

**ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ
В СУЧАСНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ:
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИМІР**

22 Листопада 2019 р.

ІЗМАЇЛ - 2019

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО МОЛОДИХ УЧЕНИХ, АСПІРАНТІВ, СТУДЕНТІВ ІДГУ

**ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ В СУЧАСНІЙ
ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ:
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИМІР**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Традиції та інновації в сучасній педагогічній діяльності: європейський вимір.
Збірник наукових праць за матеріалами науково-практичної конференції. Ізмаїл: РВВ
ІДГУ. 2019. 96 с.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Я.В. Кічук,

доктор педагогічних наук, професор, ректор Ізмаїльського державного гуманітарного
університету.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Л.Ф. Циганенко – д.і.н., професор;

Н.В. Кічук – д.пед.н., професор;

С.Б. Фурдуй – к.пед.н., доцент.

Члени оргкомітету конференції:

С.Б. Фурдуй,

Г.І. Градинар.

Упорядники збірника:

Г.І. Градинар.

*Тексти публікацій були перевірені за допомогою системи пошуку ознак плагіату
Unicheck в рамках проекту підтримки наукових університетських видань.*

ЗМІСТ

Азирова О. Вплив фізичної культури на розвиток гармонійної особистості.....	4
Азман В. Соціалізація як процес формування здорового способу життя особистості.....	7
Барбан Г. Теоретичні аспекти здоров'язбережувальних технологій у вихованні дітей.....	10
Баштовенко О. Роль фахівців фізичної культури у здоров'язбереженні.....	13
Белік О. Ігрова залежність підлітків: причини, ознаки.....	15
Бороган О. Нова українська школа (НУШ) – система розвитку інклюзивної освіти.....	18
Брошкова В. Особливості соціалізації підлітків з особливими потребами.....	20
Бурка Н. Молодь як суб'єкти соціально-педагогічної роботи.....	22
Гуменюк Д. Соціальна адаптація молодших школярів засобами танцювальної терапії.....	25
Дімова М. Соціально-педагогічні засоби у формуванні здоров'язбереження молодших школярів.....	26
Драгой Т. Здоров'язбережувальні технології у вихованні старших дошкільників.....	28
Житомирський Л. Проблеми рухової активності учнів у закладах загальної середньої освіти Ізмаїльщини.....	31
Замашкіна О. Соціалізація підлітків: можливості застосування арт-терапії.....	34
Звєкова В. Девіація як соціально-педагогічна проблема на сучасному етапі.....	37
Крецу В. Аналіз готовності майбутніх фахівців до здоров'язбереження у соціумі.....	38
Кравець В. Використання інтернет ресурсу в закладах освіти.....	40
Кузук Ю. Гендерна проблематика: генезис і сучасний стан. Загальна характеристика поняття «гендер» та «гендерна культура».....	42
Лосунова О. Структурованість соціально-педагогічного захисту дітей з обмеженими функціональними можливостями.....	45
Макєєва А. Особливості просвітницької роботи волонтерів з батьками дітей з особливими потребами у центрах соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді.....	48
Максимчук Б., Максимчук І. освітні технології розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури.....	50
Манєва В. Теоретичний аспект визначення особливостей соціального захисту населення.....	52
Маніта В. Шляхи формування засад педагогіки співробітництва у форматі нової української школи.....	54
Мартиненко Ю. Соціально-психологічні засади розвитку логічного мислення у дітей старшого дошкільного віку.....	56
Нанівська Ж. Соціально-педагогічна профілактика з адиктивними підлітками.....	60
Неделку А. Сучасні тенденції удосконалення змісту освіти учнів з порушенням інтелекту.....	62
Нікул М. Ефективна соціалізація дітей з обмеженими можливостями засобами фізичної активності.....	66
Осокіна Г. Соціальні технології збереження здоров'я та формування здорового способу життя неповнолітніх хворих на ВІЛ/СНІД.....	68
Пенькова С. Актуальні питання підготовки фахівців з інклюзивної освіти.....	71
Полякова С. Соціально-психологічний феномен «одинокого материнства»: проблеми сучасності.....	73
Радіонов О. Форми та методи проведення тренувального процесу.....	75
Ростріпа Д. Забезпечення шкіл м. Ізмаїла матеріально-спортивною базою.....	78
Сарасва І. До проблеми підготовки дітей передшкільного віку до навчання в школі.....	80
Семенова В. Деякі аспекти роботи з обрадованими дітьми у початковій школі.....	82
Сіласв В. Модернізація системи управління закладами освіти та забезпечення якості освітніх послуг: досвід та інновації.....	85
Фурдуй С. Особливості розвитку міжнародної академічної мобільності студентів.....	87
Чернявський О. Проблеми складання студентами загальноукраїнського тестування фізичної підготовленості.....	89
Шатських О. Соціально-педагогічна профілактика з дітьми девіантної поведінки в закладах освіти.....	91
Ярчук Г. Основи моделювання фізкультурно-спортивного виховання у вищому навчальному закладі.....	92

ВПЛИВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ НА РОЗВИТОК ГАРМОНІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Олена Азирова

*студентка III курсу педагогічного факультету
Ізмайльський державний гуманітарний університет
Науковий керівник – доц. Ярчук Г. В.*

У сучасному світі фізична культура і спорт є невід'ємною частиною життя багатьох людей. Кожен з нас хоч раз відвідав тренування, або був присутній на заняттях фізичної культури в школі, але не кожен знає про тонкощі цих дисциплін. І в своїй роботі я хотіла би розкрити одну з найголовніших спрямувань спортивної життєдіяльності.

На мою думку, людина в першу чергу повинна дбати не про вдосконалення свого тіла, а про розвиток і становлення особистості, яка в свою чергу буде свідомо піклуватися про досконалість тіла. Таким чином, заняття фізичними вправами, служать справі виховання гармонійної людини, і зовсім неважливо якого виду ця спортивна діяльність.

У поняття гармонійного розвитку людини, крім антропометричних даних, які багато в чому визначаються спадковими факторами і важко змінюються в кращу сторону, слід також включати єдність, узгодженість і відповідність «нетілесну», властивих тільки людині якостей (воля, моральність, естетичність, інтелект). І все це в аспекті єдності духу і тіла.

При такому розумінні гармонійності розвитку провідною стає загальна спрямованість особистості, що розуміється як потребнісно-мотиваційна спрямованість в рамках загальної культури.

Фізична культура здатна:

- формувати інтелектуальні здібності (вміння аналізувати, узагальнювати, пояснювати і переносити знання в інші сфери культури, наукові дисципліни);
- розвивати фізичні якості, з огляду на логіку використовуваних методів, послідовність освоєння, оздоровчу значущість специфічної навантаження;
- формувати науковий світогляд, громадянськість, активне ставлення до праці, естетичні та моральні якості;
- навчати методам самовиховання, самовдосконалення, самоконтролю і корекції [1].

Самою необхідною умовою для вільного розвитку і розкриття своїх фізичних і духовних сил є осмислене тяжіння кожної людини до досягнення фізичної культури.

Систематичні заняття спортом сприятливо впливають на розвиток таких комунікативних здібностей людини, як товариськість, комунікабельність, порив до творчості, самостійність у прийнятті рішень.

Під фізичною культурою особистості розуміється сукупність властивостей людини, які набуваються в процесі занять фізичними вправами і виражаються в активному прагненні людини всебічно і гармонійно вдосконалювати свою фізичну природу (тілесність), вести здоровий спосіб життя. Займаючись фізичною культурою, людина пізнає себе, інших людей і навколишній світ. У нього активно розвиваються ініціатива, самостійність і творчість, формуються власний світогляд і способи мислення, індивідуальні риси характеру, критичне ставлення до дій інших людей і власних вчинків. Всі ці позитивні властивості, придбані в результаті фізкультурної діяльності, характеризують людину не тільки як фізично культурну особистість, а й як цілісну особистість, всебічно і гармонійно розвинену, яка відображатиме високий рівень загальної культури людини. Всебічно розвинена особистість швидше адаптується в різноманітних умовах життєдіяльності. Таким чином, ми бачимо, що фізична культура і спорт виступають як потужний засіб соціального становлення особистості, активного вдосконалення індивідуальних, особистісних якостей, а також рухової сфери. Саме тому

Традиції та інновації в сучасній педагогічній діяльності: європейський вимір

фізична культура і спорт виступають найважливішою умовою різнобічного розвитку особистості [2].

Серед великої різноманітності спортивних дисциплін особливо слід виділити многоборні ігрові види спорту. Зараз все більшого поширення набувають перші з них, а другі залучають як колективізм, так і тим, що в процесі ігрової діяльності антропометричні дані багато в чому змінюються за рахунок потреби в різних амплуа і вдосконалення правил змагання.

На мій погляд, в спортивній діяльності можна відзначити ряд значущих функцій, які впливають на формування особистості людини:

- пізнавальну;
- інформаційну;
- естетичну;
- регулятивну;
- соціалізуючу;
- комунікативну;
- виховну;
- рекреаційно-оздоровчу.

Також потрібно виділити деякі якості, які формуються у людини в процесі занять спортом: радість перемог і гіркоту поразок, вміння отримати з цього корисний для себе урок, підвищене почуття обов'язку і відповідальності перед колективом і суспільством, урозуміння своєї честі і гідності, участі та співпереживання, совісність у веденні спортивної боротьби.

Специфічною особливістю будь-якого виду спорту є змагання. Вони позитивно впливають на формування особистості. У самому спорті запропонована споруда взаємин, хоча правила бувають суворі, більшість спортсменів все ж дотримується правил суперництва. У цій конкуренції укладена потреба отримання перемог і золотих медалей, досягнення висот, встановлення нових рекордів. Однак красою спорту є не тільки змагання, а й вплив на морально-етичне виховання особистості. Адже здолати суперника і перемогти можна не тільки за рахунок фізичної сили, а й завдяки вольовим зусиллям, роздумів і миттєвими розумними рішеннями, а також емоційного настрою і правильній підготовці до змагань. В наші дні спорт є невід'ємною частиною при вихованні підростаючого покоління. Адже спорт дає здорове покоління, як у фізичному, так і в морально-етичному напрямку, а в заміні він вимагає всього лише тренування і нічого більше.

Спорт також надає людям впевненість у собі і своїх силах. У кожної людини, в тому числі і у спортсмена, є необхідність оцінювати себе і свої можливості. Всі наші дії постійно кимось оцінюються. З цього у людини складається певна самооцінка з самооцінки впливає на вольові прагнення і побудова мети, плідність, якість і корисність людської діяльності. А як це проявити спортсмену? Правильно, завдяки змагань. Отже, спортивний результат є базисом самооцінки спортсмена. Можна сказати, що, просуваючись вгору по сходах спортивній кар'єрі, відбувається зростання і в спілкуванні з людьми і в інших сферах життя і діяльності крім команди.

Також завдяки спортивній діяльності відбувається розвиток і інтелектуальних здібностей людини. Це відбувається в процесі творчого пошуку оволодіння технікою і тактикою, вміння управляти своїми емоціями, знаходити миттєві рішення і приймати їх. Отже, у людини все це відкладається в його голові, і на підсвідомому рівні проявляється в його діях і вчинках в соціальних ситуаціях.

Все це сприяє розвитку глибини, широти, критичності, гнучкості мислення, а також пізнавальної активності, чому в значній мірі сприяють міжнародний характер і багатоконтактні в спілкування в сфері спорту.

Якщо розглядати з точки зору естетики, то головним у заняттях спортом є пізнання краси статури і руху, демонстрація цієї краси, невичерпних фізичних і духовних можливостей людини.

І. А. Ільїн, розмірковуючи про красу, пише: «Кожна людина отримує свій тілесний вигляд не як щось остаточне і завершене, а як якийсь вихідний матеріал, обробка і формування якого доручається його душі. Людина є творцем свого тіла, і все, що він переживає в душі, негайно і неминуче відбивається в його тілі і в рисах його обличчя. Тому внутрішнє каліцтво може спотворити і найкрасивіше обличчя, а внутрішня краса перетворити й самі невдалі риси» [3].

Феномен естетики тіла можна трактувати в трьох аспектах:

- природне тіло – це біологічне тіло індивіда, що підкоряється законам існування, функціонування, розвитку живого організму;
- соціальне тіло – результат взаємодії природно даного людського організму із соціальним середовищем;
- культурне тіло – продукт культуросообразного формування і використання тілесного начала людини.

Також в контексті осмислення естетики тіла формується поняття «тілесної естетики» – «тілесності». Під цим концептом розуміється тіло з властивою йому руховою активністю і експресивними формами прояву, а також його краса і грація.

Під «естетикою тіла» можна розуміти набір соціокультурних характеристик, якими наділяється тілесна фігура індивіда в різні історичні епохи. Разом зі смислами тіла в різні історичні епохи формуються певні комплекси тілесних практик.

У вольовому відношенні неможливо досягти продуктивного результату в спорті, не подолавши цілий комплекс як об'єктивних, так і суб'єктивних труднощів. Повсякденно щогодини проявляючи напружену боротьбу з самим собою, з'являється сприятлива атмосфера для створення об'єктивних умов з метою формування таких життєво важливих вольових якостей людини, як наполегливість, цілеспрямованість, сміливість і рішучість, самодисципліна та ініціативність [4].

Можна також відзначити, що багато людей налагоджують відносини за допомогою спорту, пізнають інших людей і себе. Як правило, на перший план виходить можливість вираження своїх почуттів. Більш того, спорт має і важливу практичну користь: у людей зменшується тривожність, напруга і агресія, позитивний вплив на здоров'я людини, вплив на самоорганізацію. Спорт – це свого роду антидепресант, допомагає хоч на якийсь час забути про свої проблеми, розвантажитися і просто відпочити, проводячи цей час з користю для організму.

Звичайно, не всі люди мають можливість займатися професійним спортом, адже хтось не може подолати необхідні витрати зусиль. Але заняття фізичною культурою в секціях, спортзалі, гуртках і т.д. допомагають особистості встояти в якихось життєвих ситуаціях. Як-не-як спорт розвиває правильну координацію рухів, силу духу, благотворний вплив на серцево-судинну, імунну системи та й організм в цілому.

Але як ми б не говорили про благотворний вплив спортивного способу життя, багато людей вважають, що фізична активність не має ніякого впливу на здоров'я людини, що це марна і безглузда трата часу. На жаль, ця думка помилкова. Саме регулярні навантаження, хоч і не тривалі за часом, або не особливо важкі за ступенем складності, здатні підтримувати в постійному тонусі організм людини, зміцнювати м'язи, здоров'я. Тому безліч людей активно ходять у спортивні зали і охоче займаються спортом. Вони знають про користь спортивних вправ і поставили собі якусь мету, до якої вони все ближче наближаються з кожним заняттям.

Всі люди рано чи пізно старіють. Їм стає нудно сидіти вдома, читати книги і газети, дивитися телевізор, або підкорювати простори віртуального життя.

Спорт – ось ідеальний вихід, який може прийти на допомогу. Їм можна займатися з задоволенням в будь-якому віці. Крім того, він особливо корисний в літньому віці, коли м'язи вже гірше працюють, а кістки слабшають. Спорт буде приємний і для душі. Найголовніше – це підібрати правильну атмосферу, так як це впливає на здоров'я і настрій. Ходити в тренажерний зал зовсім не обов'язково. Приємний відпочинок можна влаштувати і вдома.

Для цього буде достатньо подивитися навчальні відео або почитати спеціальні книги з вправами і методичними рекомендаціями, щоб правильно вибудувати свій графік занять і отримання від цього найбільшою корисною вигоди. Такого роду заняття сприятимуть профілактиці захворювань, а також профілактиці розвитку депресивних розладів у людей похилого віку, пов'язаних з кризою виходу на пенсію і т.д.

Ранкова зарядка дає 68% захист організму від інфекційних захворювань, стійкість до стресових ситуацій підвищується на 75.

Я вважаю, що спорт без сумніву не тільки один з найважливіших аспектів зміцнення і підтримки здоров'я, фізичного стану організму, але і засіб виховання особистості.

Підводячи підсумок, хотілося б сказати, що заняття фізичною культурою і спортом – це заняття фізичними вправами, в ході яких підвищується працездатність, тим самим здійснюється профілактика різних захворювань.

Так що варто було б задуматися, щоб по-новому вибудувати своє життя, в основі якої будуть закладені регулярні заняття фізичною культурою і спортом.

Метою моєї роботи було продемонструвати вплив спорту та фізичної культури на становлення всебічно розвиненої особистості. І в своїй статті я це доводжу, що спорт може бути не тільки засобом зміцнення здоров'я, або раціональною формою проведення вільного часу, але істотно впливати і на інші сторони людського життя: на трудову діяльність, моральні та інтелектуальні якості, на формування особистості людини. Також було розглянуто, як фізична культура і спорт впливають на морально-етичне виховання, процес самопізнання і самовдосконалення, на формування волі.

З кожним роком спорт стає все складніше, розумнішими, цікавішими, однак і активний прояв інтересу до спорту теж зростає. А це означає, що частка впливу фізкультури і спорту на становлення особистості людини постійно збільшується.

1. Чернишова І.В., Шлемова М.В., Єгоричева Є.В., Гапоненко Н.І. (2012). *Фізична культура і спорт: інтеграція науки і практики: матер.* IX Міжнар. наук.-практ. конф., 5 окт. 2012 г. ФГАОУ ВПО «Північно-Кавказький федеральний ун-т». Ставрополь. С. 92-94.

2. *Воздействие физической культуры на формирование личности.* URL: http://otherreferats.allbest.ru/sport/00159139_0.html

3. Льїн І.А. (2011). *Я вдивляюся в життя. Книга роздумів.* М.: ЕКСМО. 342 с.

4. Пуні А.Ц. (2008). *Проблема особистості в психології спорту.* М.: ФиС. 41 с.

5. Серова Л.К. (2013). *Психологія особистості спортсмена.* М.: АсТ. 116 с.

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ОСОБИСТОСТІ

Вадим Азман

магістрант педагогічного факультету

Ізмайльський державний гуманітарний університет

Науковий керівник – доц. Ярчук Г. В.

Кардинальні зміни, які відбуваються в усіх сферах соціалізації, процесу формування здорового способу життя, життєдіяльності суспільства, пропонують нові завдання, вимагають нових підходів для виховання та соціалізації підростаючого покоління.

Традиції та інновації в сучасній педагогічній діяльності: європейський вимір

Особливого значення набуває формування гармонійно-розвиненої, суспільно-активної, фізично-досконалої, здорової особистості. Через ускладнення суспільного життя, підвищенням ризику технологічного, психологічного, політичного, екологічного і військового характеру, важливо дотримуватися здорового способу життя.

Особливу актуальність набуває дослідження філософів, сучасних педагогів: С. Тищенко, С. Кириленко, які розглядають різні аспекти формування здорового способу життя особистості [1, с. 273-282].

Соціалізація – комплексний процес та результат засвоєння й активного відтворення людиною соціально-культурного досвіду: цінностей, норм, моралі, традицій, на основі її діяльності, спілкування і відносин, обов'язковий фактор розвитку особистості.

Основні фактори і види соціалізації особистості:

Мегафактори, космос, планета, світ, які фактори впливають на соціалізацію всіх жителів Землі.

Макрофактори, які впливають на соціалізацію країни і суспільства.

Мезофактори, які дозволяють виділяти групи людей за: місцевістю і типом селища, приналежністю до слухачів тих або інших мереж масової комунікації [2, с. 28-32].

Соціальний розвиток особистості, становлення та формування здорового способу життя, здебільш, проходять під впливом всіх означених факторів і це забезпечує важливий, з точки зору суспільства, результат. Що стосується суспільства, то після будови життєвого стану людини, який був закладений в профілі один за іншим, ми маємо залежність та взаємообумовленість на всіх рівнях здоров'я.

Одним із напрямів соціалізації є формування певного стилю життєдіяльності молоді, та з точки зору здоров'я – здорового способу життя. Ці дві категорії можуть бути максимально пов'язані один з одним, вони формують найбільш характерні риси індивіда, які проявляються і регулюються діями особистості. Це результат впливу різних факторів – засобів масової інформації, соціальних служб, сімейного виховання, навчальних закладів, однолітків і так далі. Перш за все, наука свідчить про те, що саме здоров'я людини є складним явищем, яке розглядається в філософській, соціальній, політичній, економічній категорії, оскільки в якості об'єкта споживання використовують капіталовкладення, як індивідуальна і суспільна цінність, явище системного характеру, яке постійно взаємодіє з оточуючим середовищем, коли ті в свою чергу, постійно змінюються. Свідомі і неусвідомлені життєві рішення полягають через процес соціалізації особистості. Здоровий спосіб життя є гарантом та передумовою соціалізованого входження молодої людини в реальність нашого світу. Будь-яке суспільство витрачає дуже багато часу та зусиль, для того щоб, люди розуміли та добре засвоювали культурні надбання норм, цінностей, ідей, соціальний досвід та інші. В сучасному уявленні, здоров'я людини вже не розглядається, як суто медична проблема. Крім того, комплекс суто медичних питань складає лише малу частину феномена здоров'я. Узагальнені результати досліджень, які визначають стан системи охорони здоров'я обумовлює близько 10% всього комплексу впливів. Решта 90% припадає на екологію 20%, спадковість 20% і більшістю на умови і спосіб життєдіяльності близько 50% [3, с. 8-10].

Потреби суспільства мають бути реалізовані лише за наявності відповідних особистих станів суспільства і здатність задовольняти їх за певними умовами. Людина повинна вміти задовольняти свої потреби, вони повинні бути розумними та необхідними, як за своїм змістом, так і за способом задоволення, необхідним для його реалізації. Стандарти поведінки, представляють собою засвоєння молодою людиною цінностей, які характерні для його оточення: друзі, сім'я, близькі люди. Буває, що оточення не відповідає прийнятим нормам спільноти. Як правило, засвоєння норм громадської поведінки та вплив традиційного способу проходять на підсвідомому рівні, за допомогою сприйняття переважних стереотипів поведінки.

У новій концепції здоров'я робоча група ВООЗ запропонувала надати визначення цього поняття: «Здоров'я – це рівень здатності окремої людини або групи людей, з однієї сторони реалізувати свої сподівання і свої потреби, а з другої сторони змінювати середовище чи кооперуватися з ним. Ось чому здоров'я розглядається, як ресурс, а не мета життя». Соціально-громадянський освітній процес у системі охорони здоров'я та соціальної активності, пов'язаний загальними зв'язками з молоддю, щоб зв'язати їх участь у роботі різних інституційних закладів. Вплив системи громадського виховання також проходить за допомогою накопичення відповідного досвіду і знань соціальної позитивної поведінки. Соціальне здоров'я в загальному вигляді детерміновано характером і рівнем розвитку, які притаманні головним сферам суспільного життя в певному середовищі – духовний, соціальний, економічний, політичний. Це все дуже тісно пов'язано, разом вони визначають стан здоров'я людини. З цієї причини здоров'я людини визначається як «динамічна рівновага тіла, з навколишнім світом, якщо є вияв біологічній та соціальній сутності [4, с. 1021-1023].

Захист людських факторів демонструє однаковий стан руху, самооцінки, соціальної взаємодії та свободи для вирішення різних проблем.

Впливові аспекти є фізичний, розумовий розвиток маленьких дітей та підлітків, емоційний, психологічний стан для засвоєння соціальних норм; ціннісні орієнтації прийнятні в сім'ї. Отже, здоровий спосіб життя є одним з основних напрямів сімейного виховання. Здоровий спосіб життя залежить від традиційної частини цього впливу, починаючи від сімейного способу життя, способу організації життя, характеру відносин між чоловіком і його дружиною, та участі батьків у вихованні дітей, правильний розподіл вільного часу для батьків і дітей, ставлення батьків до вживання алкоголю, паління та застосування наркотичних речовин. З цього приводу, можна сказати, що спосіб життя сім'ї в основному характеризується і спосіб життя дітей.

Вся людське життя знаходиться в постійному контакті з зовнішнім середовищем і здоров'я людини може бути незалежним, незалежною державою. Але чоловіки природним рухом периферії тіла людини роблять рівновагу між шарами суспільства і проти нього. Слід зазначити, що все життя людини безперервно проходить в зв'язку із зовнішнім світом, ось, чому здоров'я не можна розглядати, як щось незалежне, автономне.

Критерієм для коригування рівня підтримки гомеостазу незалежно від тривалості дії фактора, повинно бути адаптовано відповідно з формою. Слід розуміти, що в умовах захворювання настає компенсація, яка розвиває боротьбу організму за гомеостаз, коли включаються допоміжні захисні механізми, протидії до виникнення та прогресування патологічного процесу [5, с. 23-32].

Буває таке, що коли організм потрапляє в умови, коли інтенсивність впливу факторів зовнішнього світу переважає над можливістю його адаптації, настає стан, протилежний здоров'ю, тобто організм починає хворіти, може бути патологія. Для досягнення гармонії людини зі світом і самим собою служить механізм адаптації. Одним з найбільш вирішальних механізмів соціалізації підростаючого покоління, стали групи однолітків. Здоровий спосіб життя і позитивний вплив на суспільство досить помітний і носить як позитивний так і асоціальний характер [6, с. 57-61].

Є такий цікавий механізм, який впливає на формування особистості підлітка в процесі спілкування, його називають – міжособистісний спосіб соціалізації.

Це можуть бути батьки, ровесник, артист, друзі. Взагалі «підлітковим синдромом-мислення» відзначаються підлітки, які характеризують максималізм та нетерпимість. Під час навчання молодь набуває певний характер, він має бути як позитивний так і негативний, розвивається моральний розвиток людини, соціальні групи, їхні помисли та спрямованість життєвих планів. Особистість стає тією групою, яка на певний час стає надзвичайно важливою для кожного підлітка. Групи підлітків мають не аби який вплив на молоде покоління, як негативний так і позитивний. Позитивний вплив, залежить від

якісного складу групи підлітків. Якщо молоді люди беруть активну участь до суспільних справ, то їхня взаємна праця, носить позитивний характер. Одним із напрямів соціалізації – формування певного стилю життєдіяльності особистості. Саме становлення соціальної особистості є процесом переходу від одного рівню розвитку, до іншого, характеризувано конкретними соціальними умовами [7, с. 83-89].

Наслідуючи спосіб життя і соціально-значимого людині або уявного ідеалу має свій вплив на вибір стилю життя. Це не може розглядатися як процес соціального виміру, соціального прогресу, дисципліни і поклоніння особистості.

1. Омельченко С. С. (2014). *Здоровий спосіб життя: погляд у минуле та висновки на майбутнє*. Гуманізація навчально-виховного процесу : наук.-метод. зб. Вип. XXII. С. 273-282.
2. Васильєва О. С, Філатов Ф. Р. (2015). *Психологія здоров'я. Феномен здоров'я в культурі, психологічній науці і повсякденній свідомості*. ТОВ «Міні Тайп» С. 28-32.
3. Журавльова І. В. (2011). *Основні мотиви турботи про здоров'я в студентському середовищі*. Соціологія медицини. №1 (18). С. 8-10.
4. Макарова Л. П., Матусевич М. С., Шатрові О. В. (2014). *Формування мотивації здорового способу життя як критерій якості освіти*. Молодий вчений. №4. С. 1021-1023.
5. Шанін В.Ю. (1998). *Клінічна патофізіологія*. Вид-во: «Спеціальна література». С. 23-32
6. Брехман І. І. (2010). *Валеологія - наука про здоров'я*. С.57-61.
7. Венедиктов Д. Д. (2011). *Соціально-філософські проблеми охорони здоров'я*. Питання філософії. № 4. С. 83-89

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ

Ганна Барбан

студентка педагогічного факультету

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Науковий керівник – доц. Баштовенко О.А.

Гуманістична спрямованість освіти передбачає створення комфортних здоров'язберігаючих умов. Безперечно, що повноцінне здоров'я є базою подальшого особистісного і соціального розвитку людини. Права дітей на збереження здоров'я знайшли своє відображення в багатьох нормативно-правових документах міжнародного, вітчизняного і локального рівня. Конвенція про права дитини наголошує, що дитина має права на життя і здоровий розвиток. Державний стандарт загальної освіти підкреслює, що одним із пріоритетних напрямків в освіті є збереження і зміцнення здоров'я дітей.

Професійний стандарт педагога визначає, що педагог бере участь у створенні психологічно комфортного та безпечного освітнього середовища, забезпечує безпеку життя дітей, збереження і зміцнення їх здоров'я, підтримуючи емоційне благополуччя дитини в період перебування в освітній організації. Таким чином, актуальність проблеми зумовлена об'єктивною необхідністю розробки системи здоров'язберігаючих технологій та заходів щодо формування здоров'я вихованців закладів загальної освіти та недостатньою розробленістю деяких методологічних аспектів теми.

Мета статті – теоретично дослідити особливості здоров'язбережувальних технологій у вихованні дітей.

Загальновизнано, що система освіти є важливим ресурсом формування здоров'язберігаючої поведінки, здоров'я і здорового способу життя в єдиній освітній системі. На думку О. Баштовенко та Г. Ярчук зростаюча увага до проблеми оздоровлення дітей очевидна при аналізі наукової літератури та практичного досвіду загальної освіти з даної теми [1, с. 60].

Для реалізації і вирішення подібних завдань в науці і практиці застосовується поняття «здоров'язберігаюча технологія». Розглянемо це поняття більш детально.

Поняття «педагогічна технологія» активно розроблялося в педагогічній науці. В поняття педагогічна технологія включаються: філософська основа; змістовна частина освіти (цілі і завдання освіти, принципи та зміст навчального матеріалу); технологічна частина (організація освітнього процесу, методи, прийоми і форми освітньої діяльності; діагностика). Здоров'язберігаючі технології є важливою частиною загальної системи сучасних педагогічних технологій.

За Е. Булич, І. Муравов, здоров'язберігаючих освітня технологія – система, яка реалізує оптимально необхідні умови для підтримки і розвитку різних видів здоров'я всіх суб'єктів освіти. Е. Булич, І. Муравов виділяють наступні структурні компоненти даних технологій [2, с. 22].

- Використання діагностичних даних про стан здоров'я дітей в процесі реалізації освітньої технології, її коригування відповідно до новими фактами.
- Розробка освітньої стратегії, що відповідає особливостям психічних і фізіологічних процесів дітей певного віку.
- Підтримка комфортної емоційно-психологічної атмосфери під час реалізації технології.
- Застосування різноманітних видів і форм здоров'язберігаючих діяльності дітей, орієнтованих на збереження і підвищення ресурсів здоров'я, працездатності.

За твердженням В. Єфімова, за характером дії здоров'язберігаючих технологій умовно поділяються на чотири групи.

1. Захисно-профілактичні технології. Орієнтовані на захист організму від небезпечних для здоров'я впливів середовища. Сюди можна включити: виконання санітарно-гігієнічних вимог, регламентованих санітарними вимогами та нормами; вакцинації та інші лікувально-профілактичні заходи; контроль за навчальним навантаженням і обмеження граничного її рівня, що виключає наступ стану перевтоми дітей; профілактики травм.

2. Компенсаторно-нейтралізуючі технології. Застосовуються для компенсації недоліків того, що необхідно людині для повноцінної життєдіяльності, для повної або часткової нейтралізації негативних впливів навколишнього світу. До них відносять: фізкультхвилинки і фізкультурні паузи, в деякій мірі знижують несприятливу дію статичності занять, недостатність рухового навантаження, емоційні паузи, або «хвилинки релаксації», що зменшують стресовий вплив, психоемоційне навантаження.

3. Стимулюючі технології. Дозволяють активізувати і використовувати ресурси організму людини для виходу з небажаного стану. Найбільш поширені приклади: температурне водний і повітряний загартовування, фізичні навантаження, різні варіанти дихальних гімнастик, елементи масажу і самомасажу, ароматерапії і ін.

4. Інформаційно-навчальні технології. Забезпечують дітям рівень освіченості, що потребується для продуктивної турботи про здоров'я своє та оточуючих людей, допомагають у формуванні культури здоров'я на особистісному і соціальному рівні. Дані технології реалізуються при проведенні освітніх та просвітницьких заходів і занять. У сучасних наукових дослідженнях все частіше зустрічається поняття «здоров'яформуючі технології» [3, с. 57].

На думку С. Фурдуй, здоров'яформуючі технології в освіті – цесистемний метод створення і застосування процесу викладання і засвоєння знань, орієнтований на формування культури здоров'я і особистісних якостей учнів, що сприяють підвищенню інтересу і мотивації до здорового способу життя [4, с. 437].

Представлені дослідники також приходять до висновку, що в освітній системі стають пріоритетними не тільки знання, а й фізичний, психічний і моральний стан носія знань, ступінь реалізації потенційних можливостей людини.

Умови реалізації здоров'яформуючих технологій: відсутність стресу і емоційного перенапруження в освітньому процесі; адекватність вимог, відповідність методик навчання і виховання здоров'язберігаючим критеріям; доцільна організація освітнього процесу (передбачає узгодженість з індивідуальними психофізіологічними особливостями і гігієнічними нормами); відповідність різних видів навантажень реальним віковим можливостям дитини; валеологічна просвіта, що сприяє усвідомленій, інформованій поведінці в питаннях збереження здоров'я; необхідний, достатній і раціонально організований і індивідуально адаптований руховий режим.

Незважаючи на деякі відмінності в трактуваннях поняття «здоров'язберігаючі освітні технології» та «здоров'яформуючі освітні технології», використання деякими авторами поняття «здоров'яформуючі педагогічні технології» підкреслює особливість, яка формує потенціал і функціонал даних технологій. Думки більшості фахівців сходяться в тому, що проектування, розробка і диференціація даних технологій є найважливішою складовою частиною діяльності по збереженню і примноженню здоров'я дітей. Ми дотримуємося думки, що здоров'яформуючі технології повинні здійснюватися як результат діяльності педагога по організації певних умов для зміцнення здоров'я і у вигляді самоорганізації і самореалізації дитини, представляючи собою обопільну взаємопов'язану роботу дорослого і дитини.

Отже, поняття «здоров'язберігаючі» і «здоров'яформуючі» освітні технології взаємопов'язані і утворюють єдиний освітній простір, що передбачає взаємозалежність всіх факторів освітнього середовища, спрямованих на підтримку здоров'я дитини на всіх етапах його навчання і розвитку.

Таким чином, застосування сукупності різноспрямованих здоров'язберігаючих технологій забезпечує оптимальну здоров'язберігаючу освіту, що зберігає здоров'я кожного суб'єкта освіти. Розробка психолого-педагогічних аспектів реалізації здоров'язберігаючих технологій є важлива умова розвитку освіти. Впровадження подібних технологій повинно починатися на першому рівні освіти. Освітні організації діють на засадах природно-соціальної бази здоров'я та, усвідомлюючи відповідальність суспільства за здоров'я дітей, вирішують завдання по формуванню здоров'я і культури здорового способу життя, роблять значний вплив на формування системи знань, умінь і цінностей в області пізнання дитиною самого себе, своїх можливостей і способів розвитку та примноження здоров'я.

1. Баштовенко О. А., Ярчук Г. В. (2016). *Інноваційний підхід до фізичного виховання у формуванні спрямованості на здоровий спосіб життя*. ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ. № 2. С. 60-65.
2. Булич Е. Г., Муравов І. В. (2007). *Валеологія. Теоретичні основи валеології* : навч. посіб. К.: ІЗМН. 224 с.
3. Єфімова В. М. (2010). *Здоров'язбережувальні технології у контексті педагогічних досліджень*. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. № 1. С. 57-60.
4. Фурдуй С. Б. (2016). *Педагогічні технології формування професійної компетентності майбутніх фахівців соціономічної сфери*. Молодий вчений. № 3. С. 437-440. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_3_105 (дата звернення: 10.11.2019)

РОЛЬ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННІ

Оксана Баштовенко

кандидат біологічних наук, доцент

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

За сучасними європейськими стандартами очікувана тривалість життя є показником, що характеризує медико-демографічну ситуацію в країні. Маємо на теперішній час дані, за якими Україна відстає від більшості розвинутих країн, але не без певного позитивного прогресу, за яким жінки житимуть майже на 10, а чоловіки – майже на 15 років менше, незважаючи на те, що починаючи з 2005 року цей показник поступово зростав як для чоловіків, так і жінок, сягнув у 2015 році значення 66,3 роки (чоловіки) та 76,6 років (жінки). Найнижчі показники очікуваної тривалості життя населення – Житомирська, Дніпропетровська, Херсонська, Київська, Чернігівська, Кіровоградська, Миколаївська та Одеська області [2].

Щодо смертності, то ми маємо таку саму тенденцію. Стан здоров'я населення є одним з найвагоміших соціальних індикаторів прогресивності розвитку суспільства, фактором економічного розвитку та розбудови, благополуччя нації.

Найбільш інтегрованим показником, яким оцінюють рівень та якість життя є Індекс регіонального людського розвитку, він відбиває 33 показники, які поділені на шість блоків (відтворення населення, соціальне становище, комфортне життя, добробут, гідна праця, освіта). Проведене дослідження у 2015 році дозволило виділити чотири регіональні групи за цим показником, яке показало, що Одеська область знову опинилася позиціях нижче середніх [3, с. 29].

Відповідно до методології Євростатунапрям «Здоров'я» для аналізу стану здоров'я населення включає такі групи показників: 1) очікувана тривалість життя, 2) захворюваність і стан здоров'я, 3) здорова та нездорова поведінка, 4) доступ до закладів охорони здоров'я. Цікавим є те, що група «Захворюваність і стан здоров'я» спирається на показники тривалості здорового життя, показники самооцінки здоров'я. До групи «Здорова та нездорова поведінка» віднесено вивчення індексу маси тіла, шкідливі звички та практика фізичної активності!

В Україні офіційно до індикаторів здоров'я віднесено перелік з більше двадцяти найменувань серед них: бюджетні видатки на охорону здоров'я, видатки на соціальні стандарти, забезпеченість медичних закладів лікарями – різнопрофільними спеціалістами, а таке ін., але, всі вони відносяться до тих, що працюють на подолання кризової ситуації. А де практика фізичної активності, яка має безпосереднє профілактичне спрямування? Невже недостатньо даних про позитивний вплив рухової діяльності і профілактичну дію фізичної культури і спорту на організм людини?

Медико-демографічна ситуація в Україні є стабільно негативною, протягом багатьох років, та поява позитивної тенденції до уповільнення залишає неабияку надію. На жаль, ще рано говорити про причини такого результату, але можливо це є наслідком покращення державної політики щодо збереження здоров'я населення. Будь які соціально-економічні реформи повинні за кінцеву мету мати покращення здоров'я і збільшення тривалості життя населення держави. Суспільне середовище, повинно сприяти вибору громадянами тих моделей поведінки, що забезпечують розвиток всіх складових здорового способу життя. Адже саме державна політика, зорієнтована на формування умінь людей володіти своїм здоров'ям, досягаючи високого рівня самозбереження є провідним механізмом, як визначає міжнародний досвід.

Існуюча тенденція щодо інтенсивності процесу старіння населення, масштабна зовнішня міграціяпрацездатного молодого населення, низький рівень доходів населення в порівнянні з сусідніми європейськими країнами, поширення бідності, низький рівень доступності якісних медичних послуг, відносно високий рівень забруднення

атмосферного повітря, відчутно низька якість питної води, а в деяких населених пунктах, повна її відсутність). Чи можуть такі чинники зумовити позитивні зрушення у стані здоров'я населення? Методом рангів за несприятливою екологічною ситуацією було здійснено групування регіонів на чотири класи. Найвищий рівень прояву негативних показників та їх негативний вплив на стан здоров'я населення мають Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Київська, Миколаївська, Одеська, Харківська області та м. Київ [3, с. 119].

В результаті низького рівня народжуваності та досить високого рівня смертності для України характерна депопуляція населення. Вікова структура населення України свідчить про наявність процесу його старіння. Україна знаходиться на рівні значної демографічної старості населення і відноситься до демографічно найбільш старих країн світу [4, с. 314].

Серцево-судинні хвороби це головна причина смертності населення не тільки в світі, а й Україні. 426 тисяч українців щороку помирає від хвороб пов'язаних з вадами серця або судин, 22 людини щодня від інфаркту міокарду. Із дуже значним зростанням розвитку цієї патології – Одеська область.

ВООЗ має за мету покращення і досягнення певного рівня здоров'я населення в світі. Сприяє здійсненню програмі заходів по боротьбі з інфекційними та неінфекційними патологіями, спрямовує заходи щодо охорони здоров'я матері та дитини, контролює якість повітря, харчування, води, лікарських засобів і вакцин. Але незважаючи на це з 56,4 млн. випадків смертей в усьому світі у 2015 році 15 млн. осіб померли від ішемічної хвороби серця та інсульту (останні 15 років цей показник залишається незмінним у всьому світі) [1, с. 5].

Питання здоров'язбереження – одне з найбільш вивчаємих у гуманітарних науках, серед питань, що стосуються життя людини, країни, світу. Здоров'я дітей – перспектива здоров'я дорослого населення [4, с. 293].

Медико-біологічні дисципліни – анатомія, фізіологія людини та прикладні їх напрями, такі як фізіологія фізичних вправ або спортивна фізіологія, біомеханіка рухової діяльності, спортивна метрологія, надають змогу майбутнім фахівцям у галузі фізичної культури та спорту керувати питанням здоров'язбереження дітей та підлітків, тим самим забезпечуючи напрямки стабільності та сталості розвитку нашої держави.

Організм має здатність створювати системи, які на підставі комплексу функціональних змін реагують на фізичні зрушення різної інтенсивності та спрямування. Ці зрушення та особливості індивідуальних морфологічних та фізіологічних особливостей дітей та підлітків повинні враховуватися не тільки для майбутніх спортсменів, не тільки з метою їх спеціалізації в різних видах спорту, а й для визначення й вивчення фізичної працездатності, енергозабезпечення, адаптаційних можливостей. Тому що фізичний розвиток, та функціональне забезпечення його формування є важливою передумовою для життєдіяльності людини, для формування перспективи здоров'я на все життя.

На сьогоднішній день підготовлено велику кількість публікацій, методичних посібників, розробок для створення оптимальних умов для здійснення навчального процесу для досягнення спортсменами максимально можливих спортивних результатів без втрати власного здоров'я.

Однак, багато чисельні дослідження розкривають парадоксальність підходів до тренувального процесу та процесу забезпечення фізичної активності молоді. Парадокс полягає в тому, що незважаючи на різноманітні метрологічні дослідження та методичних підходів відносно дослідження фізичного стану спортсменів, засобами медико-біологічного контролю в практичній роботі нецінуються.

Вчитель фізичної культури, тренер – практик, маючи власні спортивні досягнення, високо володіючи методологією спортивного тренування сьогодні не в змозі розібратися з навалом методів і приватних методик щодо оцінювання фізичного, функціонального

стану в залежності від навантаження. Нехтуючи безпекою при порушенні фізіологічних можливостей організму людини, не розуміючи відповідальності за фізичний розвиток і формування не тільки спортивних досягнень, а й загальних здоров'язберігаючих засад, такий фахівець наносить невиправної шкоди окремій дитині і державі в цілому.

На думку багатьох науковців, тільки на підставі більш глибокого вивчення теоретичних та експериментальних курсів медико-біологічного напрямку можливо формування наукового світогляду та правильного практичного підходу майбутніх фахівців галузі фізичної культури і спорту.

Глибоке володіння фундаментальними знаннями, формування широкого наукового світогляду, можливість практичного застосування методології рухової і спортивної діяльності нададуть позитивну перспективу у здоров'язбереженні населення та розвитку Української держави як складової Європейського суспільства.

1. Коваленко В. (2017). *У протидії серцево-судинним захворюванням пріоритет має надаватися профілактиці*. Голос України. URL: <http://www.golos.com.ua/article/284458>.
2. Дані медстату України. URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/main.html>
3. Мезенцева Н. І., Батиченко С. П., Мезенцев К. В. (2018). *Захворюваність і здоров'я населення в Україні: суспільно-географічний вимір*: монографія. К.: ДП «Прінт Сервіс», 136 с.
4. Мельничук Д. П. (2015). *Людський капітал: пріоритети модернізації суспільства у контексті поліпшення якості життя населення*. Монографія. Житомир. 564 с.
5. Прудка Н. (2017). *Скільки коштують інфаркт та інсульт? Уряд дає 200 млн на медичний експеримент*. Главком. URL: <https://glavcom.ua/publications/skilki-koshtuje-infarkt-ta-insult-uryad-daje-200-mlnna-medichniy-eksperiment-422528.html>.

ІГРОВА ЗАЛЕЖНІСТЬ ПІДЛІТКІВ: ПРИЧИНИ, ОЗНАКИ

Ольга Белік

магістрантка педагогічного факультету

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Науковий керівник – доц. Фурдуй С.Б.

Останнім часом, в умовах соціально-демографічної кризи в Україні, питання збереження здоров'я молодого покоління, зокрема дітей підліткового віку, перетворилося на предмет особливої уваги. Незважаючи на широку систему заходів, що проводиться, як на державному, так і на регіональному рівні, показники суб'єктивного самопочуття підлітків характеризуються несприятливими тенденціями.

Підлітки, переживаючи складний період свого психофізіологічного розвитку, стикаючись з мінливими, суперечливими ідеями і цінностями, переживають духовний вакуум, зазнають труднощів у соціальній адаптації. Вони по-своєму знаходять вихід – підтримують стан ейфорії за допомогою гри, йдуть з головою від реальних життєвих проблем у світ комп'ютерних розваг.

У науковій літературі проблема адитивних розладів у підлітків має свою історію, вагомий внесок зробили вчені, зокрема: В. С. Бітенський, І. Д. Зверева, В. В. Зайцев, Н. Ю. Максимова, В. Д. Менделевич. Питаннями діагностування займалися С. А. Кулаков, а питаннями корекції та профілактики О. Е. Личко, Н. Ю. Максимова. Проблеми ігрової залежності у підлітків розглядають у своїх дослідженнях А. О. Андрієнко, В. С. Бітенський, Н. Ю. Максимова та ін.

В історії наукової думки існує велика кількість тлумачень поняття «адитивної поведінки», «ігрової адикції». Тому існують різні погляди на визначення її особливостей, зупинимося на них детальніше.

На думку Н. Ю. Максимова «адитивна поведінка» це одна з форм девіантної поведінки – поведінки, яка відрізняється від загально визначеної норми психічного здоров'я, права, культури чи моралі [5, с. 59].

Важливою для нашого дослідження є й думка Є. В. Змановської, яка зазначає: «залежна (адиктивна) поведінка – це одна з форм відхиленої поведінки особистості, яка пов'язана із зловживанням чимось або кимось з метою саморегуляції або адаптації» [6, с. 8].

На думку Є. В. Змановской [4], однією із форм адиктивної поведінки є ігрова залежність. Вона характеризується бажанням піти від буденності шляхом зміни власного емоційно-психічного настрою та складається із наступних залежностей: залежність від комп'ютерних ігор, онлайн-ігор у мережі, Інтернет-залежність.

Розглядаючи дане поняття через психолого-медико-педагогічну призму ми розуміємо поняття «ігрової залежності», як патологічний стан порушення поведінки особистості, що впливає на перетворення психічного становища підлітка, що формує факт його психічної й фізичної залежності.

Науковець Н. В. Терешук [6, с. 8] зазначає: «Найбільше схильні до розвитку ігрової залежності підлітки у віці від 10 до 18 років, отже, підлітковий вік – один із кризових етапів у становленні особистості, який характеризується рядом специфічних особливостей. Це вік кардинальних змін у сфері свідомості, діяльності і системи взаємовідносин. Він характеризується бурхливим ростом людини, формуванням його організму у процесі статевої зрілості, що помітно впливає на психологічні особливості підлітка. Основу формування нових психологічних та особистісних якостей складає спілкування вході різноманітних видів діяльності: учбової, трудової, творчої тощо. Природним у цьому віці є бажання до прояву дорослості, розвитку самооцінки, інтерес до своєї особистості, до своїх здібностей. Референтною групою для підлітків є однолітки, провідним видом діяльності виступає спілкування. При відсутності умов до позитивної реалізації своїх потенціалів процеси самоутвердження можуть виявитися у викривлених формах, привести до негативних реакцій і наслідків. Тому, велике значення має поняття особливостей формування ігрової залежності для подальшої діагностики та профілактичної роботи».

Зупинимося детальніше на особливостях виникнення ігрової залежності у підлітків.

Перший етап – «початок формування процесу ігрової залежності відбувається завжди на емоційному рівні». «Початкова точка відліку – переживання інтенсивної гострої зміни психічного стану у вигляді підвищеного настрою, почуття радості, екстазу, незвичайного підйому, відчуття драматизму, ризику у зв'язку із певними діями сюжету гри. Захоплюючись комп'ютерною грою, підліток набагато менше цікавиться звичайними розвагами і все частіше прагне до віртуальних ігор [3].

Групою ризику стають підлітки із низькими адаптивними можливостями, нестійкі перед різного роду стресорами, що проявляють постійне невдоволення собою, життям і оточенням, у якому у важкухвилину не перебуває підтримка. Так, наприклад, неспроможність у навчанні, алкоголізм батька, жорстоке поводження з підлітком у сім'ї, постійні конфлікти між батьками, емоційне відчуження з боку матері [2].

Другий етап «характеризується особливістю формування певної послідовності вдавання до ігрової залежності. Встановлюється певна періодичність реалізації залежної ігрової поведінки. Така поведінка залежить від багатьох факторів: особливостей особистості до виникнення ігрової адикції, що передують адикції установок, особливостей виховання, культурного рівня, навколишнього соціального середовища, значимих подій у житті, змін звичного стереотипу» та ін.. На третьому етапі ритм ігрової залежності стає «стереотипним, звичним типом реагування, методом вибору при зустрічі з вимогами реального життя», «інтегральною частиною особистості» [3, с. 155].

Це робить підлітків із ігровою залежністю «несприйнятливими до спроб їхньої критики. Формально-логічні висновки адикта підпорядковані емоційному стану і є по суті справи оформленням в логічній формі «мислення за бажанням», спрямованого в данному випадку на витіснення зі свідомості реальної ситуації, на блокування можливості критичного ставлення до себе. Мотивація штучної зміни свого психічного стану стає настільки інтенсивною, що ставлення до проблем оточуючих людей, включаючи найбільш близьких, втрачає будь-яке значення» [2, с.26].

Четвертий етап – повна домінація ігрової поведінки. Відбувається повне занурення в процес гри, остаточне відчуження та ізоляція від суспільства. Підліток нічого не залишає від свого внутрішнього світу. «Залишається тільки зовнішня оболонка. Самі адиктивні реакції не приносять колишнього задоволення, контакти з людьми у край ускладнені вже не тільки на глибинно-психологічному, але й на соціальному рівні. Втрачається навіть здатність до маніпуляції іншими людьми. На цій стадії довіру до підлітка вже втрачено, їх починають сприймати як ні на що не здатних людей» [2; 6].

П'ятий етап – катастрофічний. На цьому етапі особливістю формування ігрової залежності у підлітків є адиктивна поведінка, яка руйнує психіку, й біологічні процеси. Більшість комп'ютерних ігор показують підліткам насильство, безкарність, вседозволеність.

Підлітки втрачають почуття реальності і починають транслювати сюжети і дії ігор на реальне життя (це відбувається у зв'язку із постійним стресом), що тягне за собою захворювання серцево-судинної і нервової систем. Під впливом ігрової залежності реальність спотворюється як у кривому дзеркалі. У підлітків виникає емоційна холодність, замкнутість, вони не здатні співпереживати, контролювати свої вчинки, виникає психологічний інфантизм (не вміння брати на себе відповідальність) [2].

Враховуючи вище зазначене, можна зробити висновок, що разом з ігровою залежністю у поведінці підлітка буде прагнення «відійти від реальності», тобто, страх до повсякденного життя, обов'язки, схильність до пошуку надмірних емоційних переживань навіть ціною ризику та нездатність бути відповідальним.

1. Андрієнко А. О. (2008). *Інтернет-адикція як форма залежної поведінки*. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. Чернівці: ЧДІПСТП. С. 288-292.
2. Богдан М. С. (2014). *Психологічні особливості спілкування залежних від соціальних мереж*. Психологія і соціологія: проблеми практичного застосування. С. 25-29.
3. Глушенко С. Д. (2008). *Соціально-психологічні особливості Інтернет-адиктивної поведінки особистості*. Молодь: освіта, наука, духовність: тези доповідей. Частина І. К.: Університет «Україна». 547 с.
4. Змановская Е. В. (2010). *Девіантне поведіння людини і групи*: Учебное пособие. СПб: Питер. 352 с.
5. Максимова Н. Ю. (2002). *Психологія адиктивної поведінки*: навч. посіб. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет». 308 с.
6. Терещук Н. В. (2009). *Ігрова залежність у підлітковому віці як форма адиктивної поведінки*. Практична психологія та соціальна робота. № 2. С. 8-13.

**НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА (НУШ) –
СИСТЕМА РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ**

Ольга Бороган

*магістрантка педагогічного факультету
Ізмаїльський державний гуманітарний університет*

Стан здоров'я молодого покоління – найважливіший показник добробуту суспільства і держави, та як зазначають К. Дмитренко, М. Коновалова, що «відображає не тільки справжню ситуацію, але і дає точний прогноз на майбутнє. А освіта служить гарантом надійності нашого майбутнього» [1, с. 7].

«Кожна людина має невід'ємне право на освіту. Особливе місце в процесі навчання займають діти з обмеженими можливостями, що мають психічні або фізичні відхилення розвитку», як зазначено у Концепції «Нової української школи» [5, с. 10].

Вчений А. Дістервег наголошує: «Навчання, впливаючи на розум, почуття і волю, гармонійно виховує цілісну людину, розвиваючи всі його таланти та здібності» [4, с. 154]. Тому НУШ – освітній заклад, який приємно відвідувати усім вихованцям. Саме тут вчать критично мислити, висловлювати власну думку, підтримують нові починання, ідеї, виховують відповідальність та патріотизм [5, с. 9]. Вчена О. Замашкіна зауважила: «На сьогодні актуальною та недостатньо вирішеною ... являється проблема навчання дітей з особливими потребами, адже більшість з них не отримує належної освіти... Характерною особливістю сьогодення є реконструювання системи спеціальної освіти на демократичних, гуманістичних засадах, створення в країні альтернативних моделей психолого-педагогічної підтримки, механізмів для вільного вибору форм навчання дітей, рівня і діапазону освітніх потреб». [2, с. 131].

«Інклюзія – це більш гуманна наука, яка може вдовольняти запити всіх груп дітей, згідно з фізичним розвитком, та сприяє створенню соціуму, яке визнавало б потреби і освіту особливих дітей» [3, с. 3].

Сучасне поняття «інклюзія» першим у науку вів М. Уїлл. Основною метою інклюзивної освіти – розбудова суспільства, яка дозволить, незалежно від етнічної належності, від статі й віку, відсутності або наявності відмінностей у розвитку, здібностей, приймати участь у суспільному житті й робити особистий внесок у його розвиток. Саме у даному суспільстві відмінності цінують й поважають. І тому «інклюзивна освіта» розглядається, як система, завдяки якій діти з «особливими освітніми потребами» отримують освіту в «звичайних» школах, як і «нормальні» учні; втілюють свої освітні потреби у життя, згідно з індивідуальними особливостями кожної дитини; перебувають у класах з дітьми такого ж віку; забезпечуються необхідним супроводом і підтримкою [4, с. 155].

І. Калініченко наголошує: «Інклюзія – являється правом вибору закладу, де саме буде вчитися ваша дитина. Раніше, ані у дітей, ані у батьків такого вибору не було. Тільки навчальний простір має бути адаптований для того, щоб дитина з особливими потребами здобувала освіту без зайвих проблем» [1, с. 8].

На сьогоднішній день, «інклюзивне навчання» має на меті створення комфортного освітнього середовища, яке б відповідало можливостям і потребам кожної дитини, згідно з даними ознаками її фізичного або психічного розвитку. Інклюзивне навчання – рівна, індивідуалізована система навчання «дітей з особливими освітніми потребами» в умовах «звичайної» загальноосвітньої школи за місцем проживання. Вчені К. Дмитренко, М. Коновалова та ін. стверджують: «Навчання дітей спрямоване на розширення у них світогляду й формування власної думки, вироблення навичок і вмінь, що необхідні їм для повноцінного життя в сучасному соціумі» [1, с. 9]. Таке навчання відбувається за індивідуальним навчальним планом, а також забезпечується психолого-педагогічним та медико-соціальним супроводом.

Планування уроку в інклюзивному класі має містити як загальні завдання, так і коригувально-розвивальні завдання, передбачати під час уроку зміни діяльності учнів, чергування активної праці з відпочинком, обов'язкове використання наочних засобів. Одна з основних вимог до уроку – це врахування недостатньої уваги «особливих» дітей. Їх перенасичення і виснаження одноманітною діяльністю. Л. Виготський зауважив: «навчання веде за собою розвиток», а єдиним засобом компенсації відхилень розвитку є «коректувальне навчання» [6, с. 39]. І тому дуже важливо підтримувати і зберегти у дітей, необхідний високий мотиваційний рівень протягом усього навчання в школі.

На кожному уроці слід застосовувати метод гри, дітям буде цікаво засвоювати матеріал. Адже В. Сухомлинський неодноразово аргументував: «Без гри немає і не може бути повноцінного розумового розвитку. Гра – це величезне світле вікно, крізь яке в духовний світ починається живлющий потік уявлень, понять. Гра – іскра, що запалює вогник допитливості» [4, с. 156].

Працюючи з «незвичайними» дітьми слід пам'ятати про твердження К. Марго, «що світ «особливої» дитини цікавий, похлиплий, неповторний і красивий, а часом дивний і незграбний, а ще добрий, щирий і відкритий. Світ «особливої» дитини, іноді лякає, агресивний... і закритий для чужих...» [1, с. 11].

«Інклюзивна школа» – це освітній заклад, який забезпечує інклюзивну освіту як концепцію освітніх послуг, зокрема: створює комфортне фізичне середовище, адаптує навчальні плани та програми, форми та методи навчання, залучає батьків, використовує існуючі в громаді ресурси, працює зі спеціалістами, які надають ряд послуг для різних потреб дітей, а ще вона створює позитивний клімат у шкільному середовищі. Слова І. Калініченко тільки підтверджують сьогоднішні зміни: «Дітей з особливими потребами в навчанні, насправді, у наших школах мало б бути ще більше. Однак для цього вони мусять пройти психолого-медико-педагогічну комісію, яка дає рекомендації для навчання, а не «забирає мою дитину у якийсь спеціальний заклад» або «навішує ярлики», як досі думають деякі батьки, які відмовляють своїй дитині у проходженні такої комісії» [6, с. 33].

У кожної дитини є потенційні можливості, їх потрібно розвивати. В основу інклюзивної освіти покладена концепція, яка виключає будь-яку дискримінацію дітей; забезпечує рівноцінне ставлення до всіх людей, але створює спеціальні умови для дітей з особливими потребами. Отримані поза соціумом вміння і знання не можуть допомогти дітям з особливими освітніми потребами цілком пристосуватися до соціуму, бути підготовленим до подолання невідворотних життєвих проблем, а, отже, втілювати у життя можливість в повній мірі як повноцінні і рівноправні члени соціуму [5, с. 9].

Отже, інклюзивне навчання передусім передбачає:

- перебування дитини з певними порушеннями в загальноосвітньому класі (чи в дошкільній групі), оволодіння нею знаннями, вміннями та навичками нарівні зі здоровими однолітками;
- соціально-медико-педагогічний супровід дітей;
- забезпечення належних умов для навчання, виховання, корекційно-компенсаторної роботи (матеріально-технічне, кадрове, фінансове забезпечення) тощо [6, с. 35]. Всі діти отримують користь від даного навчання. Вчителі повинні максимально допомагати дітям отримувати знання. Воно дозволяє їм:
- Удосконалювати особисті сильні таланти і здібності;
- Ставити власну мету беручи участь в житті класу та суспільства;
- Погоджувати всіх дітей без виключень у загальну шкільну систему і громаду;
- Розвивати культуру належності і поваги до школи. Мати можливість навчатися і поважати різні здібності інших;
- Залучати батьків в освітній процес і життя школи;

- Будувати дружні відносини з своїми ровесниками. Впливати позитивно на суспільство, школу, та поважати різновидності та включення на більш широкому рівні [1, с. 12].

Саме НУШ дає кожній дитині можливість отримувати освіту у будь-якій загальноосвітній школі, розвивати свої здібності, висловлювати свої думки, «бути трошки іншими, але такими як всі» [5, с. 35]. В. Сухомлинський звертає нашу увагу на той факт, що «нешасна, знедолена природою або погана від оточуючих «маленька» дитина не має дізнатися про те, що вона малоздатна, що у неї слабкий розум. Виховання такої дитини має бути у сто раз більш турботливим, чуйним, ніжним» [3, с. 152].

1. Дмитренко К. А., Коновалова М. В., Семиволос О. П. (2018). *Працюємо з «особливою» дитиною у «звичайній» школі*. Х.: видавнича група «Основа». 120 с.
2. Замашкіна О. (2015). *Інклюзія – нова парадигма сучасної освіти*. Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Вип. 35. Том VII (58). К. Гнозис. С. 128-134
3. (2009). *Інклюзія як нова філософія освіти*. Радість дитинства – вільні рухи. №4. С. 8.
4. Колупаєва А.А., Савчук Л.О. (2011). *Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання*. Видання доповнене та перероблене: наук.-метод. посіб. К.: Видавнича група «АТОПОЛ». 274 с.
5. (2016). *Концепція «Нова українська школа»*. Концептуальні засади реформування середньої школи від 24 жовтня 2016 р. 40 с.
6. (2012). *Основи інклюзивної освіти*. Навчально-методичний посібник. К: «А.С. К.». 308 с.

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ПІДЛІТКІВ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Василиса Брошкова

магістранта педагогічного факультету

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Науковий керівник – доц. Замашкіна О. Д.

У статті розглянуті проблеми соціалізації дітей з особливими потребами, розкриті питання щодо створення необхідних умов для успішної адаптації до суспільства, конкретних особистісних особливостей, ускладнень їх соціалізації, теоретичні основи проблеми соціалізації дітей з обмеженими можливостями здоров'я.

Одна з проблем соціалізації дитини з особливими можливостями це порушення його зв'язку з навколишнім світом, деякі проблеми контакту з однолітками та оточуючими людьми, обмеження рухливості, недоступність ряду культурних цінностей [1, с. 26].

Дослідники виділяють такі нюанси особистості підлітка з особливими можливостями які можуть перешкоджати його соціальному становленню. Насибулліна А. Д. пропонує варіант вивчення цих особливостей умовно розділивши їх на три групи: «Я і світ» «Я і ти» «Я як самоцінність», – це дозволяє систематизувати їх і акцентувати свою увагу на структурі змісту цих особливостей [2, с. 57].

У першій проекції виділені особливості схильностей особистості її професійної спрямованості, своєрідність уявлень про навколишній світ, поняття про ціннісних орієнтаціях. Відзначається незрілість професійних інтересів, їх недостатня усвідомленість і стійкість, уявлення про навколишній світ фрагментарні і неточні, не відображають існуючих взаємовідносин.

У другій проекції ці особливості проглядаються через міжособистісне і ділове спілкування, через особливості поведінки. В цьому плані зазначається імпульсивність, необдуманість вчинків, недостатня можливість критично їх осмислити. У

Традиції та інновації в сучасній педагогічній діяльності: європейський вимір

міжособистісних відносинах відзначається лабільність, індиферентне ставлення до свого становища в колективі. Для ділового спілкування характерна ускладненість при спілкуванні, незадоволена потреба в спілкуванні.

Для третій проекції характерні такі особливості, як неадекватність самооцінки, відсутність стійкої ієрархії мотивів, провідного виду діяльності і нездатність до цілеспрямованих дій.

Проблеми соціальної адаптації дітей та підлітків з обмеженими можливостями пов'язані з тим, що їм складно засвоїти норми і правила поведінки через наявність порушень, відсутність прикладів з боку дорослих, неможливості спільного спілкування в реальних ситуаціях [3, с. 15].

Розрізняють первинну соціалізацію, в яку індивід включається в дитинстві, і вторинну як процес засвоєння нових ролей, цінностей і знань на кожному етапі життя. Важливим фактом є та обставина, що дитині-інваліду в родині приділяється більше уваги поряд зі здоровими дітьми. Найчастіше, це супроводжується перерозподілом соціальних ролей в сім'ї і може формувати утриманську позицію у підлітка. Тому соціалізована роль сім'ї повинна носити стимулюючий характер. У зв'язку з цим, можна виділити ряд особливостей процесу соціалізації підлітків з обмеженими можливостями здоров'я:

- соціалізація підлітка-інваліда здійснюється в сім'ї і є, по суті, продовженням соціалізації, що почалася в дитячому віці;
- соціалізація ускладнюється за рахунок наявності у підлітків певних психофізіологічних змін;
- соціалізація не обмежується впливом з боку сім'ї, а виходить за рамки сімейного кола;
- соціалізація підлітків передбачає широку інтеграцію їх в соціум на основі отриманого професійної освіти і оволодіння соціальним досвідом;
- серед напрямків соціалізації підлітків-інвалідів найуразливішим і несформованим є соціальна самостійність і соціальна відповідальність.

Стосовно до соціалізації підлітків з обмеженнями життєдіяльності доречно застосовувати таке поняття як «соціальні технології», тобто конкретні форми і методи роботи. При цьому, соціальні технології соціалізації таких підлітків включають ряд послідовних дій з метою отримання необхідних даних про особу підлітка, його соціальному оточенні, виявленні можливостей його соціального розвитку та складання програми і соціалізуючого впливу. При цьому, такі технології можуть ґрунтуватися на аналізі ряду факторів, наприклад, таких як біологічні, психологічні і соціальні. Розглянемо їх зміст більш докладно. Так, біологічний фактор передбачає необхідність врахування ряду показників. Серед всіх даних про підлітка-інваліда крім вікової характеристики, статевої приналежності важливе значення має характер тяжкої патології, облік якої необхідний у формуванні основних підходів соціалізації таких категорій населення [2, с. 59-60].

Одним з показників біологічної характеристики підлітка-інваліда є рівень функціональних порушень, який співвідноситься з нозологічною формою захворювання, з одного боку, і глибиною ураження органів і систем організму – з іншого. Характер соціалізуючого впливу, виходячи із специфіки функціональних порушень, може включати логопедичні або медичні заходи. При цьому, важливим аспектом вибору програми соціалізації в рамках даного чинника є ступінь обмеження життєдіяльності підлітка в області самообслуговування, пересування, навчання, спілкування, трудової діяльності, орієнтації і контролю за своєю поведінкою. У свою чергу, психологічний фактор передбачає необхідність врахування низки особистісних особливостей інвалідів підліткового віку і їх потреб.

У підлітковому віці особистість дитини зазнає істотні зміни, що відображають переоцінку свого «Я» і погляду на соціальне оточення. У підлітків з обмеженими

можливостями дані зміни протікають в більш загостреній формі, приносять в його «особистісну» картину елементи невпевненості, тривожності, сумнівів, схильність до виявлення патологічних реакцій. В даному випадку соціальні технології в соціалізації підлітка припускають заходи психолого-педагогічного та корекційно-психологічного характеру. А вибір послідовності соціалізуючого впливу і соціалізуючих заходів будуть визначатися особливостями особистісних порушень і поведінкових реакцій адресного характеру. Разом з тим, потрібно відзначити, що соціалізуючий вплив на підлітків з особливими потребами з урахуванням необхідності формування їх комунікативних потреб і потреб у зайнятості буде носити переважно корекційно-психологічний і корекційно-педагогічний характер [3, с. 17-18].

Чималу роль в даному питанні набувають заходи залучення підлітків в навчальне та розвиваюче середовище в умовах середніх навчальних закладів або реабілітаційних центрів. При цьому, спадкоємність буде спостерігатися в сфері корекційно-педагогічних технологій між сім'єю як первинним соціальним інститутом і навчальними закладами. Нарешті, соціальний фактор передбачає необхідність урахування умов соціально-середовищного оточення підлітка з обмеженими можливостями.

Таким чином, підбиваючи підсумок, можна сказати, що проблема інвалідності в значно більшому ступені є громадською і суспільно-психологічною проблемою. Підліток з обмеженими можливостями – НЕ інертний об'єкт соціальної допомоги, а людина, що володіє правом на задоволення найрізноманітніших суспільних потреб – в пізнанні, спілкуванні, творчості. Для повноцінної соціалізації такого підлітка повинна бути сформована система умов і методів, що дають можливість відшкодувати обмеження, що заважають його соціалізації та індивідуального розвитку. Тим самим, проблема соціалізації підлітка з обмеженими можливостями знаходиться у взаємозв'язку з психологічними і психолого-педагогічними факторами. Безумовно, соціально-педагогічна сутність формування соціального потенціалу вищевказаних підлітків знаходиться в прямій залежності від цілеспрямованої педагогічної підтримки підлітків, виявлення їх потенціалу у всіляких формах життєдіяльності, головним чином, в сім'ї.

1. Корольова Ю.А. (2016). *Роль соціальних потреб у розвитку соціально-психологічної компетентності підлітків з відхиленнями у розвитку*. Дефектологія. № 3. С. 26-36.
2. Насибулліна А. Д. (2016). *Організація психолого-педагогічного супроводу учнів з обмеженими можливостями здоров'я в умовах інклюзивної освіти*. Науково-методичний електронний журнал «Концепт». Т. 20. С. 57-60.
3. Будаєва Г.С. (2017). *Соціальна адаптація інвалідів з порушенням опорно-рухового апарату*. Улан-Уде. 21с.

МОЛОДЬ ЯК СУБ'ЄКТ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ

Наталія Бурка

студентка IV курсу педагогічного факультету

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Науковий керівник – доц. Фурдуй С.Б.

Актуальним питанням сучасної соціально-педагогічної роботи є структурний підхід к власне дисципліні соціальна педагогіка як окремої науки, яка має власні об'єкт, предмет, цілі та завдання. Соціально-педагогічна робота з молоддю є одним з ефективних засобів успішного вирішення важливих проблем молоді. У XXI столітті вона може стати для України найважливішим фактором для успішного політичного та економічного зростання. Соціально-педагогічна робота впливає на життєзабезпечення молодих людей і визначає якість молодого покоління українців. Саме тому визначення молоді у дискурсі

Традиції та інновації в сучасній педагогічній діяльності: європейський вимір

соціально-педагогічної роботи стає все більш актуальним завданням для соціальної педагогіки.

Метою даної статі є дослідження аспектів категорії сучасної молоді як головного суб'єкта соціально-педагогічної роботи, відповідно до чого основними завданнями є визначення молоді у сучасній соціально-віковій структурі населення.

Соціальних досліджень, ми можемо стверджувати, що молодь становить майже третю частину населення планети, і саме вона займе з часом провідні позиції в сферах суспільства. Молодь є великою сукупністю групових спільнот, яка включає в себе вікові ознаки, а також пов'язані з ними особливості менталітету, основних видів діяльності. Місія молоді в сучасному світі полягає в тому, що вона є не стільки об'єктом виховання, освіти та соціалізації, скільки активним суб'єктом соціального відтворення, інноваційним потенціалом суспільства, обов'язковим гарантом його розвитку. Тому молоде покоління виступає як важлива умова подальших соціально-економічних змін, так і виступає як інноваційна сила.

Проблеми, з якими стикається молодь, пов'язані з її положенням в суспільстві, що характеризується перехідністю і нестабільністю. Соціальні процеси, які відбуваються в сучасності, тільки погіршують становище.

Аналізуючи сучасну наукову літературу [1; 3; 4], ми прийшли до висновку, що на стан молоді особливо впливають економічні фактори, адже молоді люди недостатньо забезпечені матеріально, не мають власного житла, змушені покладатися на фінансову допомогу батьків. Бажання отримати освіту відсуває початок трудової діяльності на більш зрілий вік, а відсутність життєвого досвіду і теоретичних знань перешкоджають отриманню високооплачуваних посад. Для цієї категорії населення характерна заробітна плата набагато нижче середньої заробітної плати, дуже мала і студентська стипендія. Якщо в періоди соціальної стабільності ці проблеми в цілому можуть бути вирішені або пом'якшені, то в кризовий період вони значно ускладнюються. Тому чисельність безробітних невблаганно зростає в молодіжному середовищі, і молодим людям дуже важко домогтися економічної стабільності та незалежності.

Духовні чинники не менш важливі в житті молодих людей. В даний час посилюється процес втрати моральних орієнтирів, розмивання традиційних норм і цінностей. Молодь виявляється найбільш вразливою перед негативними тенденціями сучасного світу. Так, з часом, знищуються цінності праці, свободи, демократії, толерантності, а на зміну цим «застарілим» цінностям приходять споживацьке ставлення до світу, нетерпимість до чужого, стадність. Характерний для молоді протестний заряд в кризові періоди спотворюється, набуває жорстокі і агресивні відтінки. Потім відбувається необоротна криміналізація молоді, зростає чисельність молодих людей з девіантною поведінкою. Найважливішою особливістю духовного плану залишається проблема «батьків і дітей», пов'язана з конфліктом цінностей молоді та старшого покоління. Зараз, на жаль, в молодіжному середовищі нашої країни спостерігається ряд негативних тенденцій і негативних явищ, на думку вченого Жигайло Н. І. [3, с.102], таких як:

- зсув морально-етичних орієнтирів від соціально-корисних до особистісних, забезпечуючих реалізацію концепції «нездорового егоїзму»;
- низький розвиток культури;
- неправильна або відсутня уява про молоду родину як соціальний інститут;
- зростання числа випадків кримінального характеру серед молоді;
- спад можливостей отримання доступної якісної освіти;
- зріст майнового розшарування;
- деградація сфери трудових відносин молоді.

Вирішенням та усуненням таких явищ в Україні займається держава. Соціальні педагоги займають не останню ланку і виступають рефлекторами у роботі із молоддю.

Тому, як вважає вітчизняний соціальний педагог О. В. Безпалько [1, с. 47-49], від власне дій соціальних педагогів на місцях залежить реалізація програми у своєму комплексі, результативність досягнутих показників та подальший розвиток молоді у цілому, усе вирішується системою взаємодії, у яку необхідно враховувати процеси демократизації суспільства та його пом'якшення.

Саме тому розумним здається залучення до реалізації соціально-виховних завдань власне молодь, перекладаючи частину необхідних дій на неї. Таке рішення має власні позитивні наслідки, адже: в умовах критичного підходу до дорослих молодь краще сприймає інформацію від своїх однолітків, аніж від більш старших осіб; представники молоді краще розуміють власні потреби та шляхи їх задоволення; креативність молоді дозволяє їй знаходити нові шляхи вирішення консервативних проблем [3].

При цьому, А. О. Рижанова зазначає [4, с. 21], що: «...перетворення окремих представників молоді на агентів соціальних педагогів можливе через систему самоврядування у школах та вищих навчальних закладів, у структурі яких слід утворити окремий орган, який буде займатися реалізацією соціальних технологій та аналізом результатів їх виконання, а соціальний педагог при цьому буде лише допомагати визначати цілі та завдання, аналізувати способи їх досягнення та досліджувати результати діяльності». Соціальний педагог при цьому мусить лише пояснювати негативність запропонованих заходів, слідкувати за доцільними заходами реалізації обраних проєктів та демократизацією прийняття рішень, а також допомагати об'єктивно проаналізувати результати, отримуючи із цього досвід для подальших дій.

Отже, молодь є великою сукупністю групових спільнот, яка включає в себе вікові ознаки, а також пов'язані з ними особливості менталітету, основних видів діяльності. Цілком логічно, що соціальна нестабільність та психологічна змінність, характерна для цієї вікової групи людей, породжує ряд проблем, вирішенням яких займається держава через ряд визначених заходів, об'єднаних Державною цільовою соціальною програмою «Молодь України» [2].

Вслід за передовими українськими соціальними педагогами, такими як: А. Й. Капська, Г. М. Лактіонова, С. В. Тетерський, А. О. Рижанова, ми приходимо до думки, що реалізація таких програм можлива за рахунок перетворення молоді від об'єкту реалізації соціально-освітньої політики на суб'єкт, що має на увазі залучення окремих її представників до виконання певних соціально-педагогічних технологій у рамках громади, у якій вони знаходяться. Таке перетворення у сучасних школах та вищих навчальних закладах можливе через громадське самоврядування із використанням відокремленого структурного підрозділу у його складі із роллю соціального педагога у якості наставника та коректора ініціатив та діяльності молоді.

1. Безпалько О.В. (2014). *Соціальна педагогіка в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку*. Соціальна педагогіка. К. С. 47-49.

2. *Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016-2020 роки та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/148-2016-%D0%BF>

3. Жигайло Н. І. (2007). *Соціальна педагогіка: навч. посіб.* Львів: Новий світ. 256 с.

4. Рижанова А.О. (2012). *Соціально-педагогічне сприяння сучасним інтеграційним процесам України та вдосконалення професійної підготовки відповідних фахівців*. Соціальна робота в Україні. К. С. 21-23.

**СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ
ЗАСОБАМИ ТАНЦЮВАЛЬНОЇ ТЕРАПІЇ**

Данієлла Гуменюк

студентка педагогічного факультету

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Науковий керівник – Нанівська Ж.Є

У світі існує величезна кількість різновид терапії (ізіотерапія, піскова терапія, музична терапія, театр-терапія, бібліотерапія, тощо) [6]. Для своєї статті особливу увагу ми приділили танцювальній терапії, так як на нашу думку це є найкраща методика для соціальної адаптації дитини в соціумі.

Соціалізація і соціальна адаптація – це не тільки безперервний двосторонній процес взаємодії індивіда і суспільства, а й багатогранні процеси засвоєння індивідом соціального досвіду, певної системи знань, норм, цінностей, зразків поведінки [7].

Безпалько О. В. [1, с. 27] у своїх працях зазначала: «Соціальна адаптація – процес активного пристосування індивіда до умов соціального середовища; вид взаємодії особистості із соціальним середовищем».

Успішні соціалізація і соціальна адаптація формують активного суб'єкта суспільних відносин і професійної діяльності, що є найважливішим показником діяльності держави в соціально-економічній сфері, ефективності роботи його соціальних інститутів, в першу чергу, освіти і культури, запорукою збереження стабільності, трансляції і розвитку культури. Культура в цих умовах виступає як системо утворюючий фактор розвитку особистості і суспільства в цілому, як модель опису і пояснення світу. Роль мистецтва як специфічної форми культури тут опосередкований не тільки художніми законами й індивідуально психологічними особливостями творчості, а й соціокультурними вимогами епохи, передбачає функції провідника для вибудовування контекстуальних зв'язків особистості з соціумом і культурою в цілому [3, с. 311].

Культура, за думкою Л. П. Грімака: «Є початкова терапія людини: засвоюючи культурні зразки поведінки і відносин, особливість свідомо чи несвідомо вибирає ті норми, якими керується протягом життя» [3, с. 356].

Науковець І. В. Євтушенко [4, с. 24] вважає, що: «Танцювально-рухова терапія це міждисциплінарна область, вона існує на стику психотерапії і танцювального мистецтва. Танцювальна терапія для дітей полягає в тому, щоб дитина могла висловити свої емоції через танець, витанцювали свій настрій, відчуття».

Існує ряд різних видів танцювальної терапії :

- індивідуальна;
- діадне (парна);
- терапія в малих групах [4, с. 36].

На сьогоднішній день часто зустрічається групова форма роботи, яка відрізняється ефективністю, так як в неї включені методи індивідуальної та парної танцювально-рухової терапії. Ця методика дозволяє членам групи краще пізнати власне тіло і можливості його використання. Таке усвідомлення приводить до поліпшення фізичного та емоційного стану учнів до спілкування з однолітками. Заняття дозволяють дізнатися краще своє тіло, що допомагає підвищити самооцінку молодших школярів. Дає можливість оволодіти новими рухами і почуттями. Танцювальна терапія – допомагає розвивати соціальні навички, танцювальні рухи – є засобом зв'язку з оточуючими, тобто, дають людині можливість реалізуватися у житті [5].

Ефективність застосування танцювально-рухових методів в груповій формі роботи полягає в наступному:

Традиції та інновації в сучасній педагогічній діяльності: європейський вимір

1. Танцювати або рухатися може кожна людина, незалежно від віку, статі, соціального стану, рівня освіти, цінностей, установок і навіть здоров'я (не рахуючи випадки знерухомлення).

2. Використання танцювально-рухових технік дозволяє:

- провести діагностику ,як окремої особистості, так і групи в цілому (виявити клімат колективу);
- зняти напругу у фізичному та соціальному стані (первинне – на початку групи або постійне, принесене на групу з соціального життя);
- придбати нові рухи , що сприяють ефективній взаємодії з собою, світом і людьми за допомогою вивчення себе і наслідування іншим;
- змінити стиль спілкування з оточуючими;
- навчитися усвідомлювати свої і чужі бажання, почуття, вчинки, за допомогою аналізу рухів;
- досить швидко створити атмосферу довіри, що сприяє розвитку групової згуртованості психологічної підтримки.

3. Зміна рухів призводить до зміни якостей особистості, прояву індивідуальності, щирості, спонтанності, прийняття себе, і, як наслідок, відбувається зміна установок, стереотипів комунікацій [2, с. 173].

На підставі вищезазначеного, можна зробити висновок, що у сучасному світі для ефективності соціалізації молодшого школяра доцільно використовують різні види терапії, особливо актуальною є танцювальна терапія. Завдяки танцю покращується фізичний та емоційний стан індивіда чи групи, налагоджується взаємозв'язок між молодшими школярами.

1. Безпалько О. В. (2009). *Соціальна педагогіка: схеми, таблиці, коментарі: навч. посіб.* Київ: Центр учбової літератури. 208 с.

2. Загородня Л.П. (2011). *Фізичне виховання дітей дошкільного віку: навчальний посібник.* Суми : Університетська книга. 272 с.

3. (2011). *Психологія здоров'я людини.* Луцьк: РВВ. Вежа Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. 427 с.

4. Магур Л. М., Харенко С. Г., Авраменко С. М., Євтушенко І. В. (2009). *Танцювально-психологічний тренінг.* К.:Марич, Київ. 48с.

5. *Танцевальная терапия.* URL: http://www.nko.tmbreg.ru/assets/images/%d0%a2%d0%b0%d0%bd%d1%86%d0%b5%d0%b2%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%b0%d1%8f_%d1%82%d0%b5%d1%80._2.pdf

6. *Арт-терапия для детей.* URL: <https://starylev.com.ua/club/article/art-terapiya-dlya-ditey>

7. *Социально-педагогическая адаптация младших подростков к обучению в средней школе.* URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1943>

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСОБИ У ФОРМУВАННІ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Марія Дімова

студентка педагогічного факультету

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Науковий керівник – доц. Баишовенко О.А.

Немає більш важливого завдання сьогодення, як вирішення питання здоров'я збереження працездатного населення. Коло цих важливих проблем замикається на стратегічних питаннях Держави в цілому, оскільки зниження фізичного потенціалу населення приведе до втрати базового трудового ресурсу і як наслідку – економічного

спаду в країні. Багато авторів відносить все, що стосується здоров'я до області взаємних інтересів і взаємної відповідальності держави, суспільства і окремої людини. Дорослі повинні формувати відповідальність за своє здоров'я ще змалечку, готуватися до життєвого шляху на якому потрібно не тільки брати від суспільства, природи та власного організму життєві резерви, а й надавати можливість для ефективної адаптації до життєвих умов [1, с. 132].

Формувати поняття про те, що здоров'я людини – найбільша цінність, яка у нього є потрібно з залученням всіх інститутів соціалізації людини.

Розробляти і реалізовувати заходи по здоров'я збереженню дітей повинні не тільки заклади охорони, не тільки дитячі лікарі, обов'язково батьки, та найважливішим спрямуванням у цьому процесі повинні володіти соціальні працівники [2,с. 230].

Під час знаходження в шкільному середовищі, діти вчаться основним здоров'я збережувачим навичкам. Прийоми саморегуляції, раціональні способи діяльності є одними з необхідних умов формування здорового і безпечного життя [3, с.301]. Школа повинна бути єдиним здоров'я зберігаючим простором, що забезпечуватиме успішну соціалізацію особистості. Але шкільний колектив та вчитель з соціальним педагогом повинні з урахування фізіологічні і інтелектуальні здібності дитини, для повного задоволення її потреб і можливостей.

Діти молодшого шкільного віку починають спочатку будувати платформу здоров'я збереження із звичок і навичок. Починається таке виховання в сім'ї, але важливим дорученням у соціалізації є школа. Незважаючи на зміну соціальної ситуації, перебудову звичного життя та устрою, дитина повинна продовжувати формування власного здоров'я збереження на більш високому рівні. Дуже часто немає можливості перенести позитивні моменти дошкільного дитинства в шкільний колектив, відмова від денного сну, повноцінних прогулянок на свіжому повітрі, для багатьох стають справжніми стресовими факторами, визивають протестні негативні дії, які можуть, навіть зашкодити здоров'ю дитини. Незважаючи на те, що шкільне життя в деякій мірі вступає в протиріччя раціонального чергування праці і відпочинку, вчитель та соціальний працівник повинні супроводжувати дитину на шляху усвідомлення необхідності формування культури здоров'я [4].

Тому, обґрунтування та практичне дослідження особливостей процесу здоров'я збереження дітей як інституції соціалізації особистості є важливою проблемою, вирішення якої надасть позитивні зрушення у поліпшенні здоров'я дітей. Результати анкетування в шкільному середовищі показало невтішні результати. Напрямок здоров'я збереження недостатньо висвітлюється в шкільних заходах. Інформація, яка надається учням у навчальному процесі та позашкільних заходах не завжди діє в сторону поліпшення здоров'я [5,с.18]. А негативні фактори соціуму стають більш доступними і вплив їх більш впливовим. Негативні приклади втрачають свою загрозу, пом'якшується вигляд їх наслідків під впливом старших товаришів. Молодший шкільний вік є найбільш вразливим та більш вразливим для негативного впливу. Розроблення та обґрунтоване впровадження інноваційних технологій для учнівської молоді на основі інтегрального підходу з використанням інтерактивних засобів, впровадження диференційованого навчання, що сприяють формуванню стійкої потреби в дотриманні здорового способу життя, залучення до фізичної активності, різноманітних форми роботи не тільки фізичної, а й просвітницької діяльності. Зробити здоровий спосіб життя складовою власного життя, розкрити неможливість успішної соціалізації без здоров'я збереження. Формування стійкого світогляду можливе в певних соціально-педагогічних умовах з залученням учнів до різних видів діяльності по збереженню здоров'я; отриманні всебічного знання в молодшій школі, повинно бути обов'язковим, як складова неперервної освіти.

Після впровадження заходів різного спрямування, але з однаковим результатом – здоров'я збереження, відношення молодших школярів до здорового способу життя

змінлося на краще. Все це надає підстави для можливості досягти високих результатів у формуванні правильного ставлення учнів до основ здорового способу життя та надати перспективи для культури здоров'я збереження.

1. Бех І. Д. (2003). *Особистісно зорієнтоване виховання* : Наук.-метод. посіб. Ін-т змісту і методів навчання. К.: Либідь. 280 с.
2. Варецька О. В. (2015). *Теоретичні і методичні засади розвитку соціальної компетентності вчителя початкової школи у системі післядипломної педагогічної освіти*: дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04. К. 630 с.
3. Вільчковський Е. С. (2002). *Професійна спрямованість підготовки фахівців з фізичного виховання*. Розвиток педагогічної і психологічної науки в Україні 1992-2002 : збірник наук. праць до 10-річчя АПН України. Харків: ОВС. С. 301-309.
4. *Проект Концепції розвитку освіти на період 2015–2025 років*. URL: <http://www.mon.gov.ua/ua/messages/39066-mon-proponue-nagromadske-obgovorennya-proekt-kontseptsii-rozvitku-osviti-ukrayini-na-period-20152025-rokiv>
5. Юдіна Н. О. (2003). *Розвиток мотивації навчання молодших школярів у процесі вивчення інтегрованих курсів* : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук: спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія». К. 20 с.

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИХОВАННІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

Тетяна Драгой

студентка педагогічного факультету

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Науковий керівник – доц. Баитовенко О.А

Благополучний розвиток суспільства залежить від стану здоров'я підростаючого покоління. Однак в останні десятиліття спостерігаємо помітну тенденцію до погіршення здоров'я дітей. Суттєвими факторами цього процесу є неякісне харчування, проблеми екології, зниження рівня життя українських родин, недостатнє медичне обслуговування, прискорення темпу життя та сильне психологічне й емоційне навантаження на дітей, починаючи з дошкільного віку.

Увага до здоров'я дітей значно зросла в наш час. Важливість зміцнення здоров'я підростаючого покоління відображається в багатьох заявах Декларації прав дітей, прийнятих Генеральною Асамблеєю ООН. За даними Міністерства освіти і науки України та Міністерства охорони здоров'я України лише 4-5% випускників шкіл можна вважати практично здоровими. Аналіз структури захворюваності дітей показує, що з кожним роком збільшується частота захворювань органів травлення, органів дихання, зору; кількість дітей з порушеннями постави, нервово-психічними розладами зростає. Неприятливий характер деяких факторів у цій сфері обговорюється вже давно, але сьогодні ця проблема є особливо гострою. Останнім часом з'явилися нові фактори, які негативно впливають на здоров'я підростаючого покоління: збільшення навантаження, проведення вільного часу за переглядом фільмів чи комп'ютерних ігор.

Отже, проблема збереження здоров'я дітей, починаючи з дошкільного віку, набуває особливої актуальності, оскільки обсяг розвиваючої інформації, яку отримують малюки в дошкільному дитинстві, невимовно зростає. Наслідком цього є зростаюче психічне й розумове навантаження, що часто призводить до перевтоми, яка негативно позначається на стані здоров'я дітей.

У сучасній педагогічній науці створені теоретичні передумови для розвитку цілісної здоров'язбережувальної концепції у роботі закладів дошкільної освіти (ЗДО). У роботах О. Богініч [2], Л. Гаращенко [5], О. Івахно [6] можна знайти ідеї цілісного підходу

Традиції та інновації в сучасній педагогічній діяльності: європейський вимір

до особливостей використання здоров'язбережувальних технологій у вихованні дошкільників. Проте питання здоров'язбережувальних технологій у роботі зі старшими дошкільниками вимагає додаткового розгляду та конкретики, що й зумовлює актуальність даного дослідження.

У педагогічній літературі зазначено, що здоров'язбережувальна педагогіка – це напрям педагогічної діяльності, який має специфічні закономірності, принципи та підходи, зміст та власні форми, методи медико-педагогічних впливів, що сприятиме оптимізації процесів навчання і виховання дітей та підлітків з метою збереження і зміцнення їх здоров'я [7, с. 22].

І. Івахно, під здоров'язбережувальною технологією, розуміє систему заходів, що включають взаємозв'язок і взаємодію всіх факторів освітнього середовища, які спрямовані на збереження здоров'я дитини на всіх етапах її розвитку та навчання [6, с. 64]. Автор зауважує, що у концепції дошкільної освіти передбачено не тільки збереження, а й активне формування здорового способу життя і здоров'я дошкільників.

Здоров'язбережувальні технології поєднують усі напрямки функціонування ЗДО щодо формування, збереження та зміцнення здоров'я дітей. Власне: метою сучасного ЗДО є підготовка дітей дожиття. Кожен дошкільник, а особливо старший дошкільник, повинен отримати знання, які будуть необхідні йому в майбутньому житті. Досягнення зазначеної мети може бути реалізовано за допомогою здоров'язбережувальних технологій, які розглядаються як поєднання організаційних прийомів і методів навчально-виховного процесу без будь-якої шкоди для здоров'я вихователів та дошкільників.

У базовому компоненті особлива увага приділяється впровадженню в освітній процес здоров'язбережувальних технологій, що дозволяє здійснювати оздоровлення в цікавих формах та забезпечувати фізичне, інтелектуальне благополуччя дітей [1].

У таких умовах вихователі в дитячому садку можуть реалізовувати різні оздоровчі та профілактичні технології в інноваційному характері здоров'язбереження, при якому важливо враховувати індивідуальні особливості дошкільнят. У контексті вищевикладеного актуалізується завдання забезпечення здоров'язбережувального освітнього процесу і життя дітей в дошкільних освітніх закладах та сім'ях, формування здоров'язбережувальних компетенцій у дітей дошкільного віку. Реалізації цього завдання сприяє впровадженню здоров'язбережувальних технологій в освітній процес дошкільних освітніх установ.

Для вирішення проблеми охорони та зміцнення здоров'я ми пропонуємо модель формування культури здоров'я для старших дошкільників. Це взаємодія чотирьох підсистем, які доповнюють одна одну:

1. Впровадження освітніх технологій, пов'язаних із здоров'ям, які створюють оптимальні умови для збереження здоров'я старших дошкільників та сприяють їх вихованню.

2. Робота над покращенням здоров'я дітей під час занять та поза ними. Успіх у цій роботі забезпечується створенням ряду заходів, які сприяють поліпшенню роботи мозку та підвищенню працездатності. Вони поновлюють тонус м'язів, які забезпечують правильну поставу, звільняють від напруги очі та вуха, стомлені пальці, створюють умови для розвитку фізичного потенціалу. Все це дуже важливо для успішного процесу навчання та виховання дітей старшої групи ЗДО.

3. Впровадження зазначених технологій сприятиме привчання до здорового способу життя та вихованню культури здоров'я, що забезпечить зміцнення здоров'я, формування уявлень про здоров'я як цінність, підвищить мотивацію до здорового способу життя, відповідальність за особисте здоров'я та здоров'я сім'ї.

4. Формування життєвих компетентностей старших дошкільників у процесі їх навчання та виховання, створення сприятливих умов для розвитку особистості дитини з високою культурою здоров'я, здатної формувати власний життєвий потенціал.

Традиції та інновації в сучасній педагогічній діяльності: європейський вимір

Представлена модель базується на принципах збереження, зміцнення та формування здоров'я, на взаємозв'язку теорії та практики. Модель орієнтує старших дошкільників на самопізнання та саморозвиток особистості та високий рівень культури здоров'я.

Поряд з цим навчально-виховний процес ЗДО повинен орієнтуватися на вирішення наступних завдань:

- створення сприятливих умов для творчого засвоєння старшими дошкільниками певної суми основних знань; формування у них навичок самостійного засвоєння нових знань у подальшому житті;
- врахування сучасних державних вимог до змісту та рівня успішності навчання дітей, прогнозованих кінцевих результатів; поєднання особистісно-орієнтованого та компетентнісного підходів;
- аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури щодо формування здорового способу життя та розвитку культури здоров'я дошкільників;
- підвищення якості фізичної культури та медичного обслуговування дітей;
- розробка та впровадження системи безперервної валеологічної освіти;
- впровадження діагностики та моніторингу здоров'я дошкільників та вихователів у навчальний процес;
- підвищення ефективності використання всіх заходів для формування компетентного ставлення дітей до власного здоров'я; виховання їх здорового способу життя, культури здоров'я;
- застосування медичних та оздоровчих процедур.

Отже, мета використання здоров'язбережувальних технологій у вихованні старших дошкільників – надати дітям можливість зберегти здоров'я під час перебування у ЗДО, сформувати необхідні знання і навички здорового способу життя, до яких також входять вміння використовувати отримані знання в повсякденному житті.

1. Базовий компонент дошкільної освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-na-sajt-ostatochnij.pdf>
2. Богиніч О. Л. (2008). *Сутність здоров'язберігаючого середовища у життєдіяльності дітей дошкільного віку*. Вісник Прикарпатського університету імені І. Франка. Вип. XVII-XVIII. С. 191-199.
3. Валецька Р. (2014). *Механізм дії фізичної активності на управління здоров'ям*. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. пр. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Луцьк. № 2 (26). С. 35-39
4. Воронцова Т. В. (2007). *Навчання здоровому способу життя на основі життєвих навичок*. К.: Просвіта. 246 с.
5. Гаращенко Л. В. (2011). *Здоров'язбережувальні методики виховання у фізкультурно-оздоровчому процесі сучасного дошкільного закладу*. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 1 (44). С. 67-71.
6. Івахно О. П. (2008). *Використання здоров'яформуючих технологій у сучасному дошкільному навчальному закладі для дітей загального розвитку*. Гігієна населених місць: зб. наук. праць. К. Вип. 52. С. 64-70.
7. Овчинникова Т. С. (2006). *Организация здоровьесберегающей деятельности в дошкольных образовательных учреждениях*: монографія. СПб.: КАРО. 208 с.

**ПРОБЛЕМИ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ
У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ІЗМАЇЛЬЩИНИ**

Леонід Житомирський

старший викладач

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Сьогодні Україна стоїть перед важливістю вирішення таких проблем, які впливають на життєдіяльність кожної людини. Необхідно відзначити, що найбільш актуальними є такі проблеми, які пов'язані зі збереженням та зміцненням здоров'я учнівської молоді. Низка соціально-економічних чинників, помилки при проведенні реформ у галузі охорони здоров'я та освіти України негативно позначилися на фізичному та психічному здоров'ї нашого населення, а це у свою чергу дуже згубно вплинуло на здоров'я та фізичний стан дітей та молоді.

Високий темп і ритм життя, модернізація навчального процесу висувають високі вимоги до організму школярів. Тривалий вплив несприятливих факторів сприяє виникненню функціональних розладів, які часом призводять до формування стійкої патології [1, с. 6].

Навчальна діяльність, як показують дослідження, здебільшого залишається неадаптованою до особливостей розвитку і стану здоров'я сучасних школярів. Дані статистики по Україні свідчать про те, що 8% учнів під час навчання набувають хвороб органів травлення, по 5% виносять із середньої школи разом зі знаннями проблеми з хребтом, обміном речовин, зором і шкірою. Але найбільше – майже кожен другий випускник – регулярно переносять простудні захворювання.

Крім того, третина школярів, за даними Державного інституту розвитку сім'ї і молоді, надто багато вільного часу проводить за комп'ютером. У ході дослідження з'ясувалося, що третина підлітків по буднях віддає телевізору більше чотирьох годин на день. А у вихідні, за підрахунками Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), довгі години у екранів телевізорів проводять більше 70% українських школярів.

Потреба суспільства у покращенні процесу формування рухової активності школярів і необхідність отримати в найближчі роки позитивний результат визначили вибір теми дослідження.

Мета статті – виявити проблеми рухової активності учнівської молоді в закладах освіти Ізмаїльщини.

Завдання дослідження сформульовані відповідно до мети статті:

- здійснити теоретичний аналіз досліджуваної проблеми;
- визначити основні проблеми рухової активності школярів у закладах загальної середньої освіти регіону;
- визначити шляхи вдосконалення рухової активності учнів Ізмаїльщини.

Конституція України визнає життя і здоров'я людини найвищими соціальними цінностями. Відповідно до основного закону нашої країни, держава несе відповідальність перед людиною за свою діяльність і зобов'язана ефективно вирішувати завдання виховання здорового покоління, від чого значною мірою залежить соціально-економічний розвиток суспільства і країни в цілому [2, с. 2].

У зв'язку з тим, що рухова активність школярів в Україні не відповідає сучасним вимогам, Указом Президента України від 9 лютого 2016 року № 42-2016 була схвалена Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація».

Метою Національної стратегії є формування в суспільстві умов до оздоровчої активності та здорового способу життя для формування здоров'я громадян як найвищої соціальної цінності в державі.

Численними науковими дослідженнями доведено, що рухова активність значною мірою сприяє дотриманню людиною здорового способу життя, зменшенню негативного впливу на організм людини шкідливих звичок, підвищенню стресостійкості та відволікає від асоціальної поведінки. Рухова активність є генеруючим та стимулюючим чинником у системі здорового способу життя, має важливе значення для вдосконалення фізичного розвитку і підготовленості особи, профілактики надмірної маси тіла та ожиріння, а також сприяє зменшенню ризику виникнення серцево-судинних захворювань, діабету, остеопорозу, окремих онкологічних захворювань та депресії [3, с. 2].

Значну увагу питанням формування здорового способу життя учнівської молоді приділяють такі сучасні науковці, як Г. Ващенко, Т. Глазко, С. Омельченко, О. Яременко та ін., які вважають, що одним із факторів розвитку учнівської молоді є рухова активність. Завдяки цьому чиннику здорового способу життя учні отримують фізичний розвиток, відновлення сил після фізичних та психічних навантажень.

Рухова активність тісно пов'язана з режимом навчальної діяльності учнів. Науковці довели, що тривале й значне обмеження фізичної активності школярів призводить до негативних змін. Це стосується погіршення розумової працездатності, зниження функції уваги, мислення, пам'яті.

Нами було проведено дослідження, мета якого – виявити проблеми рухової активності учнівської молоді в закладах загальної середньої освіти Ізмаїльщини.

В місті Ізмаїлі налічується 13 загальноосвітніх шкіл I-III ступеня, в яких навчаються 9195 учнів. Було встановлено, що систематично в спортивних секціях займаються 3358 учнів: у спортивно-оздоровчому центрі міського відділу освіти – 606 учнів, у дитячо-юнацькій спортивній школі №1 – 750 учнів, у спортивних клубах 2817 та в спортивних секціях загальноосвітніх шкіл – 785 учнів. Таким чином, у м. Ізмаїлі спортивні секції відвідують 38,69% учнів.

В Ізмаїльському районі працюють 19 загальноосвітніх шкіл I-III ступеня, в яких навчаються 5688 учнів. У спортивних секціях районної дитячо-юнацької спортивної школи систематично займаються спортом 704 учні, в спортивних секціях 19 шкіл тренуються 874 учні. Таким чином загальна кількість учнів у районі, які постійно займаються в секціях, становить 1578 учнів, тобто 27,7%.

Отримані результати 38,69% по місту Ізмаїлу та 27,7% по Ізмаїльському районі свідчать про те, що проблема рухової активності школярів на Ізмаїльщині існує, як і в інших регіонах України.

Крім того були дослідженні причини незадовільних показників рухової активності учнів у нашому краї. До них можна віднести такі:

1. Відділи виконкомів сім'ї, молоді та спорту м. Ізмаїла і району основну увагу у своїй роботі звертають на проведення спортивних змагань та на підготовку кваліфікованих спортсменів, а роботі, пов'язаній з покращенням рухової активності населення, не приділяють належної уваги.
2. Дуже повільно розширюється мережа фізкультурно-оздоровчих та спортивних клубів.
3. Не проводиться моніторинг використання спортивної матеріально-технічної бази, яка функціонує в місті та районі. Це призводить до того, що частина спортивних споруд використовується неефективно.
4. В загальноосвітніх школах в основному відкриті спортивні секції з ігрових видів спорту: волейболу, баскетболу, футболу, настільного тенісу. Заняття в цих секціях триває 1,5-2 години, а кількість учнів на одному тренувальному занятті може бути 15-20 учнів. Проте мало відкрито секцій, де одночасно могли б займатися від 30 до 45 учнів. До таких секцій можна віднести аеробіку, шейпінг, доступні вправи йоги, танцювальні вправи, секцію народних українських рухливих ігор та ін.

Традиції та інновації в сучасній педагогічній діяльності: європейський вимір

5. Робота з метою покращення рухової активності учнів в основному проводиться вчителями фізичної культури, які просто фізично не спроможні проводити додаткові заняття в позаурочний час після напруження при проведенні уроків фізкультури за розкладом і підготовки збірних команд школи до змагань на Спартакіаді школярів.

Дослідивши питання рухової активності учнів загальноосвітніх шкіл Ізмаїльщини, ми розробили такі рекомендації:

1. Відділам у справах сім'ї, молоді та спорту виконавчих комітетів м. Ізмаїла та Ізмаїльського району необхідно очолити роботу з покращення рухової активності учнівської молоді та населення регіону. В матеріалах Національної стратегії рекомендовано забезпечити координацію дій усіх зацікавлених суб'єктів, органів виконавчої влади та місцевого самоврядування шляхом утворення Координаційної ради при місцевих державних адміністраціях.

2. Формувати в регіоні інфраструктуру сучасних і привабливих спортивних споруд за місцем проживання, розповсюджуючи досвід спортивно-розважального центру DREAMLIFE в м. Ізмаїлі.

3. Формувати інфраструктуру в місцях масового відпочинку громадян на базі закладів загальної середньої освіти, створюючи умови для спільних занять учнів з їх батьками.

4. Об'єднати зусилля місцевих державних адміністрацій, учителів фізичної культури та тренерів з видів спорту для формування ціннісного ставлення учнівської молоді до власного здоров'я, покращення фізичного розвитку та фізичної підготовленості з урахуванням вимог майбутньої професійної діяльності.

5. Активно залучати інститути громадянського суспільства, у тому числі молодіжних та дитячих громадських організацій, до проведення заходів з підвищення оздоровчої рухової активності учнівської молоді.

6. Спортивним федераціям міста Ізмаїла та Ізмаїльського району впроваджувати в загальноосвітніх школах популярні серед дітей та молоді види спорту, створювати місця для активного відпочинку на свіжому повітрі. Доцільно облаштовувати безпечні велосипедні та пішохідні доріжки.

7. З метою залучення до систематичних занять фізичними вправами та покращення рухової активності учнів у загальноосвітніх школах слід відкривати такі секції, які дозволять прийняти більшу кількість бажаючих і підвищити ефективність використання спортивно-матеріальної бази.

8. Вчителям фізичної культури закладів загальної середньої освіти необхідно постійно підтримувати зв'язки з дитячо-юнацькими спортивними школами, спортивними клубами та оздоровчими центрами з метою направлення до них учнів своїх шкіл.

9. Міському та районному відділам у справах сім'ї, молоді та спорту розробити «Положення про огляд-конкурс на кращу постановку роботи з рухової активності в школах міста та району».

10. Забезпечити вивчення досвіду роботи Ізмаїльського клубу любителів бігу «Суворовець» з метою створення умов для бажаючих займатися оздоровчим бігом, враховуючи, що біг є найдоступнішим і маловитратним видом, а також є ефективним засобом загартовування дітей та молоді.

Таким чином, щоб покращити роботу з оздоровчої рухової активності учнів в закладах загальної середньої освіти Ізмаїльщини та виконати завдання Національної стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація», необхідно об'єднати зусилля працівників відділів у справах сім'ї, молоді та спорту виконавчих комітетів м. Ізмаїла та Ізмаїльського району, директорів та вчителів фізичної культури загальноосвітніх шкіл, керівників та тренерів спортивних клубів, фізкультурно-оздоровчих центрів, дитячо-

юнацьких спортивних шкіл та батьків учнів. Цю роботу необхідно проводити постійно і систематично.

Перспективи подальших наукових пошуків шляхів поліпшення оздоровчої рухової активності учнів лежать у площині поглиблення наукового дослідження.

1. Агарков В.И., Гребняк Н.П. (2000). *Здоровье младших школьников и его зависимость от социальных факторов*. Матеріали науково-практичної конференції. Харків. С. 6-8.

2. *Конституція України*. Закон України від 28.06.1996 №254к. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

3. *Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація»*: Указ Президента України від 9 лютого 2016 року №42/2016. URL: <https://ips.ligazakony.net/document/view/>

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ПІДЛІТКІВ: МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ АРТ-ТЕРАПІЇ

Ольга Замашкіна

кандидат педагогічних наук, доцент

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Протягом останніх десятиліть спостерігається ріст злочинності і правопорушень, спричинених соціально-психологічними проблемами молоді і підлітків: зросла чисельність неповнолітніх, що залучені до зберігання, доставки, продажу і споживання наркотиків, відбувся різкий сплеск бездоглядності, частина з підлітків потрапляє до неформальних молодіжних об'єднань асоціальної, націонал-екстремістської спрямованості. Аналіз сучасної бібліографії констатує, що дослідження в цій області постійно збільшуються, нею займаються спеціалісти з педагогіки, психології, психології, терапії, корекції тощо. Така ситуація вказує на необхідність об'єднати зусилля у комплексному вирішенні ефективної соціалізації підлітків.

Проблеми соціалізації підлітків розглянуті у працях вітчизняних та зарубіжних вчених (К. Абульханова-Славська, Б. Анан'єв, Л. Божович, Л. Бурлачук, Л. Виготський, А. Капська, І. Кон, М. Корнєв, Н. Максимова, А.Мудрик та ін.). Значні наукові дослідження Е. Бюлова, П. Гурвіч, С. Дженнінгса, В. Ляшенко, К. Курент, Е. Фромма та ін. засвідчують високі можливості арт-терапії в соціалізації особистості.

Мета статті – розкрити можливості застосування арт-терапії у процесі соціалізації підлітків.

Загальновідомо, що соціалізація особистості визначається як «процес і результат входження індивіда в соціальне середовище, активного засвоєння і творчого відтворення ним соціального досвіду, соціальних ролей, норм, цінностей, необхідних для успішної життєдіяльності в певному суспільстві» [3, с. 419].

Соціалізація – це не лише безперервний двосторонній процес взаємодії індивіда і суспільства, але і багатогранні процеси засвоєння індивідом соціального досвіду, певної системи знань, норм, цінностей, зразків поведінки. Успішна соціалізація формує активного суб'єкта суспільних стосунків і професійної діяльності, що є найважливішим показником діяльності держави в соціально-економічній сфері, ефективності роботи його соціальних інститутів, освіти, культури.

Дослідники соціально-психологічних особливостей підлітків (Г. Асмолов, Л. Виготський, В. Дерючева, В. Шевчук, С. Холл та ін.) підкреслюють, що сучасне покоління виросло у період відсутності стабільності у зв'язку з системною кризою, безробіттям, неможливістю батьків задовольнити потреби родини, а підлітків – реалізувати власні інтереси. Така ситуація вплинула на формування нестабільної дезадаптивної поведінки молоді, яка сприяє пониженню соціальної інтеграції.

Зауважимо, що відомий психолог Л. Виготський звертав увагу на «психологічні новоутворення» підліткового періоду – розвиток мислення і становлення й розвиток рефлексії, які характеризуються почуттям дорослості і потребою у самоствердженні. У перехідний період підліток прагне як найшвидше стати дорослим, з чим, власне, і пов'язана провідна для нього потреба у самостійності і незалежності. Поведінка підлітка характеризується певним рівнем психічного та особистісного розвитку, саморегуляцією, здатністю до осмислення та аналізу своєї поведінки, набуттям певних рис та якостей характеру, формуванням моральних цінностей та ідеалів, а також замислюванням над майбутнім вибором професії. Як зазначає І. Зязюн, «в розвитку дитини, виникає й набуває домінуючої ролі ...абсолютно особлива форма досвіду. Це – досвід соціальний, втілений у продуктах матеріального й духовного виробництва, який засвоюється дитиною впродовж її дитинства і життя в цілому. Його можна класифікувати ще і як психологічний досвід, у процесі засвоєння якого відбувається не лише набуття дітьми окремих знань і відповідних їм умінь, але й здійснюється розвиток їх здібностей, формування особистості. Дитина прилучається до духовної й матеріальної культури, створеної суспільством, ... активно, в процесі діяльності-дії, від характеру якої й від особливостей взаємовідношень, що складаються у неї при цьому з оточуючими людьми, в основному залежить формування її особистості» [1]. Л.Виготський зауважував, що для якісного формування специфічних людських психічних якостей – логічного мислення, творчої уяви, вольової регуляції дій, необхідними є певні соціальні умови життя і виховання. «Соціальна ситуація розвитку, провідний тип діяльності, центральні новоутворення і вікові кризи ... є оцінними критеріями психологічного віку» [1]. Саме соціальна ситуація розвитку і характеризує своєрідність і специфічність підліткового віку, відношення між особистістю і дійсністю, передусім соціальною, що її оточує і яка, у свою чергу, визначає те, як дитина орієнтується в системі суспільних відносин, в які сфери суспільного життя вона входить.

Отже, підлітковому віку притаманне й намагання до самостійності, що характеризується відмовою від допомоги і надмірної опіки батьків і сторонніх (вчителів), відстоюванням власної точки зору, поведінням під впливом миттєвих спонукань, демонстрацією незалежності тощо. Однак при цьому підлітки негативно реагують на будь-які вимоги з боку дорослих, уникають діяльності, яка може їх принизити в очах однолітків і викликати кепкування та, як слідство, призводять до проявів слабкості характеру та відчуття невпевненості у своїх силах. Тому прагнучи позбутися почуття невпевненості, поводяться на людях зухвало та уникають діяльності, яка їм не подобається. На думку Д. Фельдштейна, – «основне протиріччя підліткового віку характеризується активним прагненням до пізнання власної ролі і значення в суспільстві дорослих, у відсутності реальних можливостей відстоювати свої соціальні позиції, оскільки в школі завдання фокусуються лише на навчальну діяльність, яка суб'єктивно не може забезпечити подальший розвиток його особистості» [4, с. 8].

Потреба підлітка у самоствердженні спонукає його зайняти належне місце серед однолітків, для цього він може відректися від власних моральних поглядів і переконань, що іноді призводить до порушень норм поведінки, а втрата авторитету, гідності серед друзів спричиняє за собою трагедію, яка в найгіршому варіанті веде до суїциду. Тому тактовне поведіння, підтримка підлітка з боку дорослих позитивно впливають на його подальшу поведінку і взаєморозуміння з оточуючими. Форми самоствердження підлітка можуть носити як позитивний (творчість, спорт, виконання суспільно-корисних справ та ін.), так і негативний характер, полягаючи, в основному, у наслідуванні негативних дій дорослих (паління, алкоголізм, вживання наркотиків, нецензурної лексики, зухвалий одяг і поведінка тощо).

На підставі вищевикладеного, можна зробити висновок про те, що необхідне комплексне вирішення проблеми, орієнтоване на емоційну підтримку, що сприяє досягненню позитивних змін у самовідчутті і затвердженню гуманних моделей поведінки

підлітків з врахуванням реальностей навколишнього життя. Саме використання мистецтва, що дозволяє звернутися до найсильніших сторін особистості і володіє позитивними властивостями щодо внутрішньої підтримки і відновлення втраченої рівноваги дозволить вирішити більшість з їх особистісних проблем.

Останнім часом все більш активно розвивається інноваційне напруження – арт-терапія, як засіб профілактики і корекції несприятливих емоційних станів особистості і відхилень в поведінці. Особливий інтерес становить арт-терапія, як соціальне лікування особистості підлітка, зміна стереотипів поведінки за допомогою засобів художньої творчості. Як зауважує Л. Савич, – «Сьогодні визнано, що одним з ефективних засобів соціальної адаптації є арт-терапія. Вона і діагностує стан людини, і лікує, і приносить те глибоке позитивне «відчуття себе», яке називається «щастям» тому, що задовольняє найголовнішу фундаментальну потребу людини — потребу у самоактуалізації... арт-терапія у багатьох випадках набуває переважно психопрофілактичної, соціалізуючої і розвиваючої спрямованості» [2]. На думку Р. Реріха, виховання мистецтвом – завдання державного значення, так як мистецтво – соціально-естетичний феномен, що відображає соціально-суспільні цінності і впливає на особистість через емоційно-естетичні оцінки. За допомогою арт-терапії підлітки можуть засвоювати етику поведінки та розвивати певні моральні якості, налагоджувати відкриті відношення з оточуючими, регулювати емоційно-вольові проблеми (агресивність, страхи). Звикати знаходитись і створювати навколо себе емоційно сприятливий клімат, емпатію, захищеність.

Необхідно зазначити, що в арт-педагогічній практиці найчастіше використовується образотворче мистецтво, під час якого підліток може виразити свій відповідний емоційний стан, настрій, мрії, але все ж таки доцільним є використання на арт-терапевтичних заняттях музичного супроводу, що дозволяє регулювати настрій, покращувати самопочуття. Необхідно зауважити, що при цьому активно використовуються музика, танці, театралізація, вигадкування казок, вишивання тощо. Таке комплексне або мультимедійне поєднання різних видів мистецтва найчастіше використовується у арт-терапевтичній практиці.

Найбільш цінними для проблемних підлітків можна вважати групові арт-терапевтичні заняття, які дають можливість розвивати комунікаційні і соціальні навички, засвоювати нові ролі, порівнювати свої результати і спостерігати за успіхами інших, підвищують самооцінку і ведуть до зміцнення особистої ідентичності; розвивають навички прийняття самостійних рішень.

Отже, за час свого існування «арт-терапія асимілювала досягнення психологічної науки і практики, теоретичні розробки і прийоми різних напрямів психотерапії, досвід і стратегії образотворчого мистецтва, музики, хореографії, літератури, методи педагогіки, окремі уявлення теорії культури, соціології і інших наук» [2]. На сучасному етапі вона продовжує активно розвиватися, засвоюючи нові сфери практичного застосування і збагачуючись ідеями завдяки інтеграції з самими різними науковими дисциплінами.

1. Зязюн І. Аксіологічні критерії вікової психології. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/2175/1/zyazyun.pdf>

2. Савич Л. Е. *Арт-терапия как средство социализации и социальной адаптации: о возможностях вуза культуры и искусств.* URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/art-terapiya-kak-sredstvo-sotsializatsii-i-sotsialnoy-adaptatsii-o-vozmozhnostyakh-vuza-kultury-i-iskusstv>

3. (2009). *Соціальна педагогіка: словник-довідник.* Вінниця: Планер. 542 с.

4. Фельдштейн Д. И. (1995). *Проблемы возрастной и педагогической психологии.* М.: Педагогика. 144 с.

НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Вікторія Звєкова

*кандидат педагогічних наук, доцент
Ізмаїльський державний гуманітарний університет*

Злагоджена робота сім'ї та школи є дуже важливим компонентом, коли йде мова про девіантну поведінку учнів, що визначає вивчення сім'ї з усіх ракурсів, умов та методів виховання школяра, коректування методів виховання та внутрішніх сімейних відносин, а також попередження чи розв'язання сімейних непорозумінь.

Девіантна поведінка – (відхильна поведінка) – поведінка індивіда або групи, яка не відповідає загальноприйнятим нормам, внаслідок чого відбувається порушення цих норм [4, с. 226].

Як свідчать дослідження проведені багатьма вченими, серед них Г. Бочкарьова, І. Дубровіна, С. Карпенчук, І. Козубовська та іншими вказують на те, що позитивна атмосфера в сім'ї є вагомим ознакою у запобіганні впливу негативних зовнішніх факторів. Велике значення має сім'я та сімейне виховання для дітей, котрим потрібна допомога психіатра. Причиною їхнього захворювання могли бути сімейні сварки, пияцтво батька чи матері, неправильність виховання. Тому важливою є співпраця сім'ї та навчального закладу для профілактики ненормативної поведінки учнів [3, с. 65].

Зазначимо, що зміни, які відбуваються в суспільстві сьогодні та нестандартні погляди на структуру сім'ї, знижують цінність сім'ї, як такої. Сім'я втрачає свої первинні цінності, та й моральні цінності не дуже актуальні в сучасних сім'ях. Усюди суцільна байдужість вбиває все людське в відносинах, що є наслідком моральних злочинів проти дітей: насильство, зречення та торгівля.

Провівши певні дослідження вчені виділили певні соціальні категорії, де діти найбільше піддавались насильству: перші – це коли хтось із батьків страждає від алкогольної залежності; другі – це коли хтось із батьків помирає, або дитина залишається круглою сиротою під опікою родичів. Можна вважати, що в сім'ї, де помер батько, а є вітчим – діти піддаються частіше сексуальному насиллю. Також західноєвропейські фахівці називають і фінансові проблеми сім'ї, або просто батьки не вміють любити, бо самі в дитинстві зазнали насилля. Але найчастіше діти потерпають від насилля в неблагополучних сім'ях.

Провівши сотні досліджень, науковці створили певну класифікацію сімей: сім'я, де батьки байдужі та жорстокі по відношенню до дитини; де немає певних контактів на рівні емоцій, хоч сім'я може мати вигляд благополучної, тоді дитина шукає потрібних емоцій за межами сім'ї; сім'я, де панує надмірна опіка, яка призводить до того, що дитина недоглянута, росте соціальним овочем; де дитина є царем і богом, все їй і все для неї; сім'я, яка не володіє високим рівнем інтелекту, неповні сім'ї та низьким матеріальним забезпеченням. Такі сім'ї не ростять проблемних дітей як таких, але не можуть дати їм належне виховання; конфліктні, в яких ніхто з батьків не хоче змінювати свій характер чи не терплять один одного; сім'ї з неправильним уявленням можливостей власних дітей.

Одним з найболючіших факторів, які руйнують емоційну, моральну та виховну систему дитини, є заробітчанство. На превеликий жаль, в сучасній Україні сімей, які виховують своїх дітей в режимі он-лайн становить левову частку в порівнянні із іншими видами неблагополучних сімей. Відсутність батьківського виховання, любові та контролю провокує дітей на некоректну поведінку, що відображається на спілкуванні з однолітками, вчителями та знижує рівень успішності учня.

Для того, щоб мінімізувати розвиток девіантної поведінки в молодших школярів, потрібно працювати з батьками не тільки класному керівникові, а й шкільному психологові, який спостерігає за учнем та контролює його психологічні та емоційну

поведінку. Часто батьки через брак часу і не підозрюють про проблеми в житті їхньої дитини, тому необхідна співпраця з педагогічним колективом, щоб не допустити загострення ситуації. До такої взаємодопомоги повинні прагнути не тільки вчителі, а батьки також, адже в сім'ї формується характер та соціальна поведінка учня.

Для ефективності такої взаємодії потрібно максимально батьків залучати до шкільного життя, не тільки батьківські збори чи індивідуальні бесіди, також тематичні вечори, виступи, перегляди кінофільмів, екскурсії, ігри, квести тощо. Важливе місце у педагогічній роботі з батьками займає просвітницька робота, яка ставить перед собою мету, унеможливити порушення у сімейному вихованні. Для того щоб підвищити рівень педагогічної просвіти батьків, акцентувати на тому, що негативно атмосфера, конфлікти на неприязнь між батьками згубно впливає на формування психіки їхніх дітей. також слід наголосити, що все, що відбувається в сім'ї так чи інакше залишить своє відображення на формуванні характеру, емоційного та морального стану, соціалізації дитини.

Профілактична робота з такими сім'ями проводиться із участю соціального працівника та психолога, може бути як колективна терапія, так і особистісна.

Одним із видів співпраці з батьками можуть бути відкриті уроки для батьків, ріні лекції чи конференції, що включають питання виховання. Але все повинно проходити на гуманістичних засадах, пріоритетом повинна бути дитина та її проблеми.

Отже, для профілактики неправомірної поведінки молодшого школяра, обов'язково потрібна спільна робота соціального педагога та класного керівника з сім'єю учня, яких схильний до девіантної поведінки. Обидві сторони зобов'язані дотримуватися демократизму та гуманності, і працювати тільки в інтересах дитини, щоб виховати гідного громадянина із прекрасним майбутнім. Удосконалення відносин між навчальним закладом та батьками дасть можливість ефективніше реагувати на такі прояви поведінки та знижувати або й унеможливити їх розвиток та поширення, а також поліпшити норми та методи виховання підростаючого покоління в суспільстві.

1. Аймедов К. В. (2012). *Особливості особистості підлітків, які страждають на комп'ютерну залежність*. Наука і освіта: журн. Півд. наук. Центру НАПН України. № 6. С. 9-13.
2. Егоров А. Ю., Игумнов С. А. (2010). *Клиника и психология девиантного поведения*. Санкт-Петербург: Речь. 398 с.
3. Золотова Г.Д. (2013). *Сучасні соціально-педагогічні погляди на проблему адиктивної поведінки дітей*. Соціальна педагогіка: теорія та практика. №1. С. 61-70.
4. Рацул А. (2007). *Педагогічні умови родинно-сімейного виховання дітей*. Рідна школа. №4. С. 53-56.

АНАЛІЗ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ У СОЦІУМІ

Вікторія Крецу

студентка педагогічного факультету

Ізмайльський державний гуманітарний університет

Науковий керівник – доц. Баитовенко О.А.

Сучасний соціум потребує від майбутнього фахівця готовності вступити в суспільну, корисну, активну діяльність здоровою, повноцінною особистістю. Від молодих фахівців потребується здатність не лише вирішувати соціальні завдання, але й створити здорову родину, виховувати здорових нащадків. Але слід ураховувати, що сучасне стрімке життя не зменшує, а збільшує ризики для здоров'я в сучасних мінливих умовах суспільства та довкілля, що потребує сформованості належного рівня культури та здоров'язбережувальної компетентності [1, с. 20; 2, с. 132]. Безумовно, каталізатором

низького стану здоров'я молоді є соціально-економічна ситуація в Україні, екологічне оточення, шкідливий спосіб життя, наявність гаджетів, низький рівень ціннісних орієнтацій та вольових зусиль у напрямі фізичного саморозвитку та власного здоров'язбереження [5, с. 26].

Аналіз процесу формування у студентів готовності до здоров'язбереження у соціумі свідчить про необхідність розробки моделі формування відповідної мотивації, реалізація якої в навчально-виховному процесі ВНЗ дозволить сформувати у студентів свідоме ставлення до власного здоров'я і буде проявлятися у відповідних позитивних вчинках і діях. Необхідність побудови моделі формування у студентів ВНЗ готовності до здоров'язбереження у соціумі обумовлена низкою недоліків. По-перше, процес формування у студентів готовності до здоров'язбереження у соціумі, ведення здорового способу життя має епізодичний, та несистематизований характер. Так, студенти під час навчальних занять з різних дисциплін отримують інформацію про здоров'я, його особливості, необхідність його збереження і зміцнення, але такі знання не є досягненнями педагогічної теорії і практики. Тобто відсутні спеціально створені педагогічні умови, що спрямовані на формування у студентів готовності до здоров'язбереження у соціумі. По-третє, недостатньо уваги приділяється формуванню у студентів готовності до здоров'язбереження у соціумі [6, с. 100; 7, с. 150].

Перенесення суспільних уявлень в свідомість окремої людини – інтеріоризація – веде до перетворення загальнолюдських цінностей на вищі психічні функції індивідуальності. Тому найбільш перспективною моделлю формування у студентів готовності до здоров'язбереження у соціумі є та, яка на думку багатьох науковців містить соціальні (пізнавальні, поведінкові) аспекти та інтегрує їх зі сферами індивідуальності [1, 3, 4, 5, 6].

Тому представляється можливим виділити три етапи, через які повинен проходити студент в своєму становленні й розвитку готовності до здоров'язбереження у соціумі. Перший характеризується таким ступенем сформованості мотивації студентів до збереження та зміцнення здоров'я, при якому механізм саморегуляції «зобов'язує» студента до так званого мінімального самообмеження. На цьому етапі студент освоює шкалу цінностей. Для другого етапу характерно усвідомлення норм, принципів, критеріїв оздоровчої діяльності та ін., розуміння їх цінності, доцільності та необхідності дотримання. На цьому рівні у особистості формується соціальна орієнтація, відбувається своєрідна «переоцінка цінностей». Поведінка студента свідчить про прийняття відповідних норм і цінностей, об відмову ведення нездорового способу життя.

Третьому етапу властиві наявність переконаності студента в необхідності дотримання всіх вимог здорового способу життя, а також стійкої звички до оздоровчої діяльності.

Важливою відмінністю проектованої моделі є те, що її структурні і функціональні компоненти характеризуються рухливістю та динамічністю внаслідок безперервних змін у змісті і характері навчальної діяльності, стрімких змін наукових, технічних й технологічних параметрів сфери професійної діяльності. При цьому особливістю механізму формування мотивації студентів до збереження та зміцнення здоров'я є відсутність принципу взаємозамінності. Це означає, що кожен компонент механізму важливий і не може бути ні виключений, ні замінений іншим.

Крім того, при використанні одного компонента обов'язково передбачається вплив на всі інші.

Отже, формування у студентів готовності до здоров'язбереження у соціумі передбачає роботу за наступними напрямками: фізична активність та профілактика гіподинамії, профілактика виникнення шкідливих звичок (куріння, вживання алкоголю, наркотиків та ін.), соматичних захворювань, хвороб, що передаються статевим шляхом і СНІДу, підвищення культури раціонального харчування та ін.[3,с.40]. Дана модель є

Традиції та інновації в сучасній педагогічній діяльності: європейський вимір

механізмом взаємодії компонентів цілісного педагогічного процесу й передбачає реалізацію стратегії, тактики та техніки формування у студентів готовності до здоров'язбереження у соціумі. Однією з найважливіших задач сучасної вищої освіти є формування у студентів готовності до здоров'язбереження у соціумі, що передбачає розробку відповіді.

1. Антонова О.Є. (2007). *Здоров'язберігаюча компетентність особистості як наукова проблема*. Збірник наукових праць до 15-річчя АПН України у 5 томах. Том. 2 К.: Педагогічна думка. С. 19-36.
2. Апанасенко Г. Л., Попова Л. А. (1998). *Медицинская валеология*. К.: Здоров'я. 248 с.
3. Баштовенко О.А. (2019). *Формування здоров'язберігаючої компетенції майбутніх педагогів*. Науковий вісник. Вип. 42. С. 34-40.
4. Василенко Н. (2000). *Проблема здорового способу життя в освіті європейських країн*. Шлях освіти. № 1. С. 19-22.
5. Воронін Д.Є. (2006). *Здоров'язберігаюча компетентність студента в соціально-педагогічному аспекті*. Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. № 2. С. 25-28.
6. Урум Н. С. (2008). *Підготовка майбутніх вчителів до забезпечення здорового способу життя молодших школярів*. К. 213 с.
7. Яременко О. (2000). *Формування здорового способу життя молоді: проблеми і перспективи*. К.: УІСД. 207 с.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ РЕСУРСУ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Віталій Кравець

*магістрант факультету управління, адміністрування
та інформаційної діяльності*

*Ізмайльський державний гуманітарний університет
Науковий керівник – проф. Гуменнікова Т.Р.*

Сучасне суспільство науковці називають інформаційним. Його передовим результатом праці є інформація та знання. Інформаційне суспільство являється орієнтиром, тенденцією через швидкоплинні зміни у сучасному соціумі, воно часто ототожнюється з розвитком інформаційно-комунікаційних технологій та їх засобів.

Нам компонує визначення яке надав науковець Гуревич Р. [2, с. 46]: «Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) – сукупність методів, виробничих процесів і програмно-технічних засобів, інтегрованих з метою збору, обробки, зберігання, поширення, відображення і використання інформації в інтересах її користувачів».

В мережі Інтернет є невичерпна кількість та видів ресурсів на будь який запит. Вчений Іванчук Ю. [3, с. 502] поділив освітні ресурси «так:

- дистанційне навчання ;
- конкурси та дистанційні олімпіади;
- онлайн музеї та виставки;
- електронні бібліотеки».

Дистанційне навчання це форма організації і реалізації навчально-виховного процесу, при якому учасники спілкуються дистанційно.

У наш час дистанційне навчання набуло розвитку та надало можливість здобувачу знань здійснювати:

– вільний вибір та запис на дистанційних курсів. В переважній більшості випадків такий вид використовується при умові якщо відсутні всі вимоги та умови для традиційного навчання;

Традиції та інновації в сучасній педагогічній діяльності: європейський вимір

- самостійне планування навчання. Будь-який здобувач знань набуває можливість вибору коли вивчає певне питання, тему чи розділ, самостійно обирати послідовність вивчення матеріалу, шляхом вибору підходящих для його мети курсів;
- отримання свободи в часі, темпу навчання, відсутності обмежень в часі, опрацювання конкретних питань та тем, самостійне створення графіку навчального процесу;
- вільний вибір здобування знань .
- Конкурси та дистанційні олімпіади

У наш час особиста присутність усіх учасників олімпіади, конкурсів в місці проведення стала не обов'язковою. З розвитком інтернету претенденти отримують можливість приймати участь заочно.

- Електронні бібліотеки забезпечують доступ до різноманітних документів.
- Онлайн музеї та виставки.

В онлайн доступі, через електронні засоби масової інформації будь-яка людина має можливість переглянути колекцію цифрових записів, історичних, наукових, культурних та документів. Колекція може складатися з картин, малюнків, світлин, діаграм, графіків, відеосегментів, газетних статей, стенограм інтерв'ю, чисельних баз даних, та інших матеріалів, які тільки можна зберегти у файловому сервісі музею [2, с. 36].

Розвиток мережі Інтернет, в якій здійснюється пошук, збереження та використання інформації, яка дає змогу спільно працювати, здійснювати обмін інформацією, надає нові можливості вдосконалення та покращення навчального процесу [1, с. 403].

Нині мережа Інтернет надає можливість вирішувати питання колективного навчання, групової взаємодії та обміну інформацією.

Інтернет і мережеві сервіси дають можливість працювати з величезною кількістю матеріалу, але даний потік інформації «засмічений» і учень, студент повинен вміти фільтрувати його, і цьому його має навчити викладач. Крім цього, перед викладачем постійно є проблема: включити в урок усю необхідну інформацію з максимальною користю для учнів, студентів. Для вирішення даної проблеми педагог зобов'язаний уявляти та аналізувати собі педагогічні можливості мережевих сервісів, навіть не дивлячись на те, що з самого початку ці інструменти не мали освітньої спрямованості [4].

Інформаційні технології розкривають шукачам знань доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищують ефективність та якість самостійної роботи, відкривають нові можливості для творчості, дозволяють реалізувати принципово нові форми та методи навчання. Під керівництвом викладача використання інформаційних технологій набуде максимального ефекту та допоможе студентові розкрити свій потенціал

1. Биков В. Ю. (2009). *Моделі організаційних систем відкритої освіти* : монографія. К. Атіка. 684 с.
2. Гуревич Р.С. (2012). *Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід*: навчальний посібник. Вінниця: ТОВ фірма «Планер». 348 с
3. Іванчук Ю. Б. (2013). *Формування професійно значущих якостей майбутніх фахівців з інформаційної безпеки в процесі вивчення науково-природничих дисциплін*: Нац. авіац. ун-т. К. 200 с.
4. URL: <http://www.ime.eduua.net/em3/emg.html>

ГЕНДЕРНА ПРОБЛЕМАТИКА: ГЕНЕЗИС І СУЧАСНИЙ СТАН. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОНЯТТЯ «ГЕНДЕР» ТА «ГЕНДЕРНА КУЛЬТУРА»

Гендер – поняття відносно нове. У сучасній науковій літературі дане поняття використовується в декількох значеннях:

- як термін для позначення статі як соціального явища;
- як сукупність соціокультурних норм, що пропонуються суспільством чоловікові або жінці;
- як теоретичне обґрунтування, що зумовлює соціальний стан індивіда в суспільстві в залежності від його статевої приналежності. В даному випадку гендер виступає основою доктрини про природну перевагу однієї із статей – жіночої (феноцентризм) або чоловічої (андроцентризм);
- як область досліджень жіночої проблематики;
- в якості соціального конструкту, в основі якого лежать три групи характеристик: біологічна стать, статево-рольові стереотипи, поширені в тому чи іншому суспільстві, і «гендерний дисплей» – різноманіття проявів, пов'язаних з нормами дії і взаємодії, запропонованими суспільством чоловікам і жінкам;
- як ідеологічний конструкт в феміністських концепціях: в сприйнятті чоловіків тільки жінки мають гендер, чоловіки ж можуть не мати такого знака специфічності, так як вони представляють все людство [6, с. 183].

Гендер є статево-рольова поведінка, визначальне ставлення між людьми в соціумі: починаючи від батьків, друзів і однокласників і до випадкових перехожих. Гендерна рівність – одна з ознак сучасної правової держави, а розуміння гендеру безпосередньо співвідноситься з поняттям свободи – суспільство не нав'язує окремого індивіда, які ролі йому виконувати, тому гендер в сучасному розумінні – це повна свобода індивіда реалізовувати свої людські якості, що не завжди може збігатися з його біологічною статтю [1].

Прийняття Україною європейських цінностей передбачає реалізацію принципів гендерної рівності у всіх сферах життя, надання рівного доступу обох статей до освітніх, виробничих, культурних ресурсів. На жаль, не дивлячись на прагнення до європейських цінностей, система середньої освіти в Україні до сих пір сприяє утвердженню гендерних стереотипів у дітей та підлітків. Раніше педагогічна теорія бачила питання статево-рольового виховання в соціумі лише в контексті традиційної освіти, як наслідок, сьогодні українська школа не має адекватних моделей побудови освітнього процесу на основі гендерного підходу. Саме гендерний підхід створює необхідні для формування внутрішньої культури і виховання «жіночності» і «мужності» [4].

Для дитячої та підліткової психіки характерна висока пластичність і сприйнятливність – імпринтинг, який, на відміну від умовного рефлексу, відповідає за швидке утворення надзвичайно стійких слідів в психіці, іноді навіть після однократного переживання [2, с. 41]. Тому дія певного подразника в критичні моменти формування особистості, легко запам'ятовується в психіці дитини і має велику силу і стійкість в порівнянні з іншими подразниками, надалі часто надаючи визначальний вплив на поведінку людини в різних ситуаціях. З ким – чоловіком або жінкою – і якою мірою людина починає ідентифікувати себе залежить.

Вперше поняття «гендер» в українській науковій літературі з'явилося в 1992 р. в збірнику статей «Жінки і соціальна політика». Введення цього терміну мало сприяти формуванню нової наукової парадигми для аналізу соціальних відносин і соціально-культурних відмінностей в житті чоловіків і жінок; залученню уваги до зміни статево-рольових відносин в умовах соціальної трансформації; стимулювання проведення наукових досліджень, спрямованих на виявлення гендерної асиметрії в суспільному житті;

пропаганді феміністських ідей рівності. Термін «гендер» підкреслює, що біологічні характеристики сексуальності не дані людині безпосередньо, а переломлюються через призму індивідуальної свідомості і соціальних уявлень, тобто існують у вигляді суб'єктивного і зафіксованого в культурі знання про них.

Класифікація компонентів гендеру, запропонована О. Цокур [6], на наш погляд, є актуальною і відповідає сучасному розумінню теорії гендеру:

- Когнітивний компонент (гендерна самосвідомість);
- Емоційний компонент (гендерна ідентичність);
- Поведінкові компоненти (гендерні ролі і особливості поведінки). Більшість наукових гендерних моделей будуються на ступеня вираженості у особистості психологічних конструктів «маскулінності» і «фемінності».

Гендер індивіда це не просто набір антагоністичних, прямопропорційно або корелюють в деяких випадках чорт і характеристик маскулінності і фемінності, а складноорганізована багаторівнева структура, сукупність багатьох факторів: полотиіпчних установок, що корелює зі статтю поведінки, інтересів, фізичних атрибутів. Розглянуті гендерні детермінанти особистості, не є стабільними і постійними в своєму змісті в часі, безумовно, вони мають міцну вікову традиціоналістичного основу, аксіомологічну парадигму, але демократичний розвиток суспільства, еволюція міжособистісних відносин, політичний і соціальний плюралізм згладжують їх категоричність і однозначність, доповнюють різноманітними включеннями диктуються сучасними тенденціями [6, с. 183].

Отже, структуру гендеру можна також представити у вигляді трохелементної системи: когнітивний компонент – гендерна самосвідомість людини («Я знаю, що я жінка / чоловік»); емоційний компонент – гендерна ідентичність («Я відчуваю себе жінкою / чоловіком»); поведінковий компонент – гендерні ролі і особливості поведінки («Я веду себе як жінка / чоловік»).

До кінця ХХ ст. в науці сформувалася нова галузь гуманітарного знання – гендерологія, яка є міждисциплінарною сферою досліджень про людину як представника чоловічої або жіночої статі. Усередині гендерології найбільш розвиненими на сьогоднішній день областями є гендерна лінгвістика, гендерна соціологія, гендерна психологія та гендерна педагогіка. Становлення і розвиток гендерної лінгвістики доводиться на останні десятиліття ХХ ст., Проте ще в кінці 1960-х рр. в американському і німецькому мовознавстві виникла її попередниця – феміністська критика мови, або феміністська лінгвістика.

Гендерна лінгвістика (лінгвістична гендерологія) досліджує вплив статі на мовну комунікацію, способи прояву гендеру як соціокультурного конструкту в мові конкретної індивіда і в мові в це лом. Виділяють кілька основних напрямків розвитку гендерної лінгвістики: соціо- та психолінгвістичні, лінгвокультурологічного, комунікативно-дискусивне.

Гендерна психологія вивчає психологію гендерних відмінностей і характеристики гендерної ідентичності особистості, що детермінують соціальну поведінку людей в залежності від їх статевої приналежності. Предметом гендерної психології виступають особливості психіки, обумовлені статевою приналежністю людини [7, с. 26].

Гендерна соціологія – напрямок в соціології, яке проводить аналіз соціальної стратифікації суспільства за ознакою статі на мікро-, мезо- і макрорівнях. Об'єктом її дослідження є історично сформовані нерівноправні взаємини чоловіків і жінок і відповідний їм патріархальний образ соціальної реальності.

Гендерна педагогіка як галузь педагогічної науки знаходиться в стадії становлення. Найбільшою мірою розроблені поняття «гендерна освіта» і «гендерне виховання». Перейдемо до опису поняття «гендерна культура».

Для визначення гендерної культури може бути використано діяльнісної підставу її існування. Діяльнісна сутність культури констатується видатними вченими і філософами минулого і сучасності. Гендерна культура різноманітна: поряд з діяльнісних і ціннісним підставами гендерної культури проявляють себе гендерні відносини і гендерні дії як її основи, етнічні гендерні особливості життя статей, рівень цивілізації суспільства в життя статей, звичаї, закони, соціальні норми. У сучасному суспільстві є необхідність розглядати політичну, релігійну, наукову, міфологічну основи в житті статей. Маючи на увазі що об'єднує з суспільством практику, слід освоювати політичну практику статей: гендер є політичний акт – стверджують сучасні послідовники фемінізму [8, с. 10].

Гендерна філософія з'являється в період усвідомлення світу єдиним. Звичайно ж, ніякої гендерології в цю епоху не було, і мислити філософію гендерології цим періодом можна. Філософія гендерології відрізняється від гендерної філософії. Відмінна риса гендерної філософії – філософія співпраці статей. Філософія раціонального критичного мислення про співпрацю статей, природі гендерного співробітництва та його прояви в житті суспільства і індивіда, досягнення повного знання про спільне життя статей надавали соціально-культурну визначеність життя статей. Історично формуються культурні етичні норми, пов'язані з гендерною філософією. Соціокультурна ситуація в аспекті філософії співпраці статей знаходить матеріально-ціннісне і духовно-ціннісне заснування власної стійкості, що поряд з певністю в сфері закону надає стійкість ознак, ідей, світогляду гендерних соціумів, які формуються в культурній діяльності статей [9]. Реальні культурні відносини і культурні дії, що визначають рівність статей, мають принципове значення для розвитку демократії і соціального прогресу. Їх розширення за рахунок нових культурних цінностей, зміцнення гендерної моральності надає суспільству стабільність в аспекті зростання свобод, знань, благополуччя. Серед загальних понять філософії гендерології помітне місце належить гендерної моральності.

Отже, можемо визначити, що поняття гендерної моральності освоює гендерні особливості поведінки, правил і норм життєдіяльності, що визначають обов'язки і стосунки і впливають на дії представників статей. Гендерна моральність є сукупність прийнятих в гендерному соціумі норм поведінки, спілкування і взаємин. Гендерна моральність зміцнює регулювання поведінки статей в сім'ї, суспільстві, на виробництві. Найскладніші взаємини культури статей і суспільства отримують сприятливе вирішення завдяки гендерної моральності. Шанобливе ставлення до гендерних цінностей сім'ї, вірність, дружба, розвинене почуття відповідальності, особиста моральність – складові гендерної моральності – є надійними передумовами поліпшення демографії, прогресу гендерної культури в суспільстві як компоненти соціального прогресу в цілому.

1. Закон України «Про забезпечення рівних прав та рівних можливостей жінок і чоловіків» (№ 2866 від 08.09. 2005 р.). URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Кравець В. П. (2003). *Гендерна педагогіка : навч. посіб.* Тернопіль : Джура. 416 с.
3. Мунтян І. С. (2004). *Гендерний підхід у професійній підготовці студентів вищих педагогічних закладів: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04.* Одеса. 21 с.
4. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про впровадження принципів гендерної рівності в освіту» (№ 839 від 10.09. 2009 р.). URL: <http://osvita.ua/legislation/other/4849>.
5. (2007). *Сучасний стан та актуальні завдання у сфері попередження гендерного насильства. Рівні права та можливості в Україні: реалії та перспективи.* Матеріали парламентських слухань 21 листопада 2006 року. К. : Програма розвитку ООН в Україні. 200 с
6. Цокур О. (2005). *Основи гендерного виховання.* Гендерний розвиток у суспільстві : конспекти лекцій. К. : ПЦ «Фоліант». С. 183-223.

7. Вихор С. Т. (2005). *Гендерне виховання учнів старшого підліткового та раннього юнацького віку* : дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13. 00. 07. Тернопіль. 268 с.

8. Бондар Г.Г. (2012). *Концептуалізація детермінації гендерної нерівності в українському суспільстві* : автореф. дис. ... канд. соц. наук : 22.00.01. Запоріжжя : КПУ. 20 с.

9. *Гендерний центр* : словник. URL: [http:// www.gendercentre.org.ua/slovník/](http://www.gendercentre.org.ua/slovník/)

СТРУКТУРОВАНІСТЬ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ЗАХИСТУ ДІТЕЙ З ОБМЕЖЕНИМИ ФУНКЦІОНАЛЬНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

Ольга Лосунова

магістрантка педагогічного факультету

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Науковий керівник – проф. Бриндіков Ю. Л.

Усі люди мають однакову цінність, мають рівні права, які повинні поважатися. Незалежно від наявності або відсутності обмежень функціональних можливостей усі громадяни мають закріплені в Конституції свободи й права. Якщо людина сама не може реалізовувати свої права й тим самим захистити свою особистість, то її повинен захищати офіційний представник. Принцип захисту полягає в тому, що люди з обмеженими функціональними можливостями повинні мати право жити так, як й інші громадяни. Проте, на практиці, для однієї людини з обмеженими функціональними можливостями доступ до навколишнього середовища нерідко може бути обмежений, у той час як для іншої, пристосованої, середовище може сприяти часткового або навіть повного позбавлення від будь-яких обмежень. Основним інструментом соціальної інтеграції дітей з обмеженими можливостями є їх соціально-педагогічний захист. Для досягнення цієї мети соціально-педагогічний захист повинен виступати як комплексна технологія і особлива культура підтримки й допомоги дитині у вирішенні завдань його розвитку, навчання, виховання, адаптації та подальшої соціалізації. Значний внесок у розробку психолого-педагогічного аспекту проблеми соціального захисту дитинства внесли науковці: Л. Виготський, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн та ін. Соціально-педагогічний аспект підтримки і захисту дітей з обмеженими функціональними можливостями знайшов відображення в дослідженнях З. Дорогонько, Оліференко Л., Фролової та ін.

Мета статті – розкрити шляхи й пріоритети соціально-педагогічного захисту дітей з обмеженими функціональними можливостями в Україні.

У сучасному суспільстві, соціальний захист дітей з обмеженими функціональними можливостями, є однією з найважливіших задач держави і суспільства. Держава вживає комплекс цілеспрямованих конкретних заходів економічного, правового та організаційного характеру для підтримки найбільш вразливих верств населення, що забезпечує їх соціальний захист. Незважаючи на те, що засоби і способи такого захисту в останні роки постійно розширювалися, необхідне їх подальше вдосконалення, так як початок реформ в нашій країні пов'язаний з ліквідацією централізованої системи соціального захисту, в тому числі і системи підтримки сім'ї, материнства і дитинства.

Коротко зупинимося на смисловому навантаженні ключового поняття «соціальний захист дітей». Згідно з Українським педагогічним словником, захист дитинства розглядається як система заходів, що забезпечує охорону законних прав та інтересів дітей на основі розробки нормативних документів, які визначають правове становище неповнолітніх; законодавче регулювання дитячої праці; вдосконалення системи опіки, піклування та усиновлення дітей, які залишилися без піклування батьків; створення

мережі спеціалізованих соціальних служб і установ для проведення корекційної та реабілітаційної роботи з дітьми, що потребують відповідної допомоги [1].

У науковому обігу «захист» розглядається як необхідна і обов'язкова діяльність дорослого в ситуаціях, коли дитина стає жертвою обставин. О. Хомрау позиції захисту виділяє дві складові [6]. З одного боку, це опіка, допомога дитині через діяльність з реабілітації, що приводить до полегшення негативного стану дитини (в широкому аспекті проблем, пов'язаних з благополуччям дитини). З іншого це активний захист прав дитини для надання йому необхідних умов для розвитку: захисник активно діє на зміну (знищення, трансформацію, перетворення) самого джерела причин і наслідків, з якими працює опікун і помічник. У цьому, з одного боку, виявляється відмінність існуючих позицій, а з іншого – можливість для їх позиційного діалогу, взаємодії, взаємопосилення в рамках педагогічної підтримки.

Соціальний захист (Social protection) в широкому сенсі – діяльність держави по втіленню в життя цілей і пріоритетних завдань соціальної політики щодо реалізації сукупності законодавчо закріплених економічних, правових і соціальних гарантій, що забезпечують кожному члену суспільства дотримання найважливіших соціальних прав [1]. Призначення системи соціального захисту полягає в тому, щоб за допомогою нормативно-правових, економічних, соціально-психологічних, організаційно-технічних засобів і важелів здійснювати підтримку і допомогу нужденним в цьому групам населення та окремим громадянам. В якості основних принципів соціального захисту виступають: гуманність, соціальна справедливість, адресність, комплексність, забезпечення прав і свобод особистості [5].

Аналіз історії й сучасної практики соціального захисту дитинства дозволили вченим сформулювати наступне визначення системи соціального захисту дитинства – це інтегрована сукупність основних напрямів і принципів, суб'єктів та об'єктів, форм, методів і матеріальної бази соціального захисту дітей [2; 4].

Проблеми соціального захисту дитинства вирішуються як на міжнародному, так і на державному рівні. Питанням соціального захисту дитинства на міжнародному рівні займаються багато міжнародних організацій: Організація Об'єднаних Націй, дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ), Всесвітня Рада з питань обдарованих і талановитих дітей, Міжнародний Союз захисту дітей, Міжнародна Федерація дитячих співтовариств, Міжнародний комітет руху дітей та юнаків, європейське бюро з питань дітей та молоді, Міжнародна організація суддів у справах неповнолітніх та інші. Втілення прав дитини в дійсність на міжнародному рівні забезпечується дотриманням Конвенції ООН «Про права дитини» 1989 року, (в червні 1990 р Конвенція була ратифікована Верховною Радою Української РСР).

Основні пріоритети соціального захисту дітей з обмеженими функціональними можливостями в Україні закладені в Конституції України, в Законі України «Про освіту», в Сімейному кодексі, Цивільному кодексі, Житловому кодексі України та інших основних законах, спрямованих на формування системи соціальної підтримки дітей з обмеженими функціональними можливостями. В Україні конституційно закріплено поняття «соціальний захист», яке включає право громадян на їх забезпечення у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, яке здійснюється за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними

З метою зміцнення правових передумов захисту прав дитини в нашій країні у березні 1991 року було прийнято Закон України «Про основи соціальної захищеності

інвалідів України». Цей Закон визначає основи соціальної захищеності інвалідів в Україні і гарантує їм рівні з усіма іншими громадянами можливості для участі в економічній, політичній і соціальній сферах життя суспільства, створення необхідних умов, які дають можливість інвалідам вести повноцінний спосіб життя згідно з індивідуальними здібностями та інтересами. Стратегічне значення мала ратифікація Верховною Радою України 16 грудня 2009 р. Конвенції ООН про права інвалідів, що підвищило актуальність перед державою та українським суспільством питання удосконалення інституціонального забезпечення реалізації прав людей з інвалідністю та їх реабілітації [2].

Таким чином, в результаті проведеного аналізу ми з'ясували, що існуюча нормативно-правова база не може вирішити в повній мірі проблем, пов'язаних з соціально-педагогічним захистом дітей з обмеженими функціональними можливостями, тому вона постійно вдосконалюється і оновлюється, про що свідчить те, що 1 серпня 2012 року була затверджена Державна цільова програма «Національний план дій щодо реалізації Конвенції про права осіб з інвалідністю на період до 2020 року» [3]. Визначальною в розробці нових концепцій, методик і технологій соціально-педагогічної допомоги дітям є загальна для всього міжнародного співтовариства тенденція оцінки становища дітей з обмеженими функціональними можливостями в аспекті реалізації і захисту їх прав. Це передбачає проведення ретельної діагностики, що дозволяє визначити вектор подальшої роботи, підібрати адекватні методи, засоби й форми соціально-педагогічного захисту дітей з обмеженими функціональними можливостями.

1. Гончаренко С. (1997). *Український педагогічний словник*. Київ: Либідь. 373 с.
2. Корнієнко С. (2011). *Сутність та пріоритетні напрями державної політики України у сфері соціального захисту дітей-інвалідів на сучасному етапі*. Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Вип. 2. С. 275-283.
3. *Про затвердження Державної цільової програми «Національний план дій з реалізації Конвенції про права інвалідів на період до 2020 року» від 31.08.2017. № 706*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/706-2012-п>
4. Стаховська Н. (2000). *Соціальне забезпечення чи захист*. Предпринимательство, хозяйство и право. № 8. С. 52-57.
5. Стойка А. *Розвиток системи соціального захисту як основи стратегічного планування в соціальній сфері*. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Dums/2010_1/10savpss.pdf
6. Хомра О. У. (2004). *Соціальна безпека: виклики, загрози, критерії*. Стратегічна панорама. № 1. С. 73-79.

**ОСОБЛИВОСТІ ПРОСВІТНИЦЬКОЇ РОБОТИ ВОЛОНТЕРІВ
З БАТЬКАМИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ У ЦЕНТРАХ
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ**

Альбіна Макєєва

магістрантка педагогічного факультету

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Науковий керівник – доц. Замашикіна О.Д.

Протягом останніх років, в Україні на державному, суспільному, науково-теоретичному, методичному та практичному рівнях відбуваються суттєві зміни, актуальним постало питання «інклюзії» в освітньому процесі. Сутність проблеми інклюзії та не включається лише в питаннях освіти, а й розповсюджується на все суспільство загалом, бо саме за толерантної поведінки оточуючих може зникнути тотожність «інклюзія – проблема».

Проблема дітей з особливими потребами має міждисциплінарний статус і висвітлена у дослідженнях низки науковців (А. Колупаєва, О. Безпалько, О. Акімова, О. Голюк, А. Капська, М. Захарчук, Н. Софій, В. Бондарь, та ін.).

Народження у родині дитини – це свято, але трапляється, що малюк виявляється неповносправним. Батьки відчують психо-емоційне потрясіння та шок, бо зазвичай бувають не готові до такої новини, не знають як себе поводити в цій ситуації, як спілкуватися з дитиною, як виховувати і чому навчати, не вміють піклуватися про неї. О. Замашкіна зазначає: «Родинам доводиться стикатися з обмеженням участі у політичному, економічному, культурному житті суспільства; не вирішеними залишаються проблеми освіти дітей на всіх рівнях, безоплатність та доступність реабілітаційних послуг та лікування. Існують й такі важливі аспекти, що суттєво впливають на якість життєдіяльності родини: емоційні труднощі, внутрішньосімейні відношення, повсякденні турботи, фінансові проблеми, працевлаштування, відношення соціуму, можливість отримання інформації та якісних послуг; зміна і звуження кола спілкування і контактів із зовнішнім світом та ін.» [3, с. 14].

Батьки починають жаліти себе і не бачать майбутнього ні для дитини, ні для себе. Діагноз постає нерозв'язним питанням, відповідь на яке можуть дати лише кваліфіковані фахівці. Саме в «Центрі соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді» працюють різнопрофільні фахівці: реабілітологи, психологи, соціальні педагоги та волонтери, що мають змогу забезпечити відповідну допомогу не лише дитині, та(або) батькам і опікунам.

На законодавчому рівні визначено, що ««Центр соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді» (далі – центр) – заклад соціального захисту, що створюється для тривалого (стаціонарного) або денного перебування дітей віком від 3 до 18 років, які опинились у складних життєвих обставинах, надання їм комплексної соціальної, психологічної, педагогічної, медичної, правової та інших видів допомоги» [2].

Центр проводить свою діяльність за такими основними напрямками:

- «соціально-психологічне діагностування;
- соціальна, психологічна, педагогічна реабілітація;
- адаптація до сімейного оточення;
- соціально-медична реабілітація та оздоровлення;
- правове забезпечення» [2].

Вчені А. Колупаєва, Н. Софій, Ю. Найда та ін. зазначають: «Діти з особливими потребами – поняття, яке широко охоплює всіх учнів, чиї освітні потреби виходять за межі загально прийнятої норми. Воно стосується дітей з особливостями психофізичного розвитку, обдарованих дітей та дітей із соціально-вразливих груп (наприклад, вихованців дитячих будинків)» [1, с. 9].

Соціальна, психологічна, педагогічна реабілітація таких дітей передбачає здійснення заходів виховного характеру, спрямованих на корекцію навчання, емоційного стану дитини, формування особистісних якостей, які сприятимуть інтеграції дитини у суспільство, оволодінню нею уміннями та навичками самообслуговування, правилами поведінки та спілкування з оточуючими. Саме волонтери мають змогу допомогти батькам опанувати разом з дитиною усе необхідне, розвинути навички спілкування, а також мати змогу безпосередньо включатися в життя своєї дитини і вчасно надавати їй допомогу.

Волонтери співпрацюють з громадськими організаціями благодійного й соціального спрямування, що дозволяє включити в подвижницьку діяльність широке коло осіб, меценатів,

представників органів місцевої влади та ін. Разом з батьками дітей, що перебувають у Центрі мають змогу проводити так звані «акції відкритого спілкування», запрошуючи усіх небайдужих школярів, підлітків та дорослих; розповідати про особливості кожного доступною для розуміння мовою, заохочувати проводити сумісно вільний час, не цуратися «особливих дітей» і не відмовляти у спілкуванні з ними.

Необхідно зазначити, що правильне розуміння такого вагомого терміну як «інклюзія» (від Inclusion – включення), яке означає, на думку А. Колупаєвої, «політику і процес, який передбачає отримання більших можливостей у навчанні та соціальному житті для всіх без виключення дітей» [1, с. 31-32], дає змогу пристосовувати умови, аби долучити дітей з особливими потребами до соціуму, на відміну від інтеграції, що лише пристосовує дитину до соціально-встановлених норм.

З аналізу наукових праць (М. Захарчук, К. Бовкуш, Г. Косаревої, М. Чайковського, Л. Кольченко та ін.), присвячених проблемі «інклюзивної компетентності» фахівців, дозволило нам уточнити це поняття як інтегративне утворення, результат освітньої діяльності, як здатність створювати сприятливе інклюзивне середовище для навчання, розвитку й творчої самореалізації дітей з особливими потребами. Дослідники виокремлюють мотиваційний/мотиваційно-ціннісний компонент, що утворює інклюзивну компетентність волонтерів і характеризується особистісною зацікавленістю, налаштованістю та сукупністю мотивів (соціальних, пізнавальних, професійних) на здійснення певної професійної діяльності в умовах включення молоді з особливими потребами в середовище здорових однолітків.

Отже, ефективність забезпечення системної роботи волонтера з батьками дитини з особливими потребами значною мірою залежить від скоординованості їхніх дій; допомозі різнопрофільних фахівців, які зможуть повною мірою охопити всі аспекти роботи з дітьми з особливими потребами; узгодити свої кроки; відпрацьовувати одні й ті ж самі дії стільки, скільки знадобиться дитині для засвоєння навичок та вмінь, не втрачаючи при цьому зацікавленості і надій. Такі сумісні дії допоможуть соціалізуватися дитині, а суспільство після «акцій відкритого спілкування» буде більш відкрито для контактування, спілкування та допомоги. Саме такі дії здатні створити психологічно комфортні, розвивальні умови для дітей та молоді з особливими потребами, щоб в подальшому стати повноправними членами нашого суспільства.

1. Колупаєва А. А., Софій Н. З., Найда Ю. М. (2007). *Інклюзивна школа: особливості організації та управління: навчально-методичний посібник*. К. 128 с.

2. Закон України «Про затвердження Типового положення про центр соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді». Документ 87-2004-п, чинний, поточна редакція Редакція від 12.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2004-%D0%BF>

3. Замашкіна О. (2018). *Своєрідність соціальної послуги раннього втручання для родин, які мають дітей з особливими потребами*. Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (15 березня 2018 р.). Ізмаїл : РВВ ІДГУ. С. 13-15.

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Борис Максимчук

доктор педагогічних наук, професор

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Ірина Максимчук

кандидат педагогічних наук, доцент

Маріупольський державний університет

Підготовка майбутнього вчителя фізичної культури неможлива без усвідомлення ієрархії гуманістичних цінностей, в основі яких лежить гармонійний усебічний розвиток особистості. На цій основі розробляються загальна мета, цілі й перспективи освіти майбутнього вчителя фізичної культури. Окрім професійних ЗУН, головним завданням вищої фізкультурної освіти є вироблення здатності до фізичного й духовного самовдосконалення, культурного діалогу й інтеграції в багатовекторне інформаційне середовище. Іншою специфікою такої підготовки є набагато більше, порівняно з іншими педагогічними спеціальностями, психічне й фізичне навантаження на студента й у подальшому – педагога (стресогенність, відповідальність, постійна сконцентрованість, перебування розширеному просторовому середовищі). Все це вимагає самоусвідомлення, готовності, високих фізичних, психологічних та інтелектуальних даних.

Методичні особливості навчання студента на сучасному етапі визначаються особливим статусом фізичної культури в інформаційному глобалізованому суспільстві. Загальні принципи вищої освіти – неперервність, послідовність, наступність, відкритість, самовдосконалення та виразна гуманітарна спрямованість. Методику розвитку вчителя фізичної культури у ВНЗ складають теоретично, практично зорієнтовані й квазіпрофесійні методи, що поєднують традиційні (лекція, семінар, бесіда, практикум, лабораторна робота, педагогічна практика, пошукова робота) та новітні (проблемне навчання, інтерактивне навчання, проєктивні техніки, тренінги, залучення мультимедійних та інформаційних технологій).

Під педагогічною майстерністю розуміють високий рівень розвитку особистості вчителя, який у змозі творчо, оперативно, нестандартно, високопрофесійно вирішувати часткові й загальні педагогічні проблеми, застосовуючи, як набуті компетенції, так і власний досвід, інтелект, педагогічне чуття й такт.

Узагальнюючи висновки науковців Г. Балахнічової, П. Єфіменко, Т. Матвійчук, В. Огульчанського, В. Папучі, педагогічну майстерність майбутнього учителя фізичної культури визначаємо як високий рівень розвитку особистості учителя, який у змозі творчо, оперативно, нестандартно, високопрофесійно вирішувати часткові й загальні педагогічні проблеми, застосовуючи, як набуті компетенції, так і власний досвід, інтелект, педагогічне чуття й такт.

На основі аналізу наукових праць схарактеризовано структуру педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури, що представлена в єдності таких компонентів: мотиваційного, знаннєвого, діяльнісного, ціннісного та особистісного.

Відповідно до компонентів педагогічної майстерності майбутнього учителя фізичної культури запропоновано критерії: мотиваційний, когнітивний, поведінковий, ціннісний та особистісний. Означені критерії дали змогу виділити рівні розвитку педагогічної майстерності майбутнього учителя фізичної культури: творчий, продуктивний, репродуктивний, елементарний. Зазначені рівні використано для вивчення стану розвитку педагогічної майстерності майбутнього учителя фізичної культури.

Контент-аналіз освітньо-професійних програм, навчальних планів, робочих програм підготовки майбутніх учителів фізичної культури показав, що серед навчальних дисциплін, які підлягають обов'язковому вивченню, для розвитку педагогічної майстерності найбільш важливими є: «Вступ до спеціальності», «Педагогіка», «Психологія», «Культура професійного мовлення та спілкування» та ін.

Однак результати констатувального етапу експерименту показали низький рівень розвитку педагогічної майстерності майбутнього учителя фізичної культури. Виявлено низку недоліків, що ускладнюють процес розвитку педагогічної майстерності майбутнього учителя фізичної культури, серед яких: незначний зв'язок теорії з практикою; теоретична підготовка студентів не носить інтерактивного характеру;

традиційні методи навчання у ВНЗ; обмежена кількість посібників і методичних рекомендацій щодо висвітлення значення розвитку педагогічної майстерності майбутнього учителя фізичної культури та її впливу на професійну діяльність; незначна кількість завдань, спрямованих на розвиток цієї особистісної характеристики. Це зумовлює необхідність визначення й обґрунтування педагогічних умов розвитку педагогічної майстерності майбутнього учителя фізичної культури, розроблення моделі.

Аналіз наукових джерел та одержаних результатів констатувального етапу експерименту показав, що створення позитивної мотивації студентів до оволодіння ними педагогічною майстерністю – одна із провідних педагогічних умов ефективного розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури у професійній підготовці. Адже саме позитивна мотивація є рушійною силою в опануванні обраною професією.

У процесі дослідження з'ясовано, що важливою умовою розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури у професійній підготовці є забезпечення цілісності, неперервності й системності змісту розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури.

Використання новітніх освітніх технологій для розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури – це третя педагогічна умова розвитку педагогічної майстерності. Адже саме під час застосування новітніх методів навчання у майбутніх фахівців формуються толерантність, довіра, пунктуальність, навички продуктивної взаємодії і попередження конфліктних ситуацій. Також включення у навчальний процес спецкурсу «Основи розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури» позитивно впливатиме на розвиток їхньої ПМ. Комплексне дотримання вище перерахованих педагогічних умов забезпечить результативність розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури.

Вивчення наявних у педагогічній теорії і практиці надбань дало змогу розробити модель розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури у професійній підготовці. У моделі передбачено формування розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури у три послідовні етапи: мотиваційний, діяльнісний та рефлексійний.

Розроблена модель містить такі основні компоненти: мету, методологічні підходи, принципи, зміст, форми, методи, освітні технології, педагогічні умови формування, критерії, показники, рівні та діагностику розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури.

Поетапний розвиток педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури відбувається у процесі викладання психолого-педагогічних дисциплін, традиційних, інноваційних курсів і спецкурсу, що допомагає студентам більш глибоко пізнати специфічні особливості педагогічної майстерності; а також шляхом їхньої участі у позааудиторній діяльності (навчальна практика, створення творчих проєктів, психолого-педагогічні тренінги, самостійна робота тощо).

1. Максимчук Б. А. (2019). *Сучасний стан розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури*. Наук. часоп. Нац. пед. ун-ту ім. М.П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. пр. Київ. 2019. Вип. 3. С. 92-97.

2. Maksymchuk I., Maksymchuk B., Frytsiuk V., Matviichuk T., Demchenko I., Babii I. ... Savchuk I. (2018). *Developing pedagogical mastery of future physical education teachers in higher education institutions*. Journal of Physical Education and Sport, 18 (2), 810-815.

3. Максимчук Б. А. (2019). *Використання новітніх освітніх технологій розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури*. Актуальні проблеми вищої професійної освіти. VII Міжнародна науково-практична конференція 22 березня 2019 року.

ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ВИЗНАЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

Валентина Мансва

*магістрантка педагогічного факультету
Ізмаїльський державний гуманітарний університет
Науковий керівник – доц. Замашкіна О.Д*

Соціальний захист населення країни став одним з основних атрибутів соціальної політики будь-якої цивілізованої держави. Невід'ємною частиною соціальної держави є система соціального захисту населення, що необхідна для реалізації матеріального добробуту громадян, сприяння соціальній згоді та солідарності в суспільстві. Перед будь-якою цивілізованою країною стоїть завдання створення такої системи соціального захисту, яка змогла б досить швидко і якісно підняти рівень життя соціально незабезпечених груп населення і в той же час не чинити стримуючого впливу на розвиток економіки. Вирішення цього завдання може бути знайдено в створенні гнучких програмах соціального захисту, здатних швидко адаптуватися в нових економічних реаліях та заснованих на кращих світових досягненнях і які можуть враховувати національні особливості розвитку (причому як на державному рівні, так і на рівні кожного окремого підприємства, діяльність яких повинна відповідати Конституції і стратегії розвитку країни, в якій вони функціонують) [1, с. 70].

Необхідно взяти до уваги, що стратегічною метою України є побудова конкурентоспроможної соціально орієнтованої ринкової економіки. Таке завдання вимагає осмислення характеру розвитку і специфіки функціонування системи соціального захисту, визначення шляхів подальшого розвитку соціально-економічної політики України, виділення питань, вирішення яких має належати до компетенції держави.

Вивчення проблем соціального захисту населення як однієї з комплексних систем розвинутої ринкової економіки займають важливе місце в роботах як вчених, так і практиків в економічно розвинених країнах [2, с. 40].

Дослідження в області соціального захисту не можна назвати традиційними для вітчизняної науки, це можна пояснити тим, що в даний час тільки починає формуватися науковий напрям, для якого характерно комплексне вивчення питань організації, фінансування та управління системою соціального захисту в вітчизняних умовах. Існують окремі дослідження з питань соціальної політики та соціального захисту таких авторів, як А. Антипов, Н. Борецька, А. Водяник, М. Головатий, А. Грішнова, Н. Дудіна, С. Калініна, та ін. [3, с. 33].

Проблеми регулювання зайнятості, зростання показників безробіття, забезпечення соціального захисту незахищених верств населення завжди актуальні. Всі ці явища знижують рівень життя більшості населення країни, збільшують загрозу кризових явищ в економіці, перешкоджають створенню умов для стабілізації та економічного зростання. Соціальний захист повинен допомагати в подоланні стратифікації як в фізичних, так і в соціальних можливостях «слабких груп» і забезпечених верств суспільства. Кожна людина повинна мати можливість отримання освіти, кваліфікацію та роботу [5, с. 28]. Виходячи зі змісту документів Європейської комісії можна чітко виділити чотири моделі соціального захисту: континентальну (або модель Бісмарка), англосаксонську (або модель Беверіджа), скандинавську і південно-європейську [11, с. 5].

Отже, для оптимізації діючої на Україні моделі соціального захисту населення перш за все необхідно чітко визначити роль держави, її повноваження і функції. У сучасних

умовах розвитку суспільства якість вирішення найбільш гострих проблем соціального захисту населення безпосередньо залежить від дослідницького підходу до державного управління, вміння вивчати проблеми, визначати їх причини та наслідки [9, с. 20]. Складовими зазначеної проблеми є вивчення та аналіз ключових понять, термінів і встановлення визначеності в самій системі соціального захисту населення. Слід зазначити, що специфічною особливістю вирішення окремих питань соціального захисту населення є їх тісний взаємозв'язок з пріоритетними напрямками вдосконалення соціальної політики, що вимагає відповідного відпрацювання як теоретичних, так і практичних проблем щодо впровадження ефективних заходів соціального захисту, визначення принципів їх взаємодії, скоординованості та забезпечення їх реалізації [6, с. 4].

У науковій літературі вже тривалий час ведуться дискусії з приводу понять «соціальний захист» та «соціальне забезпечення» [10, с. 112]. Одні вчені вважають ці терміни словами-синонімами, інші розглядають соціальний захист як більш широке поняття, яке охоплює поняття «соціальне забезпечення». Автор вважає, що поняття «соціальний захист» має більш широке трактування (вона пов'язана зі стратегією соціальної держави) [7, с. 63]. Це поняття активно почали використовувати з моменту отримання Україною незалежності, і зараз воно закріплене в основному законі нашої держави – Конституції. [8, с. 30].

Справедливою є думка про те, що людство на будь-якому етапі свого розвитку не могло б нормально існувати не тільки без праці (головна умова людського життя), але і без урахування потреб непрацездатних в засобах існування [4, с. 43].

Отже, система соціального захисту населення є елементом поліпшення якості життя окремих категорій громадян (літніх, інвалідів та маломобільних груп населення, сімей, які мають дітей, у тому числі багатодітних сімей та ін.). Вона спрямована на підвищення якості життя та рівня матеріального добробуту цих категорій населення шляхом адресного надання соціальної допомоги і підтримки, забезпечення доступності соціальних послуг.

1. Антропов В. (2005). *Моделі соціального захисту в країнах ЄС*. Світова економіка і міжнародні відносини. № 11. С. 70-77.
2. Болотіна Н.Б. (2005). *Право соціального захисту України*: навч. посібник. Київ: Знання. 405 с.
3. Грушко В.І. (2006). *Пенсійна система України*: навч. посібник. Київ. 334 с.
4. Калашников С. (2003). *Соціальне ринкове господарство і соціальну державу*. Людина і праця. № 9. С. 32-45.
5. Ларіна Р.Р. (2005). *Моделі соціальної політики: збірник наукових праць Донецької державної академії управління «Державне регулювання економічного розвитку»*. Т. IV. Вип. 29-й. Сер. «Державне управління». С. 23-30.
6. Лібанова Е. (2001). *Бідність в Україні: визначення, критерії та показники*. Україна: аспекти праці. № 6. С. 4-10.
7. (2007). *Правознавство. Словник термінів*: навч. посібник. Київ: Юристконсульт КНТ. 636 с.
8. Сінічук С.М. (2003). *Право соціального забезпечення України*: навч. посібник. Київ: Знання. 306 с.
9. Скуратівський В.А. (2002). *Основи соціальної політики*: навч. посібник. Київ: МАУП. 200 с.
10. Ярошенко І.С. (2005). *Право соціального забезпечення*: навч. посібник. Київ: КНЕУ. 232 с.

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ЗАСАД ПЕДАГОГІКИ СПІВРОБІТНИЦТВА У ФОРМАТІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Вікторія Маніта
викладач

Традиції та інновації в сучасній педагогічній діяльності: європейський вимір

Ізмайльський державний гуманітарний університет

Реформування загальної середньої освіти підводить до модернізації загальноосвітньої школи у Нову українську школу, яка вступила в силу з 1 вересня 2017 року. Сто шкіл України та такі педагогічні училища як ВНКЗ «Балтське педагогічне училище», КЗ «Білгород-Дністровське педагогічний коледж» Одеської області, КЗ «Одеське педагогічне училище» пілтують проект нового Державного стандарту початкової загальної освіти

Як вказують сучасні дослідники до внутрішніх чинників реформування української школи перш за все виникає необхідність віднести недостатню корелятивність змісту, організації шкільного навчання ключовій потребі виховання інтелектуальної, творчої та активної особистості учня, який буде спроможний тримати конкуренцію на ринку розбудови держави. Ключовим підґрунтям реформи стали проблеми описані у Білій книзі національної освіти України:

- освіта залишається в рамках застарілих, стереотипних уявлень.
- сучасна освіта, яка за своєю сутністю є демократичним інститутом, відданим нівелювати соціальну диференціацію дітей, зупиняти дискримінацію в соціальному оточенні, людину центрованою, насправді стає значним засобом поглиблення соціальної та інтелектуальної нерівності, процесом розшарування суспільства.
- актуальною проблемою в зазначеній темі є особистість вихователя, учителя, викладача, які мають спромогтися бути провідниками ідей дитиноцентризму та толерантності, які будуть гальмувати стандартний підхід в освіті [1, с. 142].

Саме це і висуває на пріоритетний план перегляд теоретичних і практичних проблем освіти, стимулює пошук нових підходів як до професійної підготовки студентів, та й навчання вже досвідчених учителів. Йде переосмислення соціальної і професійної місії вчителя, актуалізується необхідність підготовки вчителя Нової української школи в якій значне місце посідає проблема формування професійної культури до реалізації освітньої політики держави.

Як вказано у Типовій навчальній програмі для навчання вчителів 1-х класів Нової української школи вчитель повинен бути адаптований до сучасних соціокультурних умов, здатний творчо працювати, приймаючи нестандартні рішення в ситуаціях ринкової конкуренції, уникаючи стереотипізації і шаблону, засвоювати нові професійні ролі і функції, забезпечувати випереджувальність розвитку країни, реалізовувати освітні проекти національного масштабу, витримувати конкуренцію на європейському і світовому ринку освітніх послуг тощо.

Педагогічна професія ставить підвищенні вимоги до особистісних якостей вчителя та його підготовки через освоєння сьогочасними технологіями та практиками, методами та методиками, формами та інноваційними підходами.

Отож, виголошується основопрвідна ідея підготовки вчителя нової формації, вчителя-медіатора, вчителя-консультанта, вчителя-фасилітатора володіючого випереджувальними технологіями планування й організації освітнього процесу, вчителя-партнера вмію чого організувати колективну взаємодію дітей для досягнення спільних цілей, вчителя включеного у розроблення навчально-методичного забезпечення, в основу роботи якого закладений принцип дитиноцентризму – особистісно-орієнтована модель навчання та виховання [3, с. 33].

Варто зауважити, що зміна знаннєвих догм освіти на компетентнісні зумовлює вибудовування педагогіки співробітництва, колективної взаємодії процесу навчання.

Насамперед, варто виокремити праці науковців, які займалися питанням висвітлення пробілів та проблем освіти, а це Алесєнко Т. Ф., Бех І. Д., Зязюн І. А., Максименко С. Д., Савченко О. Я., Сухомлинська О. В.

Теоретичні та практичні доробки висвітлені у роботах Бриль Г. К., Бесарабової Т. В. Реалізація ідей навчального співробітництва розкриті у роботах

Дволучанської В. О. Питання організації діалогу в освітньому процесі описані в доробках Бірюкової Г. М. Підготовка майбутніх учителів до взаємодії з учнями Кіліченко О. І.

Зауважимо, що проблемі колективної взаємодії учнів присвячено багато праць, які репрезентує наукова спадщина А. Макаренка, О. Сухомлинського, І. Іванова. Цікаві психолого-педагогічні рекомендації у цьому відношенні містять дослідження І. Беха, Т. Борисенка, Н. Волкової, Л. Долинської, І. Зимньої, М. Кагана, О. Казакової, О. Киричука, Н. Коломінського, Є. Коротаєвої, Л. Присяжнюк, О. Чернякової та ін..

Метою статті є розгляд ідей педагогічного співробітництва у рамках Нової української школи.

Насамперед, розглянемо детальніше суть самого поняття «педагогіка співпраці», «соціальне партнерство», «колективна взаємодія». Як зазначає Фіцула М. М., педагогіка співпраці – напрям педагогічного мислення і практичної діяльності, спрямований на демократизацію і гуманізацію педагогічного процесу. Таким чином спільна діяльність учителя та учня ґрунтується на взаєморозумінні й гуманізмі, на єдності їхніх інтересів і прагнень, метою якої є особистісний розвиток школярів у процесі навчання й виховання [5].

Соціальне партнерство в освіті – провідний механізм досягнення якості освіти, особлива взаємодія освітніх установ з суб'єктами та соціальними інститутами, державними установами, суспільними органами, спрямована на узгодження, реалізацію інтересів усіх учасників цього процесу та досягнення освітньої мети [4, с. 177]. Відповідно до цього, ми можемо говорити, що соціальне партнерство, як вид професійної діяльності потребує організації певної структури, яка має представляти собою систему розвитку людини та соціального оточення і виступить гарантом безнастанності цього процесу.

Сучасні дослідники поняття «колективна взаємодія» трактують у широкому розумінні, як випадковий або умисний, приватний або публічний, довготривалий або короткочасний, вербальний або невербальний особистісний контакт членів колективу, що призводить до взаємних змін у їхній діяльності, стосунках, поведінці й установках. У вузькому ж розумінні, йдеться про систему взаємозумовлених дій, що пов'язані циклічною причинною залежністю, при якій поведінка кожного із учасників виступає одночасно і стимулом і реакцією на поведінку інших [2, с. 379].

Так розкриємо основні ідеї на яких базується співробітництво учителя та учнів в рамках Державного стандарту:

- компетентісний зміст освіти;
- вмотивований і кваліфікований вчитель;
- педагогіка партнерства;
- сучасне освітнє середовище, інклюзивна освіта;
- дитиноцентризм;
- реальна автономія шкіл, забезпечення якості
- нова структура школи (включаючи 3-річну профільну)
- наскрізний процес виховання, що базується на цінностях.

Виходячи з вищезазначеного, формат Нової української школи будується таким чином, щоб вчителі могли конструювати свої авторські програми та створювати приватні навчальні матеріали, та стимулювати свого учня до саморозвитку, самореалізації шляхом залучення їх до творчого співробітництва.

У зв'язку з реформуванням середньої освіти варто говорити про нову роль учителя в умовах нової української школи. Учитель має стати наставником, помічником учня. Як зазначають сучасні науковці, вчитель повинен не лише володіти сучасними педагогічними технологіями, але й бути обізнаним з психологічними теоріями індивідуальної і групової роботи з учнями, мати відповідні навички впливу на дитину шляхом залучення її до колективної взаємодії, творчого педагогічного співробітництва.

1. (2009). *Біла книга національної освіти України*. Акад. пед. Наук України. К. 185 с.
2. Дехтяр Є. М. (2013). *Психолого-педагогічні основи поняття колективної взаємодії*. Педагогіка вищої та середньої школи. Вип. 38. С. 377-381.
3. Ковальчук І. М. (2014). *Аналіз стану проблеми розвитку професійно значущих якостей учителя технології в післядипломній освіті*. Педагогіка вищої та середньої школи. Вип. 43. С. 32-38. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PVSSh_2014_43_8.
4. Лісова Н. О. *Соціальне партнерство як основа державно-громадського управління загальною середньою освітою*. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. Вип. 54. С. 183-191
5. *Педагогический словарь*. URL: <http://enc-dic.com/pedagogics/PedagogikaSotrudnichestva1266.html>.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Юлія Мартиненко

вихователь

*Комунальний дошкільний навчальний заклад
комбінованого типу ясла-садок №34 «Дельфінятко»*

Вступ України на шлях демократизації суспільства та її поступова інтеграція до загального соціокультурного європейського простору зумовлюють переорієнтацію усієї національної освітньої системи на якісно новий рівень. В першу чергу це стосується саме дошкільної освіти, яка закладає фундамент особистісного розвитку людини. Якщо раніше в навчальних програмах ЗДО головним завданням було надання дітям елементарних знань, умінь і навичок, то сьогодні відповідно до «Базового компоненту дошкільної освіти» пріоритетним напрямком роботи є формування у вихованців життєвих компетенцій, які б створили сприятливі умови для їхньої максимальної реалізації у дорослому житті [4, с. 4-5]. Цього неможливо досягти без розвитку логічного мислення у дітей, бо самостійне мислення – це один із головних показників готовності дитини до розумової діяльності, а, отже, й до нового етапу життя – навчання у школі. Тому актуальність обраної теми дослідження не викликає сумнівів.

Окремі аспекти вказаної проблеми розглядаються в роботах багатьох дослідників: психологічні (Башаєва Т., Філатова О.), педагогічні (Любченко І., Тихомирова Л., Богдан Т., Литвиненко О., Ільченко Л., Чернега Н., Тарнавська Н., Ласточкіна О., Павленко Л. та ін.). Роботи цих науковців створили міцне підґрунтя для поглибленого вивчення проблеми.

Мета статті – проаналізувати соціально-психологічні основи розвитку логічного мислення дітей старшого дошкільного віку. Для реалізації мети було поставлено наступні дослідницькі завдання: розкрити специфіку психічного розвитку дітей 5-7 років; розглянути основні форми та прийоми мислення; визначити основні етапи та рушійні сили розвитку логічної сфери у старших дошкільників.

Психічний розвиток дітей старшого дошкільного віку (5-7 років) має низку особливостей. У цьому віці інтенсивно розвиваються інтелектуальна, морально-вольова та емоційна сфери особистості, розширюється знання про навколишній світ. Діти намагаються зрозуміти зв'язки, які існують між окремими предметами та явищами. На думку Ільченко Л. та Чернеги Н., саме бажання дитини зрозуміти ці зв'язки є одним з визначальних джерел її подальшого розвитку [5, с. 6].

У старшому дошкільному віці підвищується пізнавальна активність, з'являється усвідомлення власних дій, виникає вміння подумки оперувати уявленнями про окремі предмети. Дошкільник вже в силах узагальнити їхні властивості, встановити зв'язки між

предметами і подіями, а також зрозуміти їх взаємозалежність. У цей віковий період стає більш стійкою увага, зростає продуктивність уяви (дитина може відрізнити реальні події від вигаданих), збільшується обсяг пам'яті, більш точно відтворюється інформація, активно розвивається мовлення. З шестирічного віку формується прогностична функція мислення. Іншими словами, перед дитиною відкривається можливість бачити перспективу подій. Старші дошкільники починають краще орієнтуватися у просторі, хоча часово-просторові навички ще не зовсім сформовані. Добре засвоюються назви тих днів або місяців, які пов'язані з якимись яскравими подіями. Отже, важливе значення в процесі знайомства з навколишнім світом відіграє емоційна складова. З семирічного віку значного впливу на саморозвиток дитини має мотиваційна сфера [2, с. 95-96, 202-204; 6, с.88-89].

Слід зазначити, що саме у старших дошкільників значно зростає рівень самостійності, збільшується гострота зору, поступово розвивається фонематичний слух та моторика, більшість процесів вже контролюється свідомістю. На цьому етапі розвитку починає активно розвиватися наочно-дійове мислення, а до завершення дошкільного періоду формується образно-мовленнєве. Безумовно, роль мови у розумовому розвитку дитини значно зростає [2, с. 7-8]. Саме завдяки мові, на думку Башаєвої Т., дитина може опанувати більш складні прийоми мислення [1, с. 20]. Ласточкіна О. переконана в тому, що чим більше розвинутою є мова дитини, тим легше їй висловлювати власну думку, ширшими стають її пізнавальні можливості [7, с. 41].

Принагідно зауважимо, що мислення – це вища ступінь пізнання людиною навколишнього світу. Перше знайомство з предметами здійснюється через органи чуття, які посилають мозку сигнали у вигляді відчуттів (відображення окремих властивостей), сприйняття (цілісне відображення предмету) та уявлення (чуттєвий образ предмету). Як відмічає Тихомирова Л., саме завдяки чуттєвому відображенню людина пізнає предмети та їхні властивості. Розуміння ж сутності світу здійснюється за допомогою абстрактних образів, які виникають завдяки логічному мисленню [11, с. 6-8]. Отже, логіку ми розуміємо як здатність розмірковувати, формувати власне світобачення.

Аналіз психологічної літератури з досліджуваної проблеми дає підстави виокремити, що основними формами мислення є поняття, міркування, судження та висновки. Отже, стисло розкриємо кожне з них. Поняття – це форма мислення, у якій відображаються відмінні суттєві ознаки предмета. Міркування розуміється як зіставлення думок для подальшого формування висновку. Судження визначається психологами як думка, в якій підтверджуються або навпаки заперечуються певні положення. Висновок же формується на підставі співставлення різних суджень і формування власної точки зору на проблему [1, с. 9; 13, с. 8]. Формування та розвиток мислення відбувається під впливом двох основних чинників: життя і виховання. Саме впродовж дошкільного віку закладається основа інтелекту, розвивається понятійне мислення. На думку Любченко І., у дітей 5-6 років головний акцент треба робити на розвитку образного мислення, бо саме його ефективність є запорукою успішного навчання [9, с. 210-212].

Виклики сьогодення привели до трансформації навчальної парадигми у дошкільних закладах. Якщо раніше логічний компонент в базовій освітній програмі був мінімізований – дітей навчали елементарним знанням, то відтепер базова освітня програма ЗДО (закладу дошкільної освіти) спрямована на логічну підготовку вихованців, опанування останніми логічних операцій [5, с. 4-5]. Однак розвиток логічного мислення неможливий без осягнення розумових прийомів: аналізу (поділ цілого на складові та їх дослідження), синтезу (об'єднання окремих частин у ціле), узагальнення (вміння робити висновок), порівняння (вміння виявити спільні та особливі ознаки між різними явищами та предметами), систематизації (встановлення певної послідовності між предметами, явищами), класифікації (вміння поділяти предмети на окремі групи, категорії тощо), абстрагування (виділення головних ознак від другорядних) та серіації (розподіл предметів за ознаками та їх розподіл відповідно до цих ознак). Дослідники Богдан Т. і Литвиненко

О. переконані в тому, що у процесі формування логічного мислення найбільш ефективним є саме компетентнісний підхід, який орієнтований не лише на передачу знань і вмінь, а пристосований до реалій та потреб сучасності – підготовку дитини до будь-яких життєвих ситуацій та розвиток в неї вміння приймати максимально доцільні рішення в залежності від обставин [3, с. 5, 6].

Дослідниця Любченко І. вважає, що формувати логічне мислення у дітей необхідно до того часу як вони підуть до школи. На її думку, визначальним педагогічним завданням у старшому дошкільному віці є навчання дитини розмірковувати. Цього неможливо досягти без концентрації вихователя на пізнавальній діяльності вихованця та обов'язкового його мотивування до її здійснення. Це може бути реалізовано лише при демократичному стилі виховання, коли дитина може проявити ініціативність і самостійність. Дуже важливим є також урахування індивідуальних особливостей дитини [9, с. 147-148; 8, с. 212]. Дещо іншої точки зору дотримується Башаєва Т., яка вважає, що повний розвиток логічного мислення відбувається у шкільні роки і остаточно формується у підлітковому віці [1, с. 15]. Однак педагоги та психологи солідарні в тому, що ігнорування пізнавальних запитів дитини з боку дорослих призводить до гальмування її розумового розвитку, а також може стати причиною появи негативізму, замкнутості, неслухняності [2, с. 96, 99]. Важливою є також роль сім'ї, з якої й починається процес соціалізації дитини. Саме в родинному колі вона отримує первинний життєвий досвід.

У педагогічній науці виділяють чотири основні етапи розвитку логічного мислення: зацікавленість, допитливість, пізнавальне і теоретичне мислення. Опанувавши всі логічні операції, дитина стає більш уважною, зростає чистота її мислення та уміння концентруватися на проблемі, вона в змозі доказати іншим свою правоту та вже максимально готова до навчання у школі. Важливим також є формування у старших дошкільнят активної пізнавальної діяльності [8, с. 149-151].

Відзначимо, що розвиток мислення відбувається через поступове ускладнення розумових практик. Більшість педагогів погоджується з тим, що це найкраще проявляється під час розвивальних дидактичних ігор і логічних вправ [3, с. 5; 8, с. 148]. Як вірно відмічає Павленко Л., лише за умови правильної організації навчально-виховного процесу, який переважно проходить у ігровій формі, та врахування особливостей дитячого сприйняття дошкільники отримують змогу без зайвої напруги та перевантажень засвоїти більшість з того, що раніше вони починали вчити лише у школі. Чим якісніше дитина буде підготовлена до навчання у школі, тим вищою буде її успішність і тим більше вона буде адаптованою до життя. Подальше опанування шкільного матеріалу залежить від рівня розвитку мислення та логіки, які дозволяють дитині якнайшвидше переорієнтуватися на нову соціальну роль – школяра [10, с. 80].

Отже, у старшому дошкільному віці дитина переходить на новий рівень психічного розвитку. Підвищується її пізнавальна активність, більшість дій вже контролюються свідомістю, покращується увага, пам'ять і уява. Саме в цей віковий період закладаються основи інтелекту, з'являється прогностична функція, роль мови у розумовому розвитку значно зростає – формується образно-мовленнєве мислення. Завдяки опануванню основних форм і прийомів мислення у дошкільників розвивається логічна сфера. Важливе значення в активізації пізнавальної діяльності починає відігравати мотивація.

Гармонійний розумовий розвиток дитини напряму залежить від активної участі у її житті дорослих (вихователь, родина) та врахування останніми її індивідуальних особливостей. Стимуляція розвитку логічного мислення здійснюється, насамперед, через застосування логічних дидактичних ігор і логічних вправ. Подальших наукових розробок вимагають питання, пов'язані з впливом на пізнавальну діяльність дитини старшого дошкільного віку різних чинників, її зв'язок зі зміцненням здоров'я та покращенням фізичної підготовки, а також оптимізації мотиваційної складової в діяльності дошкільника та спрямування позитивного впливу соціуму на його загальний розвиток.

1. Башаева Т. В., Филатова О. В. (2016). *Познавательные процессы: сущность, развитие, нарушения, диагностика*. Владимир. 152 с.
2. Беленька Г. В., Богиніч О. Л., Богданець-Білошак Н. І. (2016). *Дитина: освітня програма для дітей віком від двох до семи років*. Київ. унів-т ім. Б. Грінченка. К. 304 с.
3. Богдан Т. М., Литвиненко О. М. (2018). *Компетентнісний підхід у формуванні елементів логічного мислення дошкільників*. Молодий вчений. Лютий. № 2.1 (54.1). С. 4-7.
4. Богуш А. М. (2012). *Базовий компонент дошкільної освіти*. Київ. 21 с.
5. Ільченко Л. В., Чернега Н. С. (2011). *Логіко-математичні ігри як засіб формування мислення старших дошкільників: навч.-метод. посібник*. Сквир: Джерело. 70 с.
6. Кваша Х. В., Тарнавська Н. П. (2015). *Значення логіко-математичного розвитку дитини старшого дошкільного віку в підготовці до школи*. Сучасні технології формування логіко-математичної компетентності в дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Житомир. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/23896/1/6.PDF>
7. Ласточкина О. В., Соловйова А. А. (2018). *Логіко-математичні ігри як засіб формування логічного мислення старших дошкільників із тяжким порушенням мовлення*. Сучасні проблеми логопедії та реабілітації : матеріали VII Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції (15 лютого 2018, Суми). Суми. С. 40-44.
8. Любченко І. (2011). *Педагогічні умови розвитку логічного мислення у старших дошкільників*. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. Умань. Ч. 3. С. 146-152.
9. Любченко І. (2014). *Розвиток логічного мислення у старших дошкільників як запорука успішного навчання і виховання*. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. Умань. Ч. 3. С. 209-214.
10. Павленко Л. Г. (2013). *Роль дидактичних ігор у розвитку логіко-математичних здібностей дошкільників*. Таврійський вісник освіти. № 2 (12). С. 80-87.
11. Тихомирова Л. Ф. (2001). *Логика. Дети 5-7 лет*. Ярославль. 160 с.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА З АДИКТИВНИМИ ПІДЛІТКАМИ

Жанна Нанівська

викладач

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Проблема адиктивної поведінки є сьогодні актуальною, особливе занепокоєння викликає її поширення серед підлітків через безповоротну шкоду на організм неповнолітніх тютюнопаління, уживання алкоголю, наркотиків, токсикологічних речовин. Запобігти цьому може детальне вивчення цього явища і створення системи соціально-педагогічної профілактики адиктивної поведінки на рівні територіальної громади.

Вивчення адиктивної поведінки відбувається на інтегративних засадах фахівцями психології, соціології, медицини, соціальної педагогіки. Починають дослідження цієї проблеми А. Лічко, Д. Колесов, С. Шевердін, Б. Левін, М. Левін, В. Оржеховська Н. Максимова, С. Толстоухова. Останнім часом поширення інтересу до адикцій дітей простежуємо в роботах Ц. Короленка, В. Менделевича, О. Безпалько, А. Капської, Н. Заверіко, О. Карпенко, М. Окаринського, П. Гусака, Н. Бурмаки,

О. Савчука, Т. Мартинюк, І. Шишової, О. Мурашкевича. І все ж соціально-педагогічні аспекти цієї проблеми є ще недостатньо висвітленими й систематизованими.

У більшості країн світу проблема адиктивності більшою мірою стосується підліткового віку. Процес виникнення у підлітків адиктивної поведінки вимагає особливого розгляду, тому що відзначається неухильне зростання найбільш частому прояву форм адиктивності у підлітків (алкоголізм і наркоманія). Сучасна проблема адиктивності підлітків, вже не є тільки медичною або морально-етичною проблемою, а набуває статусу високо значущої соціальної проблеми, оскільки стосується здоров'я, безпеки та збереження генофонду, як нашої держави, так і людства в цілому [7, с. 112].

Виділення підліткового віку, як особливої вікової стадії в становленні людини, відбулося в другій половині XIX століття. З тих пір підлітковий вік, проблеми підлітків стали центром уваги багатьох вчених: психологів, медиків, педагогів, культурологів, соціологів, соціальних працівників. Підлітковий вік – це перехід від дитинства до дорослішання, він емоційно насичений і в ньому проступають негативні риси підліткової кризи [8, с. 56].

Підліток прагне зрозуміти себе, свої можливості і індивідуальні особливості, з'ясувати свою схожість з іншими людьми і свою відмінність від них. Спілкування, перш за все з однолітками, допомагає становленню адекватного уявлення про себе. Проводячи більшу частину часу з однолітками, підлітки формують спрямованість своєї поведінки, яке в більшості випадків виявляється девіантною.

Нам komponує роз'яснення поняття «адиктивна поведінка» що надала О. Безпалько [1, с. 103] : «Адиктивна поведінка – це поведінка людини, для якої притаманне прагнення до відходу від реальності шляхом штучної зміни свого психічного стану завдяки прийому різноманітних хімічних речовин чи постійній фіксації уваги на певних видах діяльності з метою розвитку та підтримання інтенсивних емоцій»

Вчений І. Богданова [2, с. 320] зауважила, що: «Поведінка, що передує різним видам хімічної залежності, називається адиктивною поведінкою (від англ. addictive behaviour – хибна залежність, негативна пристрасть, залежна (від наркогенних засобів) поведінка)».

Адиктивна поведінка є серйозною соціальною проблемою, оскільки в вираженій формі може мати такі негативні наслідки, як: конфлікти з оточуючими, вчинення злочинів, втрата працездатності.

Наявність адиктивної поведінки вказує на порушену адаптацію до постійно змінюваних умов мікро- і макросередовища. Підліток своєю поведінкою несвідомо закликає до необхідності надання йому екстреної допомоги, і заходи в цих випадках потрібні профілактичні, психолого-педагогічні, виховні більшою мірою, ніж медичні [5, с. 52].

Особливість адиктивної поведінки підлітка полягає в тому, що йдучи від реальності, він штучно змінює свій психічний стан, що дає ілюзію безпеки і відновлення рівноваги, в результаті процес починає керувати особистістю і пристрасть уже очолює нею [4, с. 303].

Для сучасного соціуму характерне стрімке зростання змін у всіх сферах життя суспільства. Отже, відхід від соціальних проблем – це найпростіший і доступний для адиктивної особистості спосіб виживання. У цьому випадку на психофізіологічному рівні порушуються природні адаптаційні можливості особистості, з'являється психологічний дискомфорт, причини якого бувають як внутрішні, так і зовнішні. Люди по-різному реагують на такі стани. Адиктивні особистості не переносять перепадів настрою і психологічного дискомфорту тому шукають легкі шляхи виходу з нелегких для них ситуацій, а саме: змінюють своє психічний стан, щоб отримати приємні емоції, створюючи, таким чином, ілюзію вирішення проблеми, тобто йдуть по шляху найменшого опору. Сильні негативні емоції надають такий вплив на особистість, наслідком якого є дезадаптація «Я», що виражається в порушенні внутрішнього діалогу, спрямованого на

Традиції та інновації в сучасній педагогічній діяльності: європейський вимір

планування дій, що призводить до втрати контролю дій над поведінкою, воно стає хаотичним і недоцільним [4, с. 326].

Оскільки великий відсоток саме адиктивних підлітків цим питанням в займається соціальний педагог.

В сучасних умовах в роботі соціального педагога з дітьми адитивної поведінки визначилися основні напрямки діяльності:

- 1) діагностика,
- 2) корекція,
- 3) реабілітація,
- 4) профілактика.

Соціально-педагогічна діяльність – це різновид професійної діяльності, спрямованої на надання допомоги дитині в процесі соціалізації, освоєння їм соціокультурного досвіду і на створення умов для її самореалізації в суспільстві [1, с. 42].

Розглянемо профілактику як одне з найважливіших напрямків в соціально-педагогічній діяльності. Науковець Журавель Т. В. [6, с.86] зазначає «Соціальна профілактика – напрям соціально – педагогічної діяльності що передбачає комплекс соціальних, економічних, політичних, правових, медичних, психолого – педагогічних заходів, спрямованих на запобігання, обмеження, локалізацію негативних явищ у соціальному середовищі».

Одним із перших підходів до профілактики негативних явищ у підлітковому середовищі був інформаційний підхід. Він базується на тому, що відхилення від соціальних норм відбуваються тому, що неповнолітні не знають наслідки. Так, відсутність цільової інформації про наслідки, наприклад, вживання наркотиків призводить неповнолітніх, які їх вживають, до кримінальної відповідальності, практично всі впевнені, що вживання наркотику – це особиста справа кожного, а залучити можна лише за їх поширення, не знаючи, що в зв'язку з прийняттям нового закону про наркотичні та психотропні речовини кримінальна відповідальність настає навіть за їх вживання.

Не менш важлива в нашому суспільстві проблема – це профілактика алкоголізму серед підлітків, а також інформування їх про важких соціальних і психоневрологічних наслідки пияцтва і алкоголізму. Відсутність профілактичної роботи, наприклад, з майбутніми батьками веде до збільшення кількості дітей, що народилися з важкими фізичними і психологічними порушеннями, неповнолітні, особливо юна мати, не дотримуються елементарних правил поведінки під час вагітності і не дотримуються жорсткої заборони на вживання в цей час алкогольних напоїв.

Таким чином, соціально – педагогічна профілактика надає можливість інформувати неповнолітніх про їхні права і обов'язки, про вимоги, що пред'являються державою і суспільством до реалізації встановлених для даної вікової групи соціальних норм. Це можна здійснити через ЗМІ (преса, соціальні мережі, телебачення), кіно, театр, художню літературу та інші твори, а також через розроблену систему соціального навчання з метою формування правосвідомості неповнолітніх, зміцнення його освіченості, засвоєння їм морально етичних норм поведінки в суспільстві

1. Безпалько О. В. (2003). *Соціальна педагогіка в схемах і таблицях*. К.: «Логос». 134 с.
2. Богданова І. М. (2008). *Соціальна педагогіка: навч. посіб.* К.: Знання. 343 с.
3. Галагузова Ю. Н. (2008) *Социальная педагогика: учебное пособие для студ. вузов, обучающихся по специальности*. М.: Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС. 447 с.
4. Сердюк О. О. (2006). *Соціальна робота з особами з наркотичною та алкогольною залежністю*. Соціальна робота в органах внутрішніх справ України : навч. посіб. Х.: Нац. ун-т внутр. Справ. С. 303-324.
5. Соколова И. В. (2008). *Информатизация общества: угроза или благо?* Психология и здоровье. № 1. С. 52-56.

6. (2013). *Соціальна педагогіка*: навчальний посібник. К.: «Академвида». 309 с.
7. (2009). *Соціальна педагогіка*: підручник. 4-те вид., випр. та допов. К.: Центр учб. л-ри. 488 с.
8. Юр'єва Л. М. (2002). *Історія. Культура. Психічні розлади та розлади поведінки*. К. 314 с

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ ОСВІТИ УЧНІВ З ПОРУШЕННЯМ ІНТЕЛЕКТУ

Альона Неделку

студентка педагогічного факультету

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Науковий керівник – доц. Холостенко Ю.В.

Сучасна система спеціальної освіти – це не тільки мережа навчально-виховних закладів, де здійснюється процес навчання і виховання дітей з особливостями психофізичного розвитку. Це система корекційної допомоги особам з обмеженими можливостями в цілому на різних вікових етапах, що забезпечує загальну освіту, соціальну адаптацію та інтеграцію в суспільство. Також спеціальна освіта – це область, де необхідний міждисциплінарний підхід, здійснення профілактики відхилень у розвитку, раннє втручання, широкий обмін інформацією на міжнародному рівні.

В даний час спостерігається розширення та удосконалення предмета і об'єкта вивчення дефектології. Очевидно, що проблеми вроджених або набутих у ранньому віці порушень і наслідків, викликаних ними, не зникають у зв'язку із завершенням періоду дитинства. Часом вони навіть посилюються після закінчення спеціальної школи. Отже, розширення об'єкта дефектології (корекційної педагогіки) має місце за рахунок збільшення вікового діапазону охоплюваного контингенту: не тільки діти, але і підлітки, дорослі. Розширення предмета детермінується зміною умов життєдіяльності і збільшенням кількості використовуваних засобів корекції [3, с. 31].

Відзначається перейменування дефектології в корекційну (спеціальну) педагогіку і психологію, так як основний акцент в цьому терміні робиться на виявленні відхилень у розвитку, а не на їх усуненні; на недоліках, а не на позитивних сторонах особистості.

Активно розвивається і третій варіант корекційної педагогіки, яка виходить не з класичної дефектології, а з проблем сучасної соціальної психології та педагогіки (А. Д. Гонєєв, Н. І. Ліфінцева, Н. В. Ялпаєва, Г. Ф. Кумаріна, І. П. Підласий та ін.).

Реформування спеціальної освіти проходить поетапно за трьома основними напрямками:

- організаційно-структурні перетворення;
- оновлення змісту спеціальної освіти;
- удосконалення освітніх технологій і методик навчання [3, с. 31-32].

Розвиток мережі спеціальних установ в сучасних умовах йде двома шляхами. Перший шлях – це диференціація та вдосконалення існуючої мережі спеціальних установ, а також створення нових реабілітаційних служб допомоги дітям з особливостями психофізичного розвитку.

Значно видозмінилися функції колишніх логопедичних пунктів при масових установах, які перетворені в пункти корекційно-педагогічної допомоги. У структурі спеціальної школи відкриваються відділення соціальної адаптації та реабілітації, які поряд з консультативними завданнями, надає допомогу в профорієнтації, отриманні професії, працевлаштування та трудової адаптації.

Другий шлях пов'язаний з інтеграцією цих дітей не тільки в суспільство, але і розвитком моделей інтегрованого навчання. Основою зміни системи спеціальної допомоги є втілення ідеї орієнтації не на дефект, а на потенційні можливості дитини, який

Традиції та інновації в сучасній педагогічній діяльності: європейський вимір

є складовою частиною соціуму. Основна ідея інтегративної педагогіки: з інтеграції в школі – до інтеграції в суспільстві. Спільне навчання не тільки покликане гарантувати право дитини з дизонтогенезом не бути ізольованою від основної маси, але і забезпечити їй можливість відвідувати ту школу, яку вона відвідувала би, якби була здорова. Головний принцип інтегративної педагогіки-якомога менше зовнішньої і якомога більше внутрішньої диференціації.

Принципово важливим є забезпечення умов для еволюційного розвитку системи спеціальної освіти як відкритої, діючої у відповідному правовому середовищі з урахуванням складних соціально-економічних та соціокультурних умов.

В якості перспективних напрямків сучасних тенденцій розвитку системи спеціальної освіти можна назвати наступні:

- Створення служби педагогічного патронажу для дітей раннього віку.
- Розширення інформаційно-консультаційних служб.
- Використання в громадській практиці альтернативних засобів комунікації.
- Оптимізація змісту освіти (у тому числі побудованого на предметно-комплексній основі, а також виходячи з суб'єкта навчання).
- Індивідуалізація навчальних програм, що відповідають освітнім стандартам.
- Удосконалення системи контролю та оцінювання діяльності учнів з особливостями психофізичного розвитку.
- Комп'ютерна підтримка навчально-методичних комплексів.
- Забезпечення багаторівневого навчання при більш широкій зовнішній і внутрішній диференціації [3, с. 34].

Загальновідомо, що серед дітей з особливими освітніми потребами більшу частину (приблизно 74 %) становлять діти з порушенням інтелекту. Навчання і виховання цих дітей вимагає певних підходів до розробки змісту, методів і прийомів навчання. Ця обставина викликана особливостями їх психічного розвитку і темпом засвоєння програмного матеріалу. Л. С. Виготський, видатний вітчизняний учений підкреслював, що вищі психічні функції (пам'ять, мислення, уяву) є продуктом соціального розвитку, а не біологічного дозрівання, однак розвиток вищих психічних функцій у розумово відсталих дітей обмежено ядерними симптомами. Погана сприйнятливність до всього нового, недостатня пізнавальна активність, слабкість орієнтовної діяльності – ядерний симптом, обумовлене неповноцінністю кори великих півкуль мозку. Тому застосування методів у вихованні і навчанні розумово відсталої дитини, розрахованих на виховання нормально розвиваються дітей, може бути джерелом грубих, вторинних відхилень у розвитку дітей досліджуваної категорії. Ці дані орієнтують дослідників на пошук шляхів і розробку корекційно-педагогічних технологій, що сприяють попередження вторинних відхилень і характерологічних особливостей у розвитку розумово відсталої дитини [1, с. 23].

Тенденцією останніх років є скерованість зусиль фахівців на вивчення і пошук шляхів, при яких можливе навчання дітей з порушенням інтелекту спільно з нормально розвиваються їх однолітками в умовах загальноосвітніх закладів.

Початковий етап пошуку було здійснено в Інституті корекційної педагогіки та спрямований на вивчення дітей «групи ризику» з перших місяців життя (діагноз: пренатальна патологія центральної нервової системи), а також включення корекційно-педагогічних технологій в комплексну медико-психолого-педагогічну реабілітацію соматичного і психічного здоров'я.

Багаторічне вивчення розвитку дітей з пренатальною патологією центральної нервової системи з перших місяців життя показало, що наслідки ураження центральної нервової системи виражаються у затримці строків виникнення і незавершеності вікових психологічних новоутворень і, головне, в нерівномірності цілісного розвитку особистості. При цьому всі сторони психофізичного розвитку дитини виявляються залученими в

Традиції та інновації в сучасній педагогічній діяльності: європейський вимір

патологічний процес. Очевидним виявляється розрив між фізіологічним віком і психологічними досягненнями, який без корекційного впливу з віком збільшується [2, с. 14].

Основна мета раннього корекційного впливу – формування тих психологічних новоутворень, які відповідають віковій нормі. Корекційно-педагогічна робота з дітьми з порушенням інтелектуального розвитку заснована на наступних принципах і положеннях:

- облік закономірностей дитячого онтогенезу в умовах нормального і відхиляється розвитку;
- вплив соціальної ситуації розвитку на формування або затримку процесів становлення актуального і зони найближчого розвитку;
- облік співвідношення первинних порушень і вторинних відхилень розвитку;
- облік вікових та індивідуальних особливостей розвитку дитини;
- значущість кожного етапу психологічного віку, що характеризується якісно особливими, специфічними відносинами між дитиною і дорослим (соціальна ситуація розвитку), для становлення особистісного розвитку.

Виходячи з перерахованих вище принципів і положень визначається зміст педагогічної роботи з дитиною на кожному віковому етапі.

Так, в дитячому віці корекційний вплив спрямований на формування емоційно-особистісного спілкування, розвиток загальних рухів, маніпулятивної діяльності, комунікативної поведінки, розвиток орієнтовно-пошукової діяльності та ін. [4, с. 53]

У ранньому віці – вдосконалення загальних рухів і ручної моторики, формування предметних дій, розвиток сприймання та наочно-дієвого мислення, комунікативних засобів спілкування (невербальних і вербальних), виховання самостійності в побуті.

У дошкільному віці корекційно-розвивальне навчання спрямоване на формування психологічних новоутворень – увага, пам'ять, сприйняття, наочні форми мислення, розвиток мови і її основних функцій (комунікативної, пізнавальної, регулюючої); на становлення всіх видів дитячої діяльності (предметної, ігрової і продуктивних видів), вдосконалення самостійності в побуті.

Багаторічний досвід впровадження педагогічних технологій у комплексну реабілітацію дітей «групи ризику» з перших місяців життя показав ефективність їх використання для профілактики та корекції вторинних відхилень у розвитку дітей досліджуваної категорії.

Досягнення:

- вдається активізувати темп їх пізнавального розвитку;
- попередити дезадаптацію в нових соціальних умовах;
- наблизити їх соціальний розвиток до вікової норми, тобто сформувати способи засвоєння суспільного досвіду – вміння працювати по наслідуванню, показу, зразком і мовної інструкції; самостійність у побуті; способи і засоби комунікації з дорослими і однолітками [5, с. 68].

Враховуючи ці досягнення в психологічному розвитку дітей з легкою розумовою відсталістю, з'являється можливість включення їх до старшого дошкільного віку (до 5 років) в умови спільного виховання і навчання з нормально розвиваючими однолітками в дошкільні освітні установи.

Основна мета спільного виховання і навчання дітей з різним рівнем розумового розвитку – створення умов для особистісного розвитку всіх вихованців, а також спеціальних педагогічних умов, спрямованих на подолання розриву між фізіологічним і психологічним віком у дітей з порушенням інтелекту.

Виходячи з результатів досліджень виховання і навчання дітей з легкою розумовою відсталістю в умовах загальноосвітніх дошкільних закладах може здійснюватися тільки в тих випадках, коли в цих закладах створені спеціальні умови для корекційно-

Традиції та інновації в сучасній педагогічній діяльності: європейський вимір

розвивального навчання, які враховують особливості психофізичного розвитку розумово відсталих дітей.

З метою реалізації інтегрованого підходу до виховання дітей з порушенням інтелекту створюються педагогічні умови для корекційно-розвиваючого навчання в загальноосвітніх дошкільних установах. Так, до спеціальних педагогічних умов відносяться:

- правильного комплектування змішаної групи (в цю групу приймаються діти шостого року життя-10 здорових дітей і 5 дітей з легкою розумовою відсталістю (за висновком ПМПК), соціальний розвиток яких наближено до рівня здорових однолітків;
- введення в штат фахівців (педагог-дефектолог, вихователі, музичний педагог, інструктор з фізичного виховання, які пройшли курси підвищення кваліфікації в галузі спеціальної дошкільної педагогіки) для організації і проведення корекційно-педагогічного процесу з дітьми;
- створення предметно-розвиваючого середовища, необхідної для проведення корекційно-розвиваючого навчання і виховання;
- застосування спеціальних педагогічних методів і засобів у навчанні;
- здійснення регулярного контролю за якістю засвоєння програмного матеріалу, динамікою і темпом психічного розвитку всіх вихованців, включених у спільне навчання (організація і проведення моніторингу).

Діяльність педагогів інтегрованої групи спрямована на вирішення конкретних завдань:

- організації ситуативно-ділової взаємодії дошкільнят з різним рівнем розумового розвитку шляхом створення умов колективної взаємодії та спілкування;
- розробки індивідуальних програм корекційно-розвиваючого навчання і виховання для дітей з порушенням інтелекту;
- планування і проведення систематичних корекційно-педагогічних занять з дітьми (індивідуальних і підгрупових з розумово відсталими дітьми, підгрупових і фронтальних з дітьми з різним рівнем розумового розвитку);
- консультування батьків групи з питань виховання і навчання дітей в дошкільному закладі та сім'ї, дотримання єдиних вимог до виховання дітей;
- надання корекційно-педагогічної допомоги дітям, які не мають яскраво виражених відхилень в розумовому розвитку, але відчують стійкі труднощі в навчанні [5, с. 70].

Заняття з дітьми, що мають відхилення у розумовому розвитку в змішаній групі, проводить вчитель-дефектолог в першу половину дня.

Таким чином, науково виважене проектування розвитку системи освіти осіб з порушенням інтелекту в нашій країні на основі аналізу її генезису, прикладних досліджень у галузі спеціальної педагогіки, менеджменту освіти, суміжних галузях, документів щодо розробки науково обґрунтованої стратегії і тактики модернізації освітньої галузі, досвіду науки і освітньої практики зарубіжних країн дає змогу окреслити нові можливості вдосконалення, переформатування, розширення її структури та функцій.

1. Виготський Л. С. (2014). *Проблема віку*. Під ред. Д. Б. Ельконіна. К: Педагогіка. 432 с.
2. Єжжанова О. А., Стребелева О. А. (2008). *Корекційно-педагогічна допомога дітям раннього і дошкільного віку*. Харків: КАРО. С. 14-31.
3. Малофєєв М. М. (2013). *Модернізація системи спеціальної освіти: проблеми корекції, реабілітації, інтеграції*. Інтегративні тенденції сучасної спеціальної освіти. К.: Поліграф. С. 31-35.
4. Малофєєв М. М. (2009). *Реабілітація засобами освіти має починатися з перших місяців життя дитини*. К.: Самміт-книга. 272 с.
5. Стребелева О. А. (2009). *Організаційні моделі дошкільної освіти дітей з порушенням інтелекту*. Виховання і навчання дітей з порушеннями розвитку. К. № 3. С.68-71.

**ЕФЕКТИВНА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДІТЕЙ
З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ АКТИВНОСТІ**

Максим Нікул

*магістрант педагогічного факультету
Ізмаїльський державний гуманітарний університет
Науковий керівник – доц. Фурдуй С. Б.*

Основна проблема для дітей з обмеженими функціональними можливостями – адаптуватися в суспільстві. Розуміння соціалізації полягає в тому, що взаємодія між людьми з обмеженими можливостями та особами без інвалідності зростатиме так, що соціальні бар'єри скасовуються та відбувається соціальне прийняття. Соціалізація дитини з обмеженими можливостями передбачає прийняття, засвоєння та відтворення норм, цінностей та поглядів, характерних для сучасного суспільства здорових людей. Проблема полягає в тому, що «індивідуальні якості дитини з обмеженими можливостями не визнаються особистісними та соціально цінними, тому вчителі не сприяють їх розвитку». Тим часом, успішна соціалізація – це не просто соціальна адаптація, а й соціальна самостійність та особистісний розвиток дитини [2].

Мета роботи – виявлення впливу фізичної активності на дітей з обмеженими можливостями.

Соціалізація – це утворення багатьох складних факторів. Під соціалізацією мається на увазі, що індивід пізнає культуру, в якій живе, і опосередковано інші культури, що пов'язані з нею. Це те навчання, яке триває протягом життя, від народження до смерті, і в цей час відносини індивіда до оточуючих його людей та інших факторів навколишнього середовища відіграють важливу роль у соціальній згуртованості. Особи з особливими потребами – це особи, що мають різні потреби від своїх однолітків через їх фізичні, психічні, емоційні та соціальні особливості. Діти з особливими потребами можуть навчатись за програмами, підготовленими відповідно до їх потреб, та зі своїми здоровими однолітками в організованих навчальних закладах із спеціальними службами підтримки. У навчальному процесі в якості інструменту можуть використовуватися оздоровчі заняття та програми фізичної активності, що підтримують соціальний розвиток учнів, які потребують спеціальної освіти [1].

Програми фізичної активності та оздоровчі заходи можуть використовуватися як засіб сприяти успіху навчального процесу в інтеграційній освіті для інвалідів. Таким чином, під час фізичної та оздоровчої діяльності учнів, які беруть участь в інтеграційній освіті, їх взаємодія з іншими однолітками зростатиме; тому передбачається, що діти зможуть фіксувати досягнення в плані соціального розвитку та легше адаптуватися до соціального життя [3].

Повна соціальна інтеграція дітей з обмеженими можливостями неможлива без поліпшення якості їхнього життя, що означає доступ до знань, освіти та культурних цінностей, які формують особистість та його уявлення про світ, повну участь у соціальних та культурних житті у всіх формах.

Використання фізкультурно-спортивної діяльності в рамках соціалізації полягає в створенні можливості передачі позитивного соціального досвіду, досвіду соціально позитивного спілкування без видимого виховного впливу педагога на дітей.

При цьому важливим виступає можливість залучення дітей до трудової діяльності в ігровій формі, оскільки заняття фізичними вправами носять по суті саме трудовий характер, внаслідок чого формується здатність дитини до концентрації зусиль і тим самим вихованню волі [3]. Ігрова форма і змагальний характер фізкультурно-спортивної

діяльності допомагають вирішити і таку важливу для ресоціалізації суб'єкта проблему, як самоствердження його як особистості [4].

Самоствердження в позитивній в соціальному плані формі допомагає подолати такий негативний фактор для процесу соціальної реадaptaції, як знаходження у відносній ізоляції, в стані «відчуженості» при відносинах з найближчим оточенням [5].

Отже, застосування фізкультурно-оздоровчих засобів і методів набуває на сьогоднішній день особливе соціальне значення як в рамках оздоровлення підростаючого покоління, так і для пристосування інвалідів до життя в суспільстві, що і визначає актуальність даного дослідження.

Головні аспекти, які вплинули на можливості використання фізичної діяльності в рамках соціальної адаптації, стали наступні:

- біологічний (оптимізація стану організму людини);
- соціальний (інтеграція людей в соціальну спільність обмін соціальним досвідом);
- психологічний (психічні новоутворення в результаті цієї діяльності);
- освітньо-виховний (формування особистості у її фізичному, інтелектуальному, моральному, творчому розвитку);
- економічний (кошти, організації);
- культурно-аксіологічний (культурні цінності, які засвоюють людина, створення нових особистих суспільних цінностей) [4].

Проаналізувавши сучасну наукову літературу ми встановили, що спеціально підготовлена програма фізичної активності, яка проводилася не менше 3 днів на тиждень повинна сприяти соціалізації учнів середніх шкіл, які потребують спеціальну освіту. З цієї причини для учнів, які часто потребують спеціальну освіту, повинні бути організовані розважальні заходи і програми фізичної активності.

Таким чином, соціальні цінності, такі як впевненість в собі, оцінка, робота, сміливість, відповідальність у учнів, які потребують спеціальну освіту, можуть розвиватися. Переваги фізичної активності є універсальними для всіх дітей, в тому числі з обмеженими можливостями. Участь дітей з обмеженими можливостями в спортивних і розважальних заходах сприяє включенню дітей в соціум, оптимізує фізичне функціонування і підвищує загальне самопочуття.

1. Безпалько О. (2003). *Соціальна педагогіка в схемах і таблицях*: навчальний посібник. К.: Центр навчальної культури. 134 с.
2. Выготский Л.С. (2000). *Реальные формы социального поведения «Психология личности в трудах отечественных психологов»*. СПб.: Питер. 480 с.
3. Сабат Н. (2008). *Соціально-педагогічний аспект інклюзивного навчання*. Соціальний педагог. №3. С. 42-46.
4. Савіних Л.Є. (2018). *Соціалізація дітей з обмеженими можливостями різних нозологічних груп засобами фізичної культури і спорту*. Вісник Тамбовського університету. Серія Гуманітарні науки. Тамбов. Т. 23. № 172. С. 60-64.
5. Столяров В.І. (2011). *Інноваційна спартіанская технологія духовного і фізичного оздоровлення дітей і молоді*. М. 335 с

СОЦІАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я ТА ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ НЕПОВНОЛІТНІХ ХВОРИХ НА ВІЛ/СНІД

Ганна Осокіна

магістрантка педагогічного факультету

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Науковий керівник – доц. Баишовенко О.А.

З огляду на найбільшу залученість в проблему ВІЛ / СНІДу молодого населення і найбільшу уразливість перед зараженням ВІЛ-інфекцією дітей і підлітків, пріоритетною стає профілактична робота саме з цією категорією населення. Крім того, тенденція все більшого залучення в проблему неповнолітніх і молоді, поширення ВІЛ-інфекції за межі традиційних груп ризику ведуть до перегляду основних стратегій профілактики, і зокрема до зміщення акценту в профілактиці ВІЛ-інфекції на превентивне навчання, тобто підключення освітньої моделі профілактики. Крім того, залучення фахівців освітніх установ до профілактики ВІЛ-інфікованих сприяє викоріненню дискримінації ВІЛ-інфікованих, гуманного ставлення до носіїв ВІЛ-інфекції, яких в освітніх установах стає все більше.

Відповідно до сучасного державного підходу до профілактики ВІЛ-інфекції, попередження зараження дітей і підлітків ВІЛ-інфекцією, а також лікуванням і соціально-психологічною адаптацією ВІЛ-інфікованих покликані займатися в першу чергу фахівці системи медичної профілактики ВІЛ-інфекції в рамках міжвідомчої взаємодії з фахівцями в галузі охорони здоров'я та права. Очевидно, що для повсюдної соціальної роботи з профілактики ВІЛ / СНІДу в освітніх установах необхідно, щоб ці установи були забезпечені технологіями профілактики ВІЛ-інфекції. В даний час дуже активно обговорюється питання про створення та впровадження державного стандарту профілактики ВІЛ / СНІДу в освітньому середовищі. Стандартизація соціально-профілактичної діяльності розглядається як один з основних механізмів реалізації Концепції превентивного навчання в галузі профілактики ВІЛ / СНІДу серед неповнолітніх та молоді [1, с.132].

Необхідність створення стандарту і труднощі його розробки пов'язані з тим, що соціально-профілактична діяльність і профілактичні технології мають свою специфіку, а отже, до технологій профілактики ВІЛ / СНІДу висуваються особливі вимоги, які повинні знайти відображення в державному стандарті [8, с.12].

Основні форми соціальної роботи інформування про ВІЛ:

- надання достовірної інформації;
- нанесення шкоди неправильною (помилковою) або неправильно зрозумілою інформацією;
- виключення маніпулювання інформацією (змішання достовірної і недостовірної інформації або подача достовірної інформації в контексті, що дозволяє робити неправдиві висновки);
- нейтральність в подачі інформації;
- обізнана згода на отримання профілактичної інформації; взаємоповага в процесі інформування;
- всебічне уявлення проблеми (об'єктивність і аспектність);
- розгляд фізіологічного, соціального, демографічного, правового, духовного, психологічного аспектів);
- особистісне ставлення при інформуванні про шляхи запобігання від ВІЛ-інфекції;
- адекватність цільовій групі (соціокультурна і когнітивна інформації);
- створення екзистенціальної перспективи (альтернативність, ієрархічність ступінчастої інформації, розстановка наголосів, спонування до більш повного сприйняття життя, з цінностями, змістом, подальшої життєвої перспективою); співчутливе ставлення до ВІЛ-інфікованим [2, с.80].

Інформування дітей та молоді в області ВІЛ / СНІДу здійснюють не тільки фахівці освітніх установ, а й батьки [7, с.20].

Технології формування соціальних альтернатив базуються на ідеї про те, що позитивна соціальна активність підлітків сприяє їх переорієнтації з ризикованої

деструктивної поведінки на безпечну і соціально прийнятну діяльність. До альтернативної діяльності відносяться всі соціально допустимі форми зайнятості молоді: подорожі з пригодами, спорт, творча і науково-дослідницька активність. Іншою підставою систематизації розроблених технологій профілактики ВІЛ / СНІДу є об'єкт профілактичних впливів або контингент, на зміну якого спрямована технологія. Відповідно до цільової групи, на яку орієнтована технологія, виділяють громадські технології; технології, сфокусовані на школі; технології, сфокусовані на сім'ї; мульти компонентні технології [6, с. 15].

Громадські технології створюються для здійснення роботи з різними категоріями населення. Профілактичний вплив здійснюється за допомогою масової інформації: радіо, телебачення, газет, журналів, афіш та плакатів, фільмів, відеороликів. Мета цих технологій – збільшення інформації про наслідки вживання алкоголю, тютюну та наркотиків для здоров'я. Вони покликані впливати на психологічні установки, що стосуються вживання психоактивних речовин і сексуальної поведінки, а також на середовищні фактори, що підтримують дані установки. Технології соціальної роботи профілактики ВІЛ, сфокусовані на школі, орієнтовані на учнів і фахівців шкіл. Профілактичний вплив здійснюється під час уроків, присвячених навчанню здоровій поведінці, попередження вагітності, ВІЛ-інфікування, вживання наркотиків і алкоголю [3, с. 42].

Технологія соціальної роботи профілактики ВІЛ визначає структурну організацію майбутньої діяльності і умови досягнення поставлених цілей. Відповідно до сучасного державного підходу до профілактики СНІДу в освітньому середовищі профілактичні технології, що розробляються для систем дошкільної, загальної, професійної, спеціальної та вищої освіти, повинні базуватися на наукових досягненнях в галузі охорони здоров'я, психології та педагогіки, освіти і культури. Для збереження наступності різних напрямків формування відповідального веління і здорового способу життя доцільно використовувати вже реалізовані моделі і технології. На сучасному етапі розвитку профілактики ВІЛ / СНІДу розроблені і здійснюються різноманітні профілактичні технології, які розрізняються за часом дії, цільовою спрямованістю, контингенту впливу і технологій навчання [5, с.2].

Ознаки неефективних профілактичних технологій соціальної роботи до формування здорового способу життя неповнолітніх хворими на ВІЛ/СНІД:

1. Доведено, що ефективність технології знижується, якщо профілактична діяльність розрахована на населення в цілому або на великі і неоднорідні групи населення
2. Технологія не дозволяє домогтися позитивних результатів, якщо спочатку містить неконкретні, неоднозначні або непридатні в реальному житті заклики.
3. Технології рідко виявляються ефективними, якщо складені і проводяться людьми, мало знайомими з конкретними умовами життя цільової групи, на зміну обізнаності, установок і поведінки якої спрямовані профілактичні зусилля.
4. З точки зору технології проведення профілактичної роботи малоефективним виявився переважно односторонній дидактичний підхід (лекції і роздача інформаційних буклетів), а також вплив, заснований на почутті страху або сорому або з застосуванням заходів репресивного характеру.
5. Малоефективно також розглядати цільову групу як об'єкт впливу, а не як свідому силу, від якої залежить успіх технології. Розгляд особливостей малоефективних технологій дозволяє більш чітко сформулювати вимоги до ефективних і результативним технологіям профілактики ВІЛ / СНІДу [4, с.15].

Отже, освітнє середовище має великий ресурс для прямого і опосередкованого впливу на систему цінностей дітей і підлітків, що дозволяє в залежності від цільової аудиторії і очікуваних результатів реалізовувати профілактичні технології різного рівня. Профілактична робота та соціальна робота до формування здорового способу життя

неповнолітніх хворими на ВІЛ/СНІД може вестися як через предметне навчання, так і через організацію позаурочної активності учнів. Застосування декількох підходів до профілактики, можливе тільки в освітньому середовищі, істотно підвищує її ефективність. Діти і підлітки, які перебувають в освітньому середовищі, мають ще не сформовану систему життєвих цінностей, яку можна намагатися змінити шляхом проведення профілактичної роботи та підвищення мотивації до здорового способу життя.

1. Варивончик Д. В. (2001) *Соціальні напрямки профілактики ВІЛ-інфікування серед підлітків*. Сучасні методи залучення до здорового способу життя, профілактики шкідливих звичок та захворювань у дітей та підлітків. К. С. 123-127.
2. Видерман Н. С. (2004) *Социальный педагог в сфере профилактики наркомании*. Педагогическая наука и образование. №4. С. 80-84.
3. (2001) *ВІЛ/СНІД серед дітей та молоді в Україні*. Тематичне дослідження. К.: ЮНІСЕФ. 420 с.
4. (2001) *ВІЛ-інфекція та СНІД в Україні*. Збірник матеріалів з актуальних проблем протидії епідемії. Вип. 1. К.: Медінфоцентр «Вектор». 157 с.
5. (2006) *Глобальна стратегія ЮНЕСКО з освіти та профілактики ВІЛ/СНІДу*. Життя проти СНІДу. №7. С.2 – 3.
6. (2003) *Проблеми наркоманії, ВІЛ-інфекції та ПСШ в Україні*. Інформаційний бюлетень. К.: ДЦССМ. 48 с.
7. (2005) *Профілактика ВІЛ/СНІД в учнівському та молодіжному середовищі: Довідник для соціальних працівників, вчителів, шкільних психологів, батьків*. О.Т. Баришполец, І.Ф. Ільїнська, Б.П. Лазоренко, І.М. Пінчук, С.І. Хаїрова, А.М. Щербинська. К.: Держсоцслужба. 204 с.
8. (2004) *Профілактика ВІЛ/СНІДу та ризикованої поведінки серед вихованців притулків для неповнолітніх: збірка інформаційних, методичних, ілюстративних матеріалів для спеціалістів*. К.: Вид. «Верс-04». 120 с.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Світлана Пенькова

кандидат педагогічних наук, доцент

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Ганна Матвієнко

магістранта педагогічного факультету

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Моделювання майбутньої професійної діяльності є важливою складовою у процесі практико-орієнтованої підготовки вчителів початкових класів в умовах реалізації ідей Нової української школи. Проблема готовності педагогічних працівників до фахової діяльності розглядалася в останні роки багатьма вченими, однак єдиного погляду на цей феномен немає. В той час як цілісне поняття готовність характеризується складною динамічною й багаторівневою структурою з огляду на функціональне призначення і змістові ознаки під час професійних операцій. Системні блоки особистісного становлення фахівця розглядаються у науковій літературі як компоненти його готовності.

Метою статті є визначення складових готовності вчителя початкових класів до роботи в умовах інклюзивного освітнього середовища. У сучасних наукових дослідженнях С. Альохіної, В. І. Бондаря, З. М. Шевців та ін. [1; 2; 4]. формування готовності педагога до роботи в інклюзивній школі пов'язується з двома критеріями: психологічним і професійним. У структурі професійної підготовки вчені розрізняють такі складові: інформаційну готовність (опанування новітніх педагогічних технологій, знання з дидактики та теорії виховання, корекційної педагогіки, вікової, педагогічної психології, окремих методик початкового навчання, індивідуалізації та диференціації навчальної

Традиції та інновації в сучасній педагогічній діяльності: європейський вимір

роботи на уроці), готовність моделювати форми навчальної роботи, реалізувати варіативність навчання, готовність до професійної взаємодії й навчання різних категорій дітей молодшого шкільного віку.

До структури психологічної готовності загальновідомо вкладають емоційне прийняття дітей з різними психофізичними порушеннями, готовність залучати їх до завдань і змісту спільної навчально-пізнавальної роботи всього класу, створення ситуації успіху й задоволення власною педагогічною практикою.

Усвідомлена педагогічна діяльність учителя реалізується через формування професійних обов'язків і трудових операцій у роботі з дітьми молодших класів в умовах інклюзивного навчання, саморозвитку й удосконалення професійних здатностей та теоретико-практичного змісту організації педагогічного процесу від репродуктивного до творчого його характеру. Під поняттям «професійні здатності» розуміють сукупність сформованих у процесі вузівського навчання спеціальних умінь, навичок, особистісних якостей і здатності використовувати їх у професійній діяльності з учнями інклюзивного класу: цілепокладання, мотивування, діагностування та прогнозування»[3, с. 398]. Професійна підготовка і подальша практична робота будуть більш ефективною при практико-орієнтованому навчанні майбутніх учителів, орієнтації їх на професійні нормативи й обов'язки.

У підготовці до роботи в умовах інклюзивного освітнього середовища доцільним є дворівневий підхід до поетапного становлення майбутнього фахівця з педагогіки інклюзивного навчання: 1) підготовчий етап; 2) основний етап; 3) операційно-діяльнісний етап.

На першому етапі здійснюється педагогічна підготовка у закладі вищої освіти, на другому – набуті компетентності реалізуються у професійній фаховій діяльності. Завданням першого етапу вбачається мотивація майбутнього педагога до створення й реалізації інклюзивного навчання молодших школярів у процесі здобуття вищої освіти рівня бакалаврату. Другий етап є основним і передбачає досконале оволодіння фахівцями теоретичних та практичних основ учительської праці в інклюзивному середовищі. Операційно-діяльнісний, третій, етап узагальнює й вдосконалює набуті знання, вміння і навички вже у процесі безпосередньої фахової діяльності в умовах навчання молодших школярів з особливими освітніми потребами. У представленій К.П. Бовкуш моделі формування готовності майбутнього вчителя початкових класів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами [4, с. 68-70] простежуються наступні рівні вищенаведених етапів: адаптивний, репродуктивний і оптимальний. Перший рівень характеризується недостатнім осмисленням і неповним сприйняттям учителями концептуальних ідей і сутності інклюзивного навчання, несформованим бажанням працювати з дітьми з обмеженими можливостями здоров'я, неповним усвідомленням форм, методів, прийомів і засобів роботи в інклюзивній освіті. За репродуктивним рівнем учителі частково відповідають критеріям готовності до інклюзивного навчання, забезпечення взаємодії школярів задля успішної навчальної діяльності обох груп, але мотиваційна складова залишається досить низькою, організація та методичне забезпечення недиференційовані, способи вирішення професійних завдань сформовані стандартно, індивідуально-диференційований підхід не усвідомлений стосовно специфіки навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Оптимальний рівень доводить високий рівень сформованості теоретико-практичної підготовки, належну усвідомленість фахових обов'язків, рефлексивність, належне сприймання принципів інклюзії та успішне їх упровадження в практику школи, особистісна зацікавленість у результаті освітньої, виховної, розвивальної й корекційної роботи з молодшими школярами. Важлива роль у змістовому контексті педагогічної діяльності належить інклюзивній компетентності, як здатності до організації й планування інклюзивного освітнього середовища у початковій школі, ефективного здійснення

методично-управлінської діяльності. Вищеназвана компетентність забезпечується шляхом вивчення нормативних дисциплін навчального плану й дає змогу здобувачеві вищої освіти оволодіти знаннями сучасних методик навчання дітей молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами; знати специфіку та інструментарій психолого-педагогічного супроводу осіб в інклюзивному освітньому середовищі, методи діагностики та корекції психофізичного розвитку та навчальних досягнень здобувачів початкової освіти. Знати технології організації навчання, виховання і розвитку дітей з особливими освітніми потребами, сучасні концепції, організаційні форми, методи, прийоми і засоби створення інклюзивного середовища початкової освіти; види контролю за його перебігом.

Таким чином, фахова підготовка вчителя початкових класів до роботи в інклюзивному освітньому просторі Нової української школи потребує вмотивованого оновлення теоретико-методологічної системи професійних знань та компетентнісного підходу до становлення майбутнього фахівця в процесі навчання у вищій школі.

1. Альохіна С. *Інклюзивна освіта в Україні: здобутки, проблеми та перспективи: резюме аналітичного звіту за результатами комплексного дослідження*. URL: <http://www.twirpx.com/974948>.

2. Бондар В. І. *Освіта дітей з особливими потребами: пошуки і перспективи*. URL: www.surdopedagogika.com.

3. Бевзюк М.С. (2016) *Критерії готовності майбутніх учителів початкових класів до взаємодії з батьками в умовах інклюзивного навчання* Молодий вчений. №12. С.397-400. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_12_98

4. Бовкуш К.П. (2015) *Модель формування готовності майбутнього вчителя початкової школи до взаємодії учнів в умовах інклюзивного навчання*. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. № 6. С. 67-74. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2015_6_12

5. Шевців З. М. (2017) *Педагогічні умови формування соціально-педагогічної компетентності у майбутнього вчителя початкових класів інклюзивної освіти*. Освіта та розвиток обдарованої особистості. № 1. С. 5–9.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН «ОДИНОКОГО МАТЕРИНСТВА»: ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ

Світлана Полякова

магістрантка педагогічного факультету

Ізмайльський державний гуманітарний університет

Науковий керівник – доц. Замашкіна О.Д.

Серед проблем, які виникають сьогодні перед суспільством, є гостра криза сім'ї, причинами якої є зміна моральних норм в області взаємовідносин чоловіків та жінок, поширення дошлюбних зв'язків, зміна традиційних сімейних ролей, втрата розуміння, що таке «інститут шлюбу». Протягом останніх десятиліть дедалі актуальнішою стає проблема «одинокого материнства». Соціальні працівники і психологи традиційно відносять до категорії неповних сім'ї, в яких жінка або чекає дитину, або вже виховує її одна, без чоловіка. З кожним роком кількість неповних материнських сімей зростає, формується небажання молодих людей одружуватись, мати дітей, та навіть ті, хто таки вступив в законний шлюб дуже часто швидко подають на розлучення. Дані факти свідчать про необхідність більшуважого ставлення до проблем жінок репродуктивного віку.

Проблематику неповних сімей вивчали безпосередньо вчені: О. Безпалько, Л. Волинець, І. Грига, І. Демент'єва, І. Зверева, Н. Зобенько, А. Капська, І. Пеша, Т. Семигіна, І. Трубавіна, О. Яременко та ін. Питаннями організації соціального захисту та соціально-психологічної допомоги неповним сім'ям в Україні присвячено праці Г. Бевз, І. Зверєвої, А. Капської, І. Мигович, І. Трубавіної та ін. [1, с. 74].

За результатами соціологічних досліджень найбільше поширене «одиноке материнство» серед 15-19 річних підлітків і жінок після 35 років. Вчена І. Дементьева стверджує: «Найбільш поширена причина – це розпад сім'ї внаслідок розлучення подружжя. Відсоток до числа шлюбів сягає понад 60 %. Діти в таких сім'ях залишаються з одним з батьків, частіше з матір'ю, яка не тільки виховує, а й дисциплінує. Разом з тим, діти бачать свого батька рідше, ніж раніше. Це призводить до певних труднощів у вихованні дитини» [2, с. 108].

В результаті виникає питання про недостатність підтримки з боку суспільства жінок, які вирішили з яких-небудь причин виховувати дитину (дітей) самотійно. У таких сім'ях вирішення всіх побутових і матеріальних проблем, а також відповідальність за дитину цілком лягає на жіночі плечі.

Материнство в неповній сім'ї пов'язане з рядом життєвих труднощів, подолання яких багато в чому залежить від соціальних умов, особистісних і духовно-моральних якостей одиноких матерів. Та жінки-матері, в більшості випадків, успішно адаптуються, проявляють себе в різних сферах життєдіяльності, зростає їх освітній, культурний рівень, значно розширюється коло професійних і соціальних обов'язків, що позитивно впливає і на їх материнські функції. Незважаючи на те, що неповні сім'ї більш уразливі в соціальному і психологічному відношенні, дорослим і дітям вдається досить успішно протидіяти новим викликам проблемних ситуацій.

Проте не всі жінки так легко можуть переналаштуватись в складних життєвих умовах, вони мають подолати такі основні психологічні проблеми «одинокого материнства», як:

- самотність – основна проблема, з якою зіштовхуються одинокі матері. Як правило, необхідну емоційну та психологічну підтримку вагітним дружинам надають їх чоловіки. А одиноким матерям ні з ким порадитись, розділити тривоги, турботи і радості. Чудово, якщо вона може отримати турботу та підтримку від близьких (батьків, родичів, друзів), але якщо ні? Якщо ж жінка перебуває в стані депресії, вважає себе нікому не потрібною, тоді їй в край важливо отримати психологічну консультацію, допомогу з боку соціальних працівників та познайомитися з іншими майбутніми матерями. Це можна зробити, наприклад, в жіночій консультації, на курсах з підготовки до пологів або на форумах для майбутніх матерів в Інтернеті.

- ставлення до батька дитини. Вкрай важливо, щоб мати спробувала виокремити дитину від негативного ставлення до її батька, непереносить на дитину почуття гіркоти, незадоволеності, невдачі свого особистісного життя.

У випадках, коли дитина асоціюється з позитивними і теплими спогадами, жінці буде легше будувати як поточне життя, так і плани на майбутнє. Також дуже важливо створити у дитини добрий образ про її батька, не зважаючи на спогади і враження, які жінка зберігає в своїй пам'яті. Батько (навіть, якщо він відсутній) повинен зайняти певне місце в житті дитини. Це нелегко, але, якщо мама не зможе розповісти дитині про батька, то рано чи пізно вона сама почне його шукати і, скоріш за все, це призведе до конфлікту вже дорослої дитини і матері.

- матеріальний стан. Жінка, що чекає на дитину вже готова до появи нового члена сім'ї та фінансових витрат на цю подію. Для самотньої жінки тимчасові матеріальні труднощі буде подолати важко, якщо на крок народити дитину без чоловіка вона йде з усією усвідомленістю, так само як і до організації свого матеріального становища.

Необхідно зазначити, що жінки, які мають добре оплачувану роботу, досить швидко повертаються до неї після пологів, скориставшись послугами або няні, або бабусі. Практика показує – одинокі матері найчастіше є професійно успішними, що дозволяє їм забезпечити досить високий матеріальний рівень сім'ї.

- неоднозначна реакція оточуючих і близьких людей на вагітність незаміжньої жінки. Поняття «неповна сім'я» давно вже не носить негативного емоційного забарвлення,

але специфіка вітчизняного менталітету передбачає, що у дитини в обов'язковому порядку повинні бути і тато, і мама.

Після народження дитини у жінок можуть виникати проблеми, серед яких:

- присвячуючи весь час дитині і дому, мати-одиначка обмежена у часі для спілкування з друзями, випробовує величезне фізичне, психологічне та моральне навантаження, коло інтересів поступово зменшується; вона робиться дратівливою і болісно переживаючи самотність;

- часто матері, які виховують дитину самотійно, переживають почуття провини і докорів перед дитиною за те, що не змогли зберегти повну сім'ю, тому проявляють надмірну гіперопіку над дитиною, яка, у свою чергу, призводить лише до того, що надмірно занурюючись у життя дитини мати може зробити її несамотійною та концентрованою;

- дитині, що виросла в неповній сім'ї, важко створити цілісне уявлення про відношення чоловіків і жінок, тому одинока мама повинна проявити виключну гнучкість і талант, щоб створити у свого малюка відчуття відповідальності і захищеності одночасно. Її завдання – навчити дитину любити і розуміти інших людей, забезпечити адекватний психічний клімат, який об'єднує з почуттям приналежності до сім'ї, відчуття теплої домашньої атмосфери;

І. Трубавіна виокремила кілька основних об'єктивних причин, які ускладнюють спілкування у неповній сім'ї і соціальну взаємодію:

- «значне емоційне навантаження». Така тенденція посилюється тим, що зазвичай на спілкування з дітьми відводиться вечірній час, коли мати і дитина вже втомилися, і відчують гостру потребу у відпочинку, а часто – і в обмеженні соціальних контактів;

- «фон дрібних, побутових проблем, нерідко знецінює змістовну сторону спілкування»;

- «незначний педагогічний досвід, або його відсутність у матері», зростає в ході дорослішання дитини, викликає високу вірогідність педагогічних помилок. Відсутність належних знань призводить до недостатнього розуміння подій, та ситуацій, які відбуваються, або найчастіше – на тлі перших емоційних переживань (нерідко – в стані роздратування);

- «недостатній рівень розвитку спеціальних комунікативних умінь» ускладнює можливість виявлення батьком (матір'ю) особистісного аспекту в різних життєвих ситуаціях [3, с. 53].

Жінці, що в силу обставин опинилася головою сім'ї, необхідно усвідомлювати психологічні особливості ситуації і не допускати, щоб вони призводили до негативних наслідків. Досвід багатьох жінок, що виховують дітей самотійно, свідчить, що досягти цього можливо; наявність дитини не заважає жінці влаштувати своє особисте життя, якщо тільки вона не має внутрішньої негативної установки на те, що вона повинна присвятити своє життя дитині ціною власного щастя.

Отже, важливий показник психологічного здоров'я «одиноких матерів» – позитивне відношення до себе, впевненість та позитивна оцінка оточуючих. Самостійне виховання дитини загартовує жінок цієї групи, про що свідчать високі показники їх стресостійкості, тому, незважаючи на незадоволеність деякими аспектами життя, вони демонструють позитивні емоції і самодостатність.

1. Васильченко О. А. (2013). *Організація соціального захисту неповної сім'ї: теоретичний і практичний аспекти*. Грані. Соціологія. № 11 (103). С. 74-79.

2. Дементьева И. Ф. (2001). *Негативные факторы воспитания детей в неполной семье*. Социологические исследования. № 11. С. 108-113.

3. Трубавіна І. М. (2002). *Соціально-педагогічна робота з неблагополучною сім'єю*: навч. посіб. Київ: ДЦССМ. 132 с.

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ПРОВЕДЕННЯ ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Олександр Радіонов

викладач

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Постановка проблеми. Кругове тренування на заняттях фізичною культурою є незалежної від організації, і не обмежується одним методом за раз. Включає в себе безліч приватних методів строго регламентованих вправ з виборчим і загальним впливом на організм.

Розглянемо основні різновиди кругового тренування:

- метод безперервних вправ (з акцентом на витривалість)
- методика інтервальних тренувань з маленьким інтервалом відпочинку (зосередитися на силі, швидкості та витривалості)
- використовуйте метод інтервальних вправ з повним інтервалом відпочинку (в основному сила, спритність і особлива витривалість).

Кругове тренування в робочому процесі працює безперервно і складається з декількох повторень кола, в залежності від кількості станцій, і має наступні варіанти:

Варіант 1. Вправи будуть виконуватися безперервно під час виконання комплексу або між колами.

Після того, як вправу проведено визначимомаксимальну кількість повторень(максимальний тест - МТ), кожен отримує стандартну дозу МТ / 4 або МТ / 2.

Вправи на кожній станції і перехід між ними проходять у вільному темпі, незалежно від часу. Збільшення навантаження пов'язане зі збільшенням кількості повторень на станції або кожної станції ($МТ / 2 + 1$) або переходом до наступного важкого комплексу.

Варіант 2. Вправи будуть проходити в певний час без перерви. Після вивчення вправ і виконання максимального тесту на кожній станції (30 секунд). Помножте час у дорозі на кількість кіл (в залежності від кількості станцій), щоб отримати цільове час. Зі стандартним імпульсом в цьому класі ви повинні докласти зусиль, щоб скоротити час, необхідний для кола, щоб досягти мети. Щоб збільшити навантаження, визначте новий МТ або перейдіть до складнішого комплексу.

Варіант 3. Вправи виконуються безперервно з часом тренування і стандартними повтореннями, але кількість кіл різний. Після того, як вправи знаходяться під контролем і МТ визначається на кожній станції на основі 30-ти секундної роботи і 30-ти секундного перерви, тренування виконується в стандартний час тренування. Доза і минулий час для кожного кола залишаються нормальними, а кількість кіл збільшується [3, с. 275].

Цей останній варіант особливо важливий для підготовки другої половини основних занять з фізичного виховання, оскільки тривалість навчання стандартизована. Мінімальний час, необхідний для виконання цієї опції, дозволяє завершити навчання практично на всіх тренувальних сесіях.

Перевага третього варіанта в тому, що фіксований час легко. Це дозволяє вчителям постійно відстежувати хід навчання і значно спрощує облік. Після кругового тренування, практикуючий тільки увійшов і завершив кількість кіл і кількість станцій на графіку продуктивності.

Всі варіанти кругових тренувань з безперервними вправами можуть бути застосовані в легкій атлетиці, спорті і гімнастиці [1, с. 156-162].

Кругове тренування засновано на методі інтервальних вправ з жорстким інтервалом відпочинку і виконується в короткій паузі. Так звані «активні» перерви як під час вправ,

так і між колами. Є три варіанти для цього різновиду. У першому та другому вправляються на станціях по 15 с із постійною перервою в 30-45 с.

Навчання тренування для цих варіантів організовано наступним чином: виконується тренування з індивідуальним дозуванням: МТ / 2 протягом 15 секунд з інтервалом від 30 до 45 секунд.

Час відпочинку залежить від розміру обраного навантаження і сили учасників. Чим вище сила вправи, тим краще опір і складні фізичні якості, такі як швидкість і витривалість.

При роботі з першим і другим варіантом кругового тренування ви повинні виконувати чіткі вправи в середньому темпі. Інтерес до максимального ритму, який ставить під загрозу точність вправи, неприпустимий.

Кругова тренування, організована за методикою інтервальних вправ з повним відпочинком при інтенсивній інтервальному роботі з силою до 75%, являє собою тип інтервального тренування, спрямованої на підтримку однакової кількості повторень, але коротше.

Кругова тренування з використанням методу концентраційних інтервалів працює з повним часом відпочинку і відрізняється від попередніх методів і їх варіантів не тільки конфігурацією руху, а й визначенням МТ. Оскільки кожна станція зайнята в двох або чотирьох місцях, не всі вони працюють одночасно, але виконують завдання по порядку. У той же час організація кругового тренувального процесу, включаючи проходження одного або декількох кіл, може бути регулярної або, якщо кожен вправу на станції виконується партіями до трьох разів, то перехід до наступної станції має місце. Використання цього методу направлено на підвищення міцності і довговічності швидкості [3, с. 252].

Для кругових тренувань з використанням методу безперервних і інтервальних вправ, цей метод систематичного навчання включає в себе всі основні компоненти одночасно з круговим приводом, при цьому він дуже спрощений і простий у використанні. Вправи, такі як кругове тренування відрізняються систематичним використанням одних і тих же трьох типів вправ різної важкості. Використовує запропонований підхід, ви можете зосередити всю свою увагу на практиці на курорті і ознайомитися з наступною практикою під час вашого наступного відвідування курорту [4, с. 11].

В даний час вчителі займаються організацією та моніторингом курсів і мають можливість індивідуально допомогти виправити помилки, допущені під час навчання. Зміст включено в кожен конкретний перелік уроків. Необхідно вибирати прості вправи, які не мають нічого спільного з розвитком складних навичок [2, с. 143].

На практиці розраховується навантаження. Інтервал часу від 15 до 30 секунд. Дозування визначається максимальним і мінімальним кількістю вправ, що виконуються на кожній станції. Наприклад, ви можете вижати гантелі від 8 до 10 кг від 20 до 30 разів за 30 секунд. У цьому випадку загальна задача групи наступна: до 30 раз, як мінімум.

У той же час ви повинні переконатися, що вправи, які виконуються на різних станціях, займають однаковий час, включаючи переходи. Можливість використання комплексу в подальшому залежить від правильного балансу між навантаженням і відпочинком і порядку вибору вправ.

Перераховані варіанти тренування кровообігу з використанням методів безперервних і інтервальних вправ в основному спрямовані на розвиток загальної силової витривалості, швидкісної сили [1, с. 156-162].

Висновок і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку

Основними перевагами цих варіантів схеми технічного навчання є:

- найпростіша і зручна проміжна форма, яка полегшує введення кругового навчання на тренувальних заняттях.
- у вчителів є прекрасна можливість зосередити свою увагу на вирішенні основних

проблем фізичного виховання.

- увага студента зосереджено на чітко усвідомленому і правильному виконанні самого руху на станції.
- організація і управління просуваються.
- розвивати незалежність, обізнаність та ініціативи, підвищувати відповідальність для всіх учасників і покращувати групу в цілому.

1. Бачинська Н.В. (2017). *Особливості використання кругового тренування для розвитку фізичних якостей: начальний-методичний посібник*. Д.: С. 156-162.
2. Гуревич И.А. (2005). *Круговая тренировка при развитии физических качеств*: 4-е изд. перераб. и доп. Минск: Высшая школа. 246 с.
3. Захаров Е.Н. та ін. (1994). *Енциклопедія фізичної підготовки: методичні основи розвитку фізичних якостей*. М.: Ленос. 368 с.
4. Ким Т.К. (2004). *Модифікація «кругової тренування» и ее комплексирование с другими методическими подходами в физическом воспитании детей младшего школьного возраста*: автореф. дисс...к.пед.н. М. 24 с.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ШКІЛ М. ІЗМАЇЛА МАТЕРІАЛЬНО-СПОРТИВНОЮ БАЗОЮ

Діана Ростріпа

студентка II курсу педагогічного факультету

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Науковий керівник – Житомирський Л.О.

В останні роки в Україні склалася негативна ситуація, яка свідчить про погіршення фізичного розвитку і здоров'я дітей та молоді. Статистичні дані підтверджують, що більше половини учнів загальноосвітніх шкіл мають незадовільну або досить низьку фізичну підготовку.

Міністерство освіти і науки України, Комітет з фізичного виховання та спорту МОН України, працівники закладів освіти та спорту, науковці, які займаються цією проблемою, проводять відповідну роботу для покращення цієї ситуації.

На сьогоднішній день зусилля керівників шкіл та вчителів фізичної культури спрямовані на виконання Національної стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація». Метою Національної стратегії є формування у суспільстві умов до оздоровчої рухової активності та здорового способу життя для формування здоров'я громадян як найвищої соціальної цінності в державі [1, с. 3].

Для покращення фізичного розвитку й здоров'я дітей та учнівської молоді необхідне відновлення всіх форм позаурочної та позашкільної роботи, створення відповідної матеріально-технічної бази для занять фізичною культурою і спортом.

У Законі України «Про фізичну культуру і спорт» відзначено, що показниками стану розвитку фізичної культури є:

- рівень здоров'я, фізичного розвитку та підготовленості різних верств населення;
- ступінь використання фізичної культури в різних сферах діяльності;
- рівень розвитку самодіяльного спорту;
- матеріальна база [2, с. 3].

Мета статті полягає в тому, щоб проаналізувати стан матеріально-спортивної бази шкіл м. Ізмаїла.

Завдання статті – визначити забезпеченість шкіл матеріально-технічною базою та виявити причини її недосконалості.

При дослідженні цього питання було встановлено, що в місті Ізмаїлі працюють 13 загальноосвітніх шкіл I-III ступеня. Кожна з цих освітніх установ обладнана спортивним залом. Згідно з «Положенням про спортивний зал загальноосвітнього навчального закладу» спортивним залом вважається приміщення зі створеним навчально-методичним середовищем, оснащене спортивним обладнанням та інвентарем загальною площею не менше як 162 м² (розміром 9×18 м). Виходячи з цих показників, спортивні зали таких шкіл, як №2, 3, 6, 16 не відповідають зазначеному Положенню.

Ще гірша ситуація зі спортивними спорудами для занять на відкритому повітрі. До переліку таких споруд повинні входити:

1. Легкоатлетичний майданчик.
2. Майданчик для спортивних ігор і легкоатлетичного метання.
3. Гімнастичний майданчик.

При дослідженні споруд для занять на відкритому повітрі з'ясувалося, що жоден із 13 загальноосвітніх закладів не обладнаний необхідними спорудами. Такі школи, як №1,2, 3, 4, 6, 16 та політехнічний ліцей «затиснуті» домобудівництвами.

Не кращим чином складається ситуація і з наявністю в школах міста спортивного інвентарю. До переліку типового обладнання спортивних і тренажерних залів для загальноосвітніх шкіл входять: гімнастичний інвентар, легкоатлетичний інвентар, лижний інвентар, інвентар для спортивних споруд, туристський інвентар, обладнання тренажерного залу, спортивна форма для збірних команд навчального закладу та технічні засоби навчання з обладнанням для здійснення медико-педагогічного контролю.

При визначенні наявності типового обладнання, спортивного інвентарю та спортивної форми з'ясувалося, що школи явно не володіють тим, що необхідно мати для якісного проведення уроків з фізичної культури й усіх форм позакласної та позашкільної роботи.

При дослідженні проблеми забезпеченості шкіл були виявлені причини, які негативно вплинули на стан матеріально-спортивної бази шкіл:

- недостатнє фінансування загальноосвітніх шкіл міським відділом освіти;
- самі школи не приділяють достатньої уваги пошукові додаткових джерел фінансування;
- вчителі фізичної культури не прагнуть до оптимальної кількості обладнання, не усвідомлюють, що матеріальна база – це не мета, а засіб досягнення;
- вчителі фізичної культури не вивчають і не використовують досвід кращих учителів країни. Сьогодні цим спеціалістам важливо забезпечити всіх учнів на уроці і в позаурочних заняттях інвентарем, дати змогу кожному займатися на своєму приладі. Тільки тоді можна дати учням необхідне навантаження, підійти диференційовано до кожного, підтримати його інтерес протягом усіх занять. Прикладом такого підходу до матеріально-технічного забезпечення процесу фізичного виховання може бути робота вчителя СШ №102 м. Харкова Г. Чайки, який обладнав на спортивних майданчиках і в приміщенні школи більше 100 різноманітних конструкцій і тренажерів, на яких одночасно можуть займатися понад 500 учнів [3, с. 226].

Багатопрпускні прилади вимагають внесення значних змін до традиційної методики організації занять (взаємострахування, взаємонавчання, самоконтроль, самооцінка тощо). Удосконалення нестандартного обладнання не має меж.

Учителям фізичної культури необхідно враховувати зміни в нашому місті, які пов'язані з поліпшенням матеріально-спортивної бази. Передача Центрального стадіону і спортивного комплексу «Портовик» у комунальну власність міста дозволить залучити до регулярних занять більшу кількість учнів. З введенням в експлуатацію споруджуваного

Палацу спорту в учнів шкіл міста з'являються нові можливості для занять такими видами спорту, як волейбол, баскетбол, футбол, легка атлетика, бокс, художня гімнастика, боротьба та важка атлетика.

Важливим є те, що на цій спортивній арені буде культивуватися плавання, а це для нашого регіону вкрай важливо. Це пов'язано з тим, що швидка течія на Дунаї не дозволяє упорядковувати міський пляж і проводити навчання дітей та учнівської молоді плаванню.

Дослідження матеріально-спортивної бази міста Ізмаїла показало її недосконалість і непривабливість. З метою усунення недоліків необхідно об'єднати зусилля і можливості відділу міськвиконкому в справах сім'ї, молоді та спорту, відділу освіти, директорів загальноосвітніх та дитячо-юнацьких спортивних шкіл, федерацій з видів спорту, представників громадських організацій та бізнесу.

1. *Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація»*: Указ Президента України від 9 лютого 2016 року №42/2016. URL: <https://ips.ligazakony.net/document/view/>.

2. *Закон України «Про фізичну культуру і спорт»*. Верховна Рада України (Відомості Верховної Ради України (ВВР) 1994 №14.

3. Шиян Б.М. (2010). *Теорія і методика фізичного виховання школярів*. Частина 2. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан. 248 с.

ДО ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО НАВЧАННЯ В ШКОЛІ

Ірина Сараєва

аспірантка

*Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського*

Проблема підготовки дітей передшкільного віку до навчання в школі особливо актуалізувалася на початку ХХІ століття (А. Богуш, Н. Гавриш, Л. Калмикова, О. Ковшар, Т. Степанова та ін.). В останні роки захищено дві докторські дисертації з проблеми становлення розвитку (Т. Степанова) та організації передшкільної освіти (О. Ковшар).

Ученими визначено сутність поняття «передшкільна освіта».

Так, за А. Богуш, це проміжна ланка між дошкільною і початковою освітою, яка асоціює спеціальну (засвоєння знань, умінь і навичок), загальну готовність і підготовку дитини до школи з усіма її компонентами, яка відбувається на позитивному, емоційному тлі взаємовідносин педагога і дітей з орієнтацією на особистісно – діяльнісний і комунікативний підходи, які повинні зберегтись і в першому класі [2].

Передшкільна освіта, на думку науковця – цілеспрямований і організований процес і результат розвитку, виховання й навчання дітей старшого дошкільного віку в різних соціальних установах; її метою є створення умов для вирівнювання стартових можливостей дітей із різних соціальних груп і прошарків населення для подальшого їхнього успішного навчання у школі.

Богуш А. розглядає поняття «передшкільна освіта» як складник неперервної системи освіти, проміжну ланку між сімейною, дошкільною і початковою освітою; яка виконує функцію контролю за станом фізичного, психічного, розумового, морально-естетичного, емоційного-вольового розвитку дитини перед вступом до школи. Передшкільна освіта повинна забезпечити легку адаптацію дитини до нового соціального осередка – школи; виступити одним із шляхів вирівнювання стартових можливостей дітей із різних соціальних груп і прошарків населення, розвитку задатків, здібностей дітей до засвоєння нового більш складного матеріалу, сформованість психологічної готовності дітей до школи з усіма її компонентами. За необхідності здійснювати коригування

окремих порушень і відхилень у фізичному, психологічному, розумовому, емоційно-мотиваційному і комунікативно-мовленнєвому розвитку дітей.[2].

Т. Степанова під передшкільною освітою розуміє – освіту дітей старшого дошкільного віку, не охоплених закладами дошкільної освіти, що здійснюється у групах тривалого або короткочасного перебування дітей у дошкільних навчальних закладах, початкових школах чи інших освітніх позашкільних закладах із метою створення умов для вирівнювання стартових можливостей дітей, є складником системи загальної освіти, де головним завданням її виступає підготовка дітей до навчання у школі, опираючись на змістове забезпечення як дошкільної, так і початкової ланок освіти [4, с. 86].

О. Ковшар тлумачить поняття «організація передшкільної освіти дітей 5-го року як неформальне об'єднання педагогів (вихователів ДНЗ, учителів початкової школи), керівників навчальних закладів (директорів і методистів ЗДО, директорів шкіл і заступників з освітньо-виховної роботи) батьків, управлінців (обласних, міських, районних рад, органів освіти), широкої громадськості, як зацікавлені у спільній результативній громадсько-педагогічній діяльності щодо створення стартових можливостей без кризового переходу дітей п'яти років до навчання у школі; сукупність спільних цілеспрямованих педагогічних дій представникам організованої спільноти, спрямованих на формування цілісної, гармонійно розвиненої особистості дитини, готової до переходу в нові умови шкільного життя [3, с. 75].

Отже, проблема організації передшкільної освіти пов'язана безпосередньо з підготовкою дітей до навчання в школі. В сучасних умовах особливо актуалізувалася ця проблема у векторі НУШ.

Метою статті розкрити потенційні можливості дітей шостого року життя щодо їх готовності до переходу в нові умови – життя шкільного навчання, в нову соціальну позицію – учень.

Дійсно, важливим етапом в житті дитини є перехід від дошкільної до початкової ланки освіти, який пов'язаний не лише зі зміною середовища її розвитку, а і з відповідними процесами самоусвідомлення, із зіткненням з новими завданнями, відкриттям у собі новітніх можливостей тощо. Вагомим змістом буття першокласника стає освітня діяльність, у процесі якої діти пізнають власні перемоги та невдачі у навчанні. В сучасних умовах підготовчих груп до школи в закладах дошкільної освіти не передбачено, оскільки діти йдуть до школи в шість років, тому питання готовності дитини до школи виникає вже в процесі першого року навчання. За даними Міністерства освіти і науки України, у 2019 році до перших класів в Україні вступило близько 450 тисяч першокласників Нової української школи. За результатами першого року навчання, в Новій українській школі звертається увага на високу мотивацію дітей до навчання. Понад 66% першокласникам подобалось ходити до школи, 25% – швидше подобалося, ніж ні, і лише 4,5 % дітей не люблять ходити до школи. Це свідчить про те, що у цих дітей старшого дошкільного віку добре сформовані базові якості особистості дитини, набуті у дошкільному віці, а саме ключові компетенції, які окреслено Державним стандартом початкової освіти. Водночас неабиякого значення набуває соціальна (особистісна) готовність дитини до навчання у школі, тобто готовність дитини до нових форм спілкування, її нове ставлення до довкілля та самої себе, що зумовлене новими ситуаціями шкільного навчання. Саме соціальна зрілість – є підґрунтям готовності до навчання. Все шкільне життя і насамперед процес навчання поспіль підпорядковуються певним правилам. Сьогодні саме через недостатню психологічну підготовку дошкільників чимало учнів відчують труднощі у навчанні. Проблема спричиняє слабка мотивація, нерозуміння своєї нової внутрішньої позиції школяра. Таким чином, ключовим аспектом підготовки дітей до школи є формування мотиваційної готовності, тобто розвиток самосвідомості, перехід на новий рівень, де змінюються ставлення до самого себе,

самооцінка. Це формування позитивної «Я-концепції», вміння взаємодіяти з дорослими та однолітками шляхом контрольно-оцінної діяльності дітей дошкільного віку.[1].

На сучасному етапі вчені (Г. Беленька, А. Богуш, Н.Гавриш, Л. Калмикова та ін.) досліджують проблему наступності в роботі ЗДО і початкової школи, пов'язану, безумовно, з підготовкою дітей дошкільного віку до навчання у школі. Вчені розглядають можливість виокремлення проміжної ланки між дошкільною і початковою освітою – передшкільної.

З цією метою було проаналізовано БКДО, в якому акцентується на дошкільній зрілості дитини – випускника ЗДО (А. Богуш, Т. Піроженко).

За Т. Піроженко, дошкільна зрілість випускника дошкільного закладу передбачає фізичний, емоційний, пізнавальний і особистісний розвиток дитини 6 років, її готовність до взаємодії з довкіллям; розвиток специфічних видів діяльності дошкільника, які є фундаментальними для дошкільного дитинства та визначають і забезпечують адаптацію дитини до нового соціального статусу – школяра, учня [1, 6].

А. Богуш визначено компоненти і показники дошкільної зрілості. Серед них: 1) особистісно-зорієнтований компонент з показниками:

- усвідомлення дитиною образу «Я», його місця в системі взаємин;
- сформованість базових якостей особистості дошкільника: самосвідомість, самооцінка, самоставлення, самовпевненість, самостійність, ініціативність, креативність, відповідальність і свобода вибору.

2) емоційно-ціннісний компонент з показниками:

- емоційна усталеність дитини;
- позитивно-мотиваційна спрямованість на здобуття нових знань, умінь і навичок; встановлення позитивних взаємин у новому шкільному колективі;
- готовність до набуття нової соціальної позиції «Я–учень», «Я–школяр».

3) операційно-діяльнісний компонент з показниками:

- сформованість знань, умінь і навичок, необхідних для навчання у школі;
- довільність психічних процесів і поведінки;
- наявність передумов навчальної діяльності (сформованість різних видів компетенцій за БКДО) [2, с. 162]

Першочерговими завданнями передшкільної освіти, вважає А. Богуш, реалізацію компонентів і показників дошкільної зрілості, що було здійснено під її керівництвом у НВК «Школа гуманітарної праці» (м. Херсон) [2].

Вважаємо, що орієнтуючись на модернізацію початкової освіти у рамках НУШ, у дошкільній освіті необхідно звернути увагу на формування у дітей передшкільного віку соціальної, психологічної і дошкільної зрілості.

Перспективу дослідження вбачаємо в організації експериментальної роботи з дітьми шостого року життя щодо формування у них критичного мислення в ході оцінно-контрольної діяльності.

1. Богуш А. М. (2012). *Базовий компонент дошкільної освіти*. К.: Видавництво. 26 с.
2. Богуш А. (2015). *Підготовка дітей до школи у вимірі дошкільної зрілості*. Педагогічні науки. Вип. LXVII. Херсон. С.158-163
3. Ковшар О. В. (2015). *Теоретико-методичні засади організації передшкільної освіти* : монографія. Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ «Криворізький національний університет» МОН України. Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов. 270 с.
4. Богуш А. М. (2009). *Наукова школа академіка Алли Богуш*. Монографія. К.: Видавничий Дім «Слово». 528 с.

У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Валерія Семенова

*магістрантка педагогічного факультету
Ізмаїльський державний гуманітарний університет*

Проблема роботи з обдарованими учнями надзвичайно актуальна для сучасного суспільства. Школа сьогодні ставить досить високі вимоги. Однак, перш ніж розглядати роботу з обдарованими дітьми, необхідно зазначити, про що йдеться мова. Термінологія, яку використовують для характеристики пізнавальних можливостей учнів, включає такі поняття як: здібності, талант, обдарованість, геніальність.

Здібностями називають індивідуальні особливості особистості, які допомагають їй успішно займатися певною діяльністю. Талантом називають видатні здібності, високий ступінь обдарованості в будь-якій діяльності. Найчастіше талант проявляється в певній сфері. Геніальність – найвищий ступінь розвитку таланту, пов'язана вона зі створенням якісно нових, унікальних творінь, відкриттів, нових шляхів творчості. Обдарованість – розуміють як системну якість психіки, що розвивається протягом життя, яка визначає можливість досягнення людиною більш високих результатів в одному або декількох видах діяльності порівняно з іншими людьми. Обдарована дитина – це дитина, яка відрізняється яскравими, очевидними, іноді видатними досягненнями (або має внутрішні поштовхи для таких досягнень) в тому чи іншому виді діяльності [1, с. 5-9].

Діагностику обдарованості найкраще проводити в 6-7 – річному віці. Потрібно пам'ятати, що проблема обдарованого учня починається з проблеми обдарованого вчителя. Адже педагогічний досвід ще не показник талановитості, а для роботи з обдарованими дітьми недостатньо мати високий професіоналізм і добре знати психологію учнів. Треба бути високоосвіченою людиною, постійно вдосконалюватися, володіти хорошим здоров'ям і життєрадісністю, мати широке коло інтересів, творче, нетрадиційне мислення і, нарешті, душевну теплоту, прихильність до дітей, доброзичливість, чуйність, бути завжди готовим до перегляду своєї точки зору.

Форми виявлення обдарованих дітей:

- ✓ Спостереження;
- ✓ Спілкування з батьками;
- ✓ Робота психолога: тестування, анкетування, бесіда;
- ✓ Олімпіади, конкурси, змагання, науково-практичні конференції [2, с. 28-35].

Підготовка педагогів до роботи з обдарованими дітьми повинна забезпечувати становлення і розвиток як базового, так і специфічного компонентів їх професійної кваліфікації.

- ✓ створення психолого-педагогічних умов для розвитку професійної майстерності;
- ✓ формування комплексного підходу (психолого-педагогічного та професійно-особистісного) до створення педагогів;
- ✓ визначення професійно-особистісних якостей педагогів, які працюють з обдарованими дітьми.

У таких школярів відмінна пам'ять, здатність класифікувати інформацію і досвід. Обдаровані діти вміють користуватися накопиченими знаннями, мають великий словниковий запас, використовують в мові складні синтаксичні конструкції, придумують нові слова, вважають за краще читання словників та інтелектуальні ігри. У деяких дітей домінують математичні здібності, що пригнічують інтерес до читання. Обдаровані діти мають підвищену концентрацію уваги, наполегливі в досягненні результатів у діяльності, яка їм цікава.

Психологічний аспект: у обдарованих дітей сильно розвинене почуття справедливості, особистісні системи цінностей, але у віці 2-5 років вони не можуть чітко відрізнити реальні події і власні фантазії: обдаровані діти мають яскраву уяву, почуття

гумору, постійно намагаються вирішувати проблеми, які їм поки не властиві; крім того, емоційність таких дітей породжує різні страхи, вони дуже егоцентричні в спілкуванні із однолітками, тому що вони не розуміють, що сприйняття світу у всіх різне. Надалі основним структурним компонентом обдарованості і творчого розвитку талановитої дитини стає проблемність. Вона забезпечує постійну готовність дитини до нового, що виражається в пошуку невідповідності і протиріч, у власній побудові нових питань і проблем, прагненні до дослідницької творчої активності. Оригінальність становить структурний елемент обдарованості. Вона виражає ступінь несхожості, нестандартності, несподіванки запропонованого рішення серед інших «стандартних» рішень. Загальна обдарованість виражається в більш «швидкому» виявленні рішення:

1. Як правило, учні більш активні і завжди чимось зайняті. Займають себе справами, які іноді не відносяться до уроку;
2. Наполегливо переслідують поставлені перед ними цілі. Хочуть знати все більш детально і вимагають додаткову інформацію;
3. Завдяки численним умінням вони здатні краще за інших займатися самостійною діяльністю;
4. Вміють швидко виділити найбільш значущі відомості, самостійно знайти нові джерела інформації;
5. Деякі ставлять перед собою завдання, виконання яких вимагає багато часу [3, с. 11-16].

Найважливішою проблемою нашого суспільства є збереження та розвиток обдарованості. Перед педагогами початкових класів постає основне завдання – сприяти розвитку кожної особистості. Тому важливо встановити рівень здібностей та їх різноманітність вучнів, але не менш важливо вміти правильно здійснювати їх розвиток. У обдарованих дітей чітко простежується потреба в дослідницькій і пошуковій активності – це одна з умов, яка дозволяє учням зануритися в творчий процес навчання і виховує в ньому прагнення до знань, прагнення до відкриттів, активній розумовій праці самопізнання.

Отже, методи і форми роботи педагога повинні сприяти вирішенню зазначеної задачі. Для цієї категорії дітей необхідно застосовувати такі *методи роботи*:

1. Дослідницький;
2. Частково-пошуковий;
3. Проблемний;
4. Метод проектів;
5. Метод синектики.

Форми роботи:

1. Класно-урочна (робота в парах, в малих групах), різнорівневі завдання, творчі завдання;
 2. Консультація з батьками щодо проблеми, яка може виникнути;
 - ✓ психологічний супровід батьків обдарованої дитини;
 - ✓ спільна практична діяльність обдарованої дитини і батьків;
 - ✓ підтримка і заохочення батьків обдарованих дітей;
 - ✓ батьківські збори.
 1. Наукові гуртки, товариства;
 2. Дискусія;
 3. Ігри [4, с. 236].
- Дуже важливі:
1. Предметні олімпіади;
 2. Інтелектуальні марафони;
 3. Різноманітні конкурси та вікторини;
 4. Словесні ігри та забави;

5. Проекти різної тематики;
6. Рольові ігри;
7. Індивідуальні творчі завдання;

Вирішуючи питання про організаційні форми роботи з обдарованими учнями, слід визнати недоцільним в умовах загальноосвітньої школи виділення таких дітей в особливі групи. Обдаровані діти повинні навчатися в класах разом з іншими теж здібними дітьми. Це дозволить створювати умови для подальшої соціальної адаптації обдарованих дітей і одночасно для виявлення прихованої до певного часу обдарованості, для максимального розвитку всіх учнів школи. Однак при цьому не виключається можливість створення груп обдарованих учнів для виконання ними різного роду творчих завдань [5, с. 50-54].

Форми і прийоми на окремих уроках повинні відрізнятися значною різноманітністю і спрямованістю на диференціацію та індивідуалізацію роботи. Широке поширення повинні отримати групові форми роботи, різні форми залучення учнів в самостійну діяльність, дискусії, діалоги.

Отже, всі обдаровані діти володіють неймовірною здатністю «поглинати» знання. Вони обожають словники, енциклопедії, довідники, першоджерела. Саме педагогам, які працюють з такими школярами надається рідкісна можливість створити у обдарованої дитини життєво необхідні враження, тим самим вплинути на всю його подальшу діяльність. Педагог не просто викладає навчальний предмет, а вводить дитину в науку.

Готуючи урок для звичайного класу, вчитель змушений будувати його, орієнтуючись на середнього учня, диференціюючи на слабких і сильних. Обдаровані учні вимагають принципово іншої підготовки, оскільки на відміну від звичайного учня, їх відрізняє незвичайне прагнення до експериментів. Самостійність мислення, питання до вчителя, а потім і до самого себе – обов'язкові складові успішних уроків.

Обдаровані учні – дуже працьовиті, особливо в період захоплення якою-небудь ідеєю. У цей час вони з головою занурюються в цікаву для них сферу, повністю ігноруючи все те, що до неї не належить, відключаючись від зовнішнього світу.

Успіх, доброта, гра, освіта, комфорт, активність, творчість, здоров'я – ось, на мою думку, гарантія успіху зазначених методів і форм виховної роботи з учнями класу, з дітьми з особливою обдарованістю. Критерії школи – задовольнити маленьких людей результатами своєї праці. Діяльна активність всіх учасників виховного процесу: школярів, педагогічного колективу, батьків – принесе успіх. А успіх – це найбільш ефективна реалізація цілей і завдань виховання підростаючого покоління. Важливо, що для розвитку людини необхідна наявність постійної системи стимулюючих підкріплень, в ролі яких виступає успіх. Саме успіх додає сили, віру в можливість подолання будь-яких перешкод, створює основу для формування високої самооцінки.

1. Авдєєнко В.В. (2013). *Проблематика співвідношень понять : обдарованість, талант та здібності у сучасній психологічній літературі*. Психологія в Україні та за кордоном. Чернігів. С. 5-9.
2. Балацінова А. Д. (2010). *Дитяча обдарованість як психолого-педагогічна проблема*. Педагогіка і психологія: зб. Наук. Пр .. Вип. 26. С. 28-35.
3. Апостолова Г. В. (2012). *Робота з обдарованими дітьми*. Обдарована дитина. № 6. С. 11-16.
4. Скрипченко О.В. (2011). *Загальна психологія* Київ :Видавництво «Каравела». 464 с.
5. Вовнянко Т.С. (2015). *Психолого-педагогічні аспекти дитячої обдарованості*. Вісник № 125. С. 50-54.

На сьогоднішній день система освіти – це збалансована мережа освітніх установ різної видової спрямованості, відмінною рисою яких є діяльність в інноваційному режимі, постановка завдань на підвищення рівня якості освіти. Модернізація системи управління освітніх установ.

Життя не стоїть на місці, розвиваючись, суспільство перебуває в стані реформування та інноваційного руху. В сучасних умовах ефективно управляти процесами освітніх систем можливо лише на проектній основі. Результати внепроєктування освітньої системи – це досягнення балансу інтересів її проєктувальників і суспільства, що зумовлює координацію цілей, що управляють, і реакції елементів системи на управління.

Інноваційний процес в освіті – процес вдосконалення освітньої практики, розвитку освітніх систем на основі нововведень. Він відображає формування та розвиток змісту та організації нового [2].

Інноваційні процеси в умовах модернізації, на сучасному етапі в практичній освітній діяльності, не зможуть забезпечити стійкі і системні результати без оновленої системи управління. У зв'язку з цим здійснюється пошук інноваційних підходів до управління розвитком освіти на всіх рівнях. Модернізація системи управління закладами освіти спирається на нові теоретико – методологічні основи.

Модернізувати систему управління можливо за умови зміни традиційної структури управління, змісту діяльності, надання управлінським структурам необхідного ступеня свободи. Перехід системи управління в інноваційний режим забезпечить цілеспрямована зміна, динамічний розвиток муніципальної освітньої системи, її інноваційний характер.

На думку В. П. Топорівського, модернізація системи освіти передбачає регулярне оновлення всіх її компонентів у зв'язку з подіями, суспільними змінами. Процес модернізації системи освіти передбачає комплекс заходів державної політики, спрямований на забезпечення сучасної якості освіти на основі збереження його фундаментальності та відповідності актуальним і перспективним потребам особистості, суспільства і держави. Головною складовою муніципальної системи освіти стає їх варіативність. Найчастіше вона знаходить вираження в різноманітті освітніх програм, типах освітніх установ, розширення можливостей вибору учнями індивідуальних освітніх маршрутів, розширення спектра реалізованих в освітній діяльності стратегій, концепцій, технологій, моделей.

Основа інноваційного підходу муніципальної освітньої системи управління закладами освіти передбачає:

— визначення та обґрунтування механізму реалізації інноваційного підходу до управління розвитком освітньої системи;

— розробку показників і критеріїв оцінювання результативності інноваційної управлінської діяльності на муніципальному рівні.

Новий підхід Н. І Трушакowej до дослідження інноваційних процесів на муніципальному рівні полягають в тому, що в ньому виділені складові інноваційного підходу системи управління: цілеспрямована взаємодія керуючої і керованої підсистем, продуктивність діяльності суб'єктів, їх активність; об'єктивне поєднання зовнішніх (соціально-культурних і соціально-педагогічних) і внутрішніх (соціально-психологічних) складових інноваційного підходу [1].

Основою інноваційної управлінської моделі є матрична структура управління, децентралізація управління. Як механізми реалізації інноваційного підходу в управлінні

Традиції та інновації в сучасній педагогічній діяльності: європейський вимір

розвитком муніципальної освітньої системи визначені створення безперервної багаторівневої системи підвищення професійної компетентності педагогічних і управлінських кадрів, зміна структури управління, створення модернізованої системи науково методологічного супроводу, інформаційного забезпечення; інтеграція загальної та додаткової освіти.

У дослідженнях Г. А. Соколенко виявлені і обґрунтовані соціально-педагогічні умови, що забезпечують підвищення ефективності діяльності державного органу управління освітніми установами, в тому числі за рахунок розробки і реалізації динамічної моделі організаційної структури муніципального управління освіти.

Завдання підвищення якості до теперішнього часу стало багатоаспектним – політичним, економічним, соціальним, педагогічним, психологічним, науковим та організаційно-технологічним. Муніципальна система освіти відіграє особливу роль в багаторівневій системі забезпечення якості освіти. В її рамках здійснюється педагогічна та управлінська діяльність, забезпечується виконання муніципальної освітньої системою завдань з надання споживачам якісних освітніх послуг. У теорії сучасного менеджменту алгоритм забезпечення якості товарів і послуг може бути представлений циклом, що включає послідовність обов'язкових дій: планування освітніх послуг на основі вибору відповідних цілей; реалізацію планів шляхом обраних методів і засобів впливу; забезпечення ефективності дій через перевірку або контроль; аналіз і коригування дій.

Управління якістю освітнього процесу та освітніх систем неможливо без об'єктивної оцінки результатів і створення надійної системи контролю, так як без системного контролю процес навчання не може бути ефективним. Контроль все більш виступає не тільки як засіб управління освітнім процесом, а й як засіб розвитку освітніх систем. Підвищення якості освіти не може бути досягнуто тільки за рахунок вдосконалення контрольно-оцінного процесу; хоча без нього це просто неможливо, але важливо зміна в руслі сучасних вимог усіх складових системи освіти. Не будучи самоціллю, зміна контрольно-оцінного процесу вказує напрямки розвитку освітніх систем, задає темп і характер, обумовлює розвиток цілого ряду інших важливих процесів: зміни змісту освіти; стандартизації базової складової змісту освіти; широкого впровадження в освітню практику нових технологій навчання та розвитку; розробки нових видів контролю та оцінювання якості навчання, моніторингу та систем управління якістю освіти. Інтенсивно розвиваючись, система тестування є каталізатором багатьох інноваційних процесів, широкого впровадження інформаційних технологій і створення регіональних і муніципальних систем оцінки якості освіти.

Концептуальні аспекти забезпечення якості в освіті в першу чергу пов'язані зі створенням умов навчання:

- спрямованої на підвищення якості політикою в галузі освіти;
- ясно і однозначно встановлених критеріїв, нормативами, стандартами якості освітніх продуктів;
- якістю навчальних програм і дидактичних матеріалів, якісним рівнем матеріально-технічної, соціально-побутової та інформаційної інфраструктури освітніх установ;
- ефективними засобами впливу на суб'єктів освітнього процесу, в тому числі конкретними технологіями організації навчального та виховного процесів, методами оцінки якості навчання;
- використанням сучасних засобів і технологій об'єктивного контролю якості освіти.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що якісна, системна управлінська діяльність виступає як умова ефективного функціонування установи, задоволення освітніх потреб суб'єктів (індивідуальних, корпоративних, соціальних), забезпечення варіативності і доступності освітніх послуг і підтверджує важливість врахування сучасної

нормативно-правової бази, яка регламентує перспективи розвитку та інновації системи управління закладами освіти.

1. Трушкова Н.І. (2008) *Інноваційний підхід до управління розвитком муніципальної освітньої системи*: 13.00.01. Чита. 280 с.

2. Тодосійчук А.В. (2005) *Теоретико-методологічні проблеми розвитку інноваційних процесів в освіті*. М. 248 с.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Світлана Фурдуй

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Ізмаїльський державний гуманітарний університет*

Міжнародна академічна мобільність в Україні має певну специфіку існування поряд з певними досягненнями невіддаючи деяких реформ, з точки зору невідповідності їх результатів заявленим цілям і сформованим очікуванням (зокрема, постійне зростання «практиків» і відмова від теоретичних наукових досліджень; переважаючий «експорт» талановитих випускників з України за кордон), що немає дискредитувати саму ідею модернізації та інтернаціоналізації освіти в умовах глобалізаційних процесів або стати приводом для відродження освітньої політики в нашому суспільстві.

Деякі дослідники стверджують що, необхідно усунення основних суб'єктивних і об'єктивних перешкод для розвитку міжнародної академічної мобільності молоді, серед яких: невизначені питання імміграції, недостатнє фінансування, негнучка система допомоги, специфічний академічний календар, труднощі, пов'язані з тимчасовою перервою в роботі чи навчанні, відсутність заохочення, мовний бар'єр, відсутність інформації і та ін.. За словами львівського вченого, Мокій А. І. [4], академічну мобільність можна вважати: «...симптоматичною ознакою фінансового становища українських вузів і стану науки в них». Адже майже всі поїздки за кордон молоді здійснює за рахунок батьків, спонсорів, закордонних благодійних фондів і та ін.

Міжнародна академічна мобільність існує вже кілька століть. Однак масова інтернаціональна мобільність – це явище другої половини ХХ століття.

Також слід зазначити масштаби міжнародної академічної мобільності середини ХХ століття були набагато менше нинішніх, і вона зводилася, в основному, до переміщення молодих людей з вищих класів для навчання і стажування в іноземних елітних навчальних закладах. Якщо до середини ХХ століття основними приймаючими університетами були університети «старої» Європи і кілька елітних університетів США, то з 1960-х років університети різних статусів і категорій стали навчати і стажувати іноземців [2].

На даний момент дослідники, що займаються вивченням міжнародної академічної мобільності, зійшлися щодо загального напрямку руху основної частини інтернаціонально мобільних студентів: з бідніших країн з надлишком трудової сили – в багатші зі з дефіцитом; з країн більш периферійних в структурі ринку інформаційного виробництва - в більш периферійні.

Що стосується сучасної України, то тренд міжнародних переміщень вчених лише частково збігається з такими переміщеннями студентів і до середини дев'яностих років у великій мірі співпадав з трендом загальної еміграції населення з України, проте не був ідентичним йому, так як переміщення вчених вливалися в два різних потоки - в західні країни і на Схід в країни колишнього СРСР, ці два потоки розрізнялися за часом, формі тренда, а також соціально-демографічною структурою учасників. Зростання інтенсивності переміщень вчених почався раніше, ніж інтенсифікація міграції населення в цілому. Уже в

кінці вісімдесятих і на початку дев'яностих інтенсивність еміграції вчених швидко зросла [1].

Слід зазначити, останнім часом в світі відбувається збільшення кількості іноземних студентів і молодих вчених. Таке збільшення співпало із загальною експансією вищої освіти, яка мала місце в другій половині XX століття. Якщо в 1960 році в світі було 238 тис. іноземних студентів (2%), то в 1975 році – 800 тисяч. З 1970-го до середини 2000-х років загальна кількість студентів у світі зросла більш ніж в 4 рази, кількість інтернаціонально мобільних студентів – в 3,5 рази. Всього ж кількість іноземних студентів у світі за останні 50 років зросла більш ніж у 30 разів. В середньому за рік кількість іноземних студентів у світі збільшувалося на 10% за прогнозами до 2020 року масштаб міжнародної академічної мобільності студентів досягне 5,8 млн, а до 2025 року – 8 млн осіб [3].

На даний момент головним джерелом інтернаціонально мобільних студентів є країни Азії, Африки, Латинської Америки і Карибського басейну: вони дають світові не менш 60% інтернаціонально мобільних студентів. У цих країнах за останні два десятиліття спостерігається експансія вищої освіти, а разом з тим також зростає пропорція молодих людей з цих країн, які стають інтернаціонально мобільними студентами. Частка мобільних студентів, яку країни Західної Європи і Північної Америки дають світу, падає з 1960-х років (хоча абсолютні цифри зростають) і в 2007 році становила 18% всіх інтернаціонально мобільних студентів в світі [5].

Найбільша кількість студентів відправляє в інші країни наразі Китай, який в 2007 році дав сектору міжнародної освіти 420 тис. студентів – близько 15% всього світового мобільного студентства. Другим найбільшим відправником є Індія, яка дала сектору – 153 тис. студентів, або близько 6% всього світового мобільного студентства. Третій великий відправник – Південна Корея. У 2007 році 105 тис. студентів виїхали з Південної Кореї для здобуття вищої освіти (близько 4% іноземних студентів в світі) [2, с. 28].

На сучасному етапі світовий простір вищої освіти в аспекті надання освітніх послуг іноземцям характеризується високою концентрацією. Основна частка міжнародної освіти доводиться на кілька розвинених країн Північної Америки та Західної Європи. Незважаючи на те, що іноземні студенти навчаються у вищих навчальних закладах понад 140 країн світу, тільки 7 країн світу відрізняються наявністю 100 тис. і більше іноземних студентів. Більше половини (54%) всіх іноземних студентів навчається в чотирьох англомовних країнах: США, Великобританії, Австралії та Канаді [1].

Безперечним лідером за кількістю іноземних студентів є США і приймають найбільшу частку інтернаціонально мобільного студентства – 21,4% в 2007 році. Як і ряд інших розвинених країн, США розробляють власні державні програми по залученню іноземних студентів і успішно реалізують їх. В результаті кількість іноземних студентів тут досягає 623,8 тис. [5].

З відривом приблизно в 270 тис. осіб їде у Великобританію, яка отримала 12,6% мобільних студентів в 2007 році. Третій великий реципієнт – Німеччина. Позиції цих трьох лідерів досить стійкі і в перебігу останнього десятиліття вони не змінювалися. Далі – Франція, Австралія і Японія. Позиції Китаю останнім часом стрімко зміцнюються – ця країна за кількістю іноземних студентів вийшла на сьоме місце (110 тис.). Далі, з різницею в 25 тис. осіб, йдуть в Росію і Канаду [1].

Отже, процес глобалізації вищої освіти в умовах постсучасного суспільства має суперечливі наслідки для соціальної структури: з одного боку, вища освіта стає все більш автономним, плюралістичним і відкритим громадському управлінню, з іншого – росте залежність вищих навчальних закладів від ринкових сил, поглиблюється соціальна нерівність, що виражається у формуванні нових ієрархій в глобальному просторі вищої освіти та обмеження доступу окремих соціальних груп до якісних освітніх послуг.

1. Айдрус И. А. (2008). *Мировой рынок образовательных услуг*. М.: РУДН. 194 с.
2. Власов С. Ф., Колесник Л. А., Михайленко Е. Н. (2015). *Международная академическая мобильность молодежи Днепропетровщины как проявление глобализационных процессов в современном мире*. 102 с.
3. *Кількість іноземних студентів у світі зросла до 3,7 млн.* URL: <http://euroosvita.net/?category=1&id=1248>
4. Мокій А. І. (2009). *Академічна мобільність: виклики і загрози для людського капіталу України*. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. № 11. С. 14-18.
5. *Экспортобразовательных услуг: состояние, перспективы и стратегии*. URL: <http://www.russia.edu.ru/information/analit/official/3971>.

ПРОБЛЕМИ СКЛАДАННЯ СТУДЕНТАМИ ЗАГАЛЬНОУКРАЇНСЬКОГО ТЕСТУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ

Олексій Чернявський

*студент I курсу педагогічного факультету
Ізмаїльський державний гуманітарний університет
Науковий керівник – Житомирський Л.О.*

Фізичне виховання населення України, особливо молодого покоління, має велике значення як для оздоровлення та підвищення функціональних можливостей організму, так і для створення «бази рухів» та виховання морально-вольових якостей. Однією із важливих складових цього процесу є рівень фізичної підготовленості людини, котрий тісно пов'язаний з рівнем функціонування систем організму, станом здоров'я та інтегративним показником фізичної активності людини [1, с. 157].

Покращення здоров'я студентів та їх фізичної підготовленості в Україні стає завданням першорядної ваги. Було виявлено, що саме несприятливо позначається на здоров'ї здобувачів вищої освіти. Передусім це екзаменаційні стреси, постійні розумові навантаження, мала рухова активність, порушення режиму раціональної праці та відпочинку, неправильне харчування, побутові незручності, пов'язані з проживанням у гуртожитку, прагнення студентів поєднувати навчання з роботою.

З метою визначення та підвищення рівня фізичної підготовленості населення України, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 09 грудня 2015 року №1045, Міністерство молоді та спорту України своїм наказом №4665 від 15 грудня 2016 року затвердило тести і нормативи для проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України.

Щорічне оцінювання фізичної підготовленості населення України передбачає виконання особами різної статі та віку комплексу тестів і нормативів для визначення рівня їх підготовленості.

Мета статті – проаналізувати систему оцінювання фізичної підготовленості студентів.

Об'єкт дослідження: система оцінювання фізичної підготовленості студентів.

Предмет дослідження: результати щорічного загальноукраїнського тестування фізичної підготовленості студентів.

Згідно з наказом Міністерства молоді та спорту України №4665 від 15 грудня 2016 року, здобувачі вищої освіти (18-20 років) складають такі тести та нормативи: рівномірний біг 3000 м. (чол.) та 2000 м (жін.), підтягування на перекладині або стрибки у довжину (чол.), згинання і розгинання рук в упорі лежачи або стрибок у довжину (жін.), біг 100 м., човниковий біг 4×9 м., нахили тулуба вперед з положення сидячи.

Питаннями здоров'я та фізичної підготовленості студентської молоді займається Спортивна студентська спілка України. Відповідно до із Резолюції Національного конгресу цієї організації, яка була ухвалена 25 травня 2018 року в м. Луцьку, до щорічного загальноукраїнського тестування фізичної підготовленості у 2017 році за станом здоров'я було допущено менше половини студентської молоді; серед студентів, що брали участь у тестуванні, високий рівень фізичної підготовленості мають 15,4% осіб, достатній рівень – 31%, середній рівень – 33,6%, низький рівень – 19,9% [2].

У ході дослідження були виявлені причини, які вплинули на погіршення фізичної підготовленості студентів.

По-перше, слід зазначити, що контингент здобувачів вищої освіти формується в основному з учнів, які закінчили загальноосвітні школи. Науковці доводять, що стан здоров'я й рівня фізичної підготовленості учнів загальноосвітніх шкіл має непорушну тенденцію до погіршення через недостатній обсяг рухової активності та перенавантаженість навчанням. Дані соціологічного дослідження «Здоров'я та поведінкові орієнтації учнівської молоді», проведеного Українським інститутом соціальних досліджень ім. О. Яременка в межах міжнародного проекту «Health Behaviour in School – Aged Children» свідчать, що серед молодих українців віком до 17 років рухова активність (наприклад, регулярні заняття фізкультурою) не дуже важлива.

Останніми десятиліттями погіршуються показники фізичного розвитку, фізичної підготовленості й стану здоров'я дітей. У результаті численних досліджень виявлено, що серед дітей шкільного віку практично здоровими визнають менше 15%. За останні 10 років захворюваність серед дітей шкільного віку зросла майже вдвічі [3, с. 12].

По-друге, основною формою занять з фізичної культури для студентів являються заняття з фізичного виховання. Два заняття на тиждень не забезпечують фізіологічно зумовленого ефекту тренуваності організму студента, а у багатьох закладах вищої освіти взагалі фізичне виховання зведене до одного заняття на тиждень, що впливає негативно на рівень фізичної підготовленості студентів.

По-третє, слабе матеріально-технічне забезпечення і наявність відповідної інфраструктури.

На підставі проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

- система тестування фізичної підготовленості студентів вимагає часткового перегляду нормативів, особливо щодо бігу на довгі дистанції;
- необхідно повернутися до традиційної форми проведення занять з фізичного виховання, збільшивши кількість занять на тиждень до трьох з обов'язковим заліком у кожному семестрі;
- оскільки ректори ЗВО несуть персональну відповідальність перед Міністерством освіти і науки України за стан здоров'я студентів та їх фізичну підготовленість, доцільно, щоб вирішення проблеми складання студентами загальноукраїнського тестування фізичної підготовленості вони взяли під свій контроль.

Подальше дослідження передбачається здійснити у напрямі вивчення інших проблем фізичної підготовленості студентів України.

1. Бондарчук Н. (2010). *Належні норми рухових можливостей студентів Ужгородського національного університету*. Спортивний вісник Придніпров'я. №2. С. 157-159.

2. *Резолюція Національного конгресу Спортивної студентської спілки України 25 травня 2018 року*. URL: <http://hdafr.kharkov.ua/adopted-resolution-national-ko/>

3. Сутула В. А. (2004). *Физкультурология (проблемы и перспективы развития)*. Харьков: Гелиос. 176 с.

**СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА
З ДІТЬМИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Олександра Шатських

*студентка II курсу педагогічного факультету
Ізмаїльський державний гуманітарний університет
Науковий керівник – Нанівська Ж.Є.*

Сьогодні у сучасному світі через нестабільність суспільства, нехтування загальнолюдських цінностей і зниження рівня життя населення, посилились негативні тенденції, які висувають підвищені вимоги до самовизначення і стабільності особистості, а також провокують її девіантну поведінку. Ця проблема пов'язана з глибокими соціально-економічними і політичними змінами, що різко загострило соціальні проблеми, збільшило безпритульність, знедоленість, психологічні розлади великої кількості населення, особливо підлітків. Проблема девіантної поведінки завжди була однією з найважливіших у педагогіці, психології, кримінології, соціальній педагогіці але зараз, вона носить масовий характер та потребує особливої уваги.

Згідно енциклопедичного словника – довідника: «девіація – це соціальна поведінка, яка є відхиленням від поведінки «нормальної», соціально прийнятої в конкретному суспільстві» [6, с. 108].

На думку Паскаля О.В. [5, с. 140]: «Девіантною поведінкою вважається кожна за ступенем вираження, спрямованість або мотивам поведінка, що відхиляється від критеріїв тої або іншої суспільної норми. При цьому критерії обумовлюються нормами наслідування правовим вказівкам і регламентаціям норми законослухняності), моральним і морально – етичним приписам (загальнолюдським цінностям), етикету й стилю».

Науковий діяч Галагузова М. А [3, с. 177] відзначає: «що девіація включає в себе:

- девіантну поведінку (порушення відповідних віку соціальних норм і правил поведінки, характерних для мікросоціальних відносин і малих статевовікових соціальних груп);

- делінквентну поведінку (повторювані асоціальні провини дітей, стійкий стереотип дій, що порушують правові норми, але не тягнуть за собою кримінальної відповідальності через обмежену суспільну небезпеку або недосягнення дитиною віку, з якого починається кримінальна відповідальність);

- кримінальну поведінку (протиправний вчинок, який по досягненню віку кримінальної відповідальності служить підставою для порушення кримінальної справи)».

Науковці Короленко Ц. П. і Донських Т. А [4, с. 14] запропонували наступну класифікацію девіації:

- «-нестандартна поведінка (дії, що виходять за рамки соціальних стереотипів поведінки, але відіграють позитивну роль у розвитку суспільства);

- деструктивна поведінка: зовнішньодеструктивна поведінка (спрямована на порушення соціальних норм); адиктивна (використання будь-яких речовин або специфічної активності з метою відходу від реальності і отримання бажаних емоцій); антисоціальна (порушення законів і прав інших людей);

- внутрішньодеструктивна поведінка (спрямована на дезінтеграцію самої особистості: суїцидна, конформістська, нарцисична, фанатична, аутична поведінка)».

Соціальний педагог займається вирішенням проблем з девіантною поведінкою у підлітків. Завдання соціального педагога – допомогти дитині впоратися зі своїми проблемами та своєчасно усунути причини порушення поведінки.

Робота соціального педагога з дітьми девіантної поведінки включає різні напрями роботи. Один з ефективних видів роботи – соціально педагогічна профілактика.

Андреев Ю. С. [1, с. 231] зазначав: «В контексті соціально-педагогічної профілактики в загальноосвітньому навчальному закладі доцільно говорили про

здійснення первинної і вторинної профілактики агресивної поведінки. З цією метою здійснюються профілактичні заходи, впроваджуються профілактичні програми та використовуються різноманітні форми та методи роботи з підлітками, схильними до проявів агресивної поведінки».

Безпалько О. В. [2, с. 134] поділяє профілактику з підлітками девіантної поведінки на декілька підходів: «...інформаційний підхід – це такий метод в ході якого, науково пізнаються об'єкти, процеси, згідно з яким в першу чергу виявляються і аналізуються інформаційні аспекти; поведінковий підхід – це підхід, в центрі уваги соціального педагога знаходиться поведінка підлітка».

Таким чином, проаналізувавши феномен девіантної поведінки особистості, можемо зробити висновок, що для запобігання девіації у суспільстві використовується соціально-педагогічна профілактика з дітьми девіантної поведінки, яка надає можливість інформувати та попереджувати погіршення стану.

1. Андреев Ю.С. (2011). *Агрессивная поведінка підлітків: сутність, причини та види*. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № 20. Львів : ЛНУ. 231 с.
2. Безпалько О. В. (2003). *Соціальна педагогіка в схемах і таблицях*. К. : «Логос». 134 с.
3. Галагузова М.А. (2008). *Соціальна педагогіка: підручник для вузів*. Львів. 250 с.
4. Короленко Ц.П., Донських Т.А. (2010). *Сім шляхів до катастрофи: деструктивна поведінка в сучасному світі*. Новосибірськ. 146 с.
5. Паскаль О. В. (2011). *Технології соціально – педагогічної діяльності*. Навчальний посібник. Харків. 289 с.
6. Пічі В.М. (2013). *Все про соціальну роботу: навчальний енциклопедичний словник – довідник*. Львів: Новий Світ. 616 с.

ОСНОВИ МОДЕЛЮВАННЯ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНОГО ВИХОВАННЯ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Геннадій Ярчук

*кандидат філософських наук, доцент
Ізмаїльський державний гуманітарний університет*

Студенти нового покоління – це головний орієнтир і резерв нашої країни. В даний час існує проблема погіршення здоров'я, фізичного розвитку і фізичної підготовленості студентів. У зв'язку з цим необхідне рішення проблеми організації фізкультурно-спортивного виховання, студентів не фізкультурно-спортивної спрямованості у ВНЗ за допомогою модернізації змісту предмета «Фізична культура» як дисципліни, спрямованої на підтримку здоров'я учнів, вдосконалення фізкультурно-спортивних знань і модернізації фізкультурно-спортивної діяльності учнів [4, 5].

Актуальність проблеми реалізації фізкультурно-спортивного виховання студентів і фізкультурно-спортивної діяльності у ВНЗ обумовлена значною роллю фізкультурно-спортивного виховання і спорту в розвитку сучасного суспільства на основі орієнтира на особливу необхідність активізації фізкультурно-спортивної діяльності для формування здорового способу життя населення і здорового способу життя молоді [3].

Дослідження спирається на наступні фундаментальні роботи: методологія і методи сучасної організації фізкультурно-спортивного виховання в освітніх організаціях (Ж. К. Холодов, В.А. Щеголев і ін.); роботи, присвячені проблемам реорганізації в різних напрямках фізкультурно-спортивного виховання (М. Я. Віленський, Ю. М. Миколаїв [2] та ін.); формування фізкультурно-спортивного виховання особистості (В. К. Бальсевич, Л. І. Лубишева [1] та ін.); дослідження впливу спортивної спеціалізації на розвиток особистісних якостей (А.В. Чесноков, С.М. Гордон, Є.П. Ільїн); праці про формування

Традиції та інновації в сучасній педагогічній діяльності: європейський вимір

професійно-прикладної фізичної культури засобами фізкультурно-спортивного виховання і спорту (Л.П. Матвєєв, В. М. Наскалов, М.А. Петраков і ін.); докторські дослідження по провідних напрямках реалізації фізкультурно-спортивної діяльності в різних освітніх організаціях (С.С. Аганов, В.С. Макєєва, М.М. Малярчук, Р.С. Наговіцин, С.Г. Наговіцин, Т.В. Скоблікова, Г.М. Соловйов, В.В. Стає, І.С. Сирвачева, М.М. Чубаров, В.Г. Шилько і ін.).

Мета дослідження: виявити і обґрунтувати моделі реалізації фізкультурно-спортивного виховання в педагогічному вузі.

Завдання дослідження:

1. На основі аналізу напрямків фізичної культури і методологічних підходів змодельовати реалізацію фізкультурно-спортивного виховання в педагогічному вузі.

2. Науково обґрунтувати модельні основи реалізації фізкультурно-спортивного виховання у ВНЗ в контексті вивчення апробації фізкультурно-спортивної діяльності у студентів, що не вивчають дисципліни фізкультурно-спортивної спрямованості.

Наукова новизна дослідження:

В роботі визначені моделі фізкультурно-спортивного виховання: модель збереження здоров'я; індивідуально-диференційована; соціально-орієнтована та модель розвитку здоров'я.

Результати дослідження:

У дослідженні виявлено модельні основи реалізації фізкультурно-спортивного виховання учнів в контексті охоплення всіх істотних аспектів розв'язуваної проблеми:

1. Модель збереження здоров'я, спрямована на підтримку необхідного рівня фізкультурно-спортивного розвитку, здоров'я населення через ведення фізкультурного образу і стилю життя, формування фізкультурно-спортивного виховання особистості на основі впровадження інформаційних технологій. Увага приділяється студентам не фізкультурно-спортивної спрямованості в контексті цього напрямку акцентується на тому, які особистісні якості виробляються в процесі реалізації різних видів фізкультурно-спортивної діяльності.

2. Індивідуально-диференційована модель спрямована на збільшення загального рівня знань про фізичну культуру, валеологію, методи і форми організації самостійних занять фізичною культурою і спортом на основі інтерактивних технологій. Індивідуально-диференційована модель застосування фізичних вправ, ігор, загартовування в залежності від стану фізкультурно-спортивного здоров'я і фізкультурної освіченості, вимагає серйозного лікарського контролю, і в першу чергу правильного і своєчасного розподілу учнів на медичні групи для занять фізичною культурою.

3. Соціально-орієнтована модель спрямована на різнобічне виховання патріотизму, моральності і забезпечення наступності в здійсненні фізкультурно-спортивного виховання підростаючого покоління та задоволення фізкультурних потреб населення в умовах стрімкої зміни життя, збільшення темпів науково-технологічного прогресу на всіх рівнях сучасного соціуму, впровадження нових державних стандартів, активізацією соціальних змін.

4. Модель розвитку здоров'я орієнтована на диференційоване вдосконалення процесу розвитку фізичних якостей (швидкість, витривалість, гнучкість, сила, і спритність) в аспекті розробки фізкультурно-спортивного контенту, нетрадиційних фізкультурно-оздоровчих і спортивних методик, нових видів спорту та фізичних вправ, що відповідають сучасним запитам молоді, спрямованих на гуманізацію та індивідуалізацію навчально-оздоровчого процесу з урахуванням інновацій, творчості, ініціативи та інтересів студентів.

Основними напрямками дослідження виступають системний, діяльнісний, особистісно-орієнтований, компетентнісний і технологічний підходи; реалізація гуманістичної педагогіки і педагогіки інноваційного та інтерактивного навчання; науково і методично обґрунтованого управління процесом правильної організації процесу

фізкультурно-спортивного виховання, студентів не фізкультурно-спортивної спрямованості вищого навчального закладу; успішність дослідження досягається при дотриманні принципу культури-відповідності впливу, взаємозв'язки інтелектуального і діяльнісного складових фізкультурно-спортивної діяльності.

Ефективність дослідження буде досягатися при дотриманні наступних педагогічних умов: організація фізкультурного простору на основі інтеграції чотирьох взаємодоповнюючих і взаємопов'язаних підпросторів: освітнього, позанавчального, медіа та сімейного [4; 5].

У дослідженні використовувалися методи теоретичного дослідження: збір інформації, підбір матеріалу, логіко-змістовний аналіз фізкультурно-спортивної, психолого-педагогічної, анатомо-фізіологічної літератури і електронних ресурсів з проблеми дослідження, навчально-методичної та методологічної літератури з практичної реалізації методів, форм і елементів змісту фізкультурно-спортивного виховання сучасних фізкультурно-спортивних технологій в навчанні, синтез теоретичного та емпіричного матеріалу; методи емпіричного дослідження; методи математико-статистичної обробки отриманих експериментальних даних [6].

1 етап дослідження: дослідження організації занять фізичною культурою і фізкультурно-спортивної діяльності у студентів не фізкультурно-спортивної спрямованості у вищому навчальному закладі. Розроблялися, теоретично обґрунтовувалися основи навчання фізкультурно-спортивного виховання через детальне вивчення наукової літератури, різних методичних розробок, систематизацію фізкультурно-спортивних досліджень в області освітньо-виховної сфери і організації фізкультурно-спортивного виховання.

2 етап: проводиться експериментальна перевірка практичної реалізації моделей навчання фізкультурно-спортивного виховання на базі вищих навчальних закладах. Модель збереження здоров'я – реалізація фізкультурно-спортивного виховання поетапно впроваджується в зміст програми з фізичної культури зі студентами не фізкультурно-спортивної спрямованості, які мають ослаблене здоров'я, групи лікувальної фізичної культури, а також оздоровчі групи спортивного клубу та управління позанавчальної та соціальної діяльності університету «Стретчинг», «Дихальна гімнастика», «Скандинавська ходьба» і т.д. Модель розвитку здоров'я впроваджується в секції спортивних клубів інститутів: «Волейбол», «Баскетбол», «Легка атлетика», «Настільний теніс». Індивідуально-диференційована модель охоплює реалізацію фізкультурно-спортивного виховання на навчальних заняттях з дисципліни «Фізична культура», «Валеологія» зі студентами 1, 2 і 3 курсів навчання. Соціально-орієнтована модель реалізації фізкультурно-спортивного виховання впроваджується на навчальних заняттях з дисципліни «Фізична культура» зі студентами 4 курсів навчання, а саме по модулю «Професійно-прикладна фізична підготовка». У цей період активно здійснюється збір відгуків, рецензій, актів впровадження, методичних вказівок та зауважень пропозицій з допрацювання дослідження.

В результаті дослідження запропоновані, апробовані і науково обґрунтовані модельні основи щодо організації фізкультурно-спортивної діяльності у студентів не фізкультурно-спортивної спрямованості та проведення занять фізкультурно-спортивного виховання у ВНЗ, засновані на розробці модельних характеристик навчання фізичної культури.

Результати дослідження створюють нову методичну базу щодо реалізації фізкультурно-спортивного виховання фізкультурного та здорового способу життя молоді в умовах поширення інформаційних технологій і якісно змінюють сучасні уявлення з метою:

Традиції та інновації в сучасній педагогічній діяльності: європейський вимір

—своєчасного і якісного задоволення запитів суспільства в сфері масового фізкультурно-спортивного виховання і спорту з урахуванням потреб, інтересів, мотивацій і орієнтованих цільових аудиторій;

—популяризації фізкультурного образу і стилю життя серед різних соціальних та вікових груп населення.

—моніторингу та самоконтролю за результатами маркетингової фізкультурно-спортивної діяльності.

Результати наукової роботи створюють базу для модернізації фізкультурно-спортивної освітньо-виховної сфери в аспектах вдосконалення змісту, структури і моніторингу обов'язкової навчальної дисципліни «Фізична культура».

1. Лубишева Л. І. (1992). *Теоретико-методологічні та організаційні засади формування фізичного виховання студентів*. М. 58 с.

2. Миколаїв Ю. М. (1998). *Теретико-методологічні основи фізичного виховання напередодні ХХІ століття: монографія*. СПб.: СПбГАФК ім. П. Ф. Лесгафта. 217 с.

3. Наговіцин Р.С. (2014). *Моніторинг формування фізичного виховання студента у вузі*. Стандарти і моніторинг в освіті. № 3. С. 10-16.

4. Наговіцин Р.С. (2014). *Формування фізичного виховання особистості студента в педагогічному просторі гуманітарного вузу*. AlmaMater. № 10. С. 68-70.

5. Наговіцин Р.С. (2014). *Концептуальні засади формування фізичного виховання особистості студента на основі мобільного навчання*. Теорія і практика фізичного виховання. № 10. С. 11-14.

6. Неверкович С. Д., Аронова Т. В., Баймурзін А. Р. (2013). *Педагогіка фізичного виховання: підручник*. 2-е изд., Перераб. і доп. М: Академія. 368 с.

Збірник наукових праць
Українською мовою.

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «**Традиції та інновації в сучасній педагогічній діяльності: європейський вимір**». Збірник наукових праць. Ізмаїл. 2019. 96 с.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Я.В. Кічук,
доктор педагогічних наук, професор, ректор Ізмаїльського державного гуманітарного університету.

Упорядники: Г.І. Градинар, Т.Р. Кожухар

Верстка та дизайн: Г.І. Градинар, Т.Р. Кожухар

Матеріали доповідей подані в авторській редакції. Відповідальність за зміст, технічні помилки, грамотність, достовірність інформації та точність викладених фактів несе автор та науковий керівник (за наявності).

Зважаючи на свободу наукової творчості, редколегія бере до публікації статті й тих авторів, думки яких не в усьому поділяє.

Матеріали конференції розміщені на офіційному сайті Ізмаїльського державного гуманітарного університету за адресою <http://idgu.edu.ua>.

Підписано до друку 26.12.2019. Формат 60х90/8.
ум. друк. арк. 7,8. Тираж 300 прим. Зам. № 515

***Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Ізмаїльського державного гуманітарного університету***

Адреса: 68610, Одеська обл., м. Ізмаїл, вул. Рєпіна, 12, каб. 208
Тел.: (04841) 4-82-42
E-mail nauka_idgu@ukr.net